150 RSD BiH 3.50 BAM; Hrvatska 19 HRK; Makedonija 150 MKD; Crna Gora 1.70 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF

01123 9 770353 802002

VREME

26. jul 2012.

broj 1125

Formiranje vlade
Konstitutivna kakofonija

INTERVJU: MILICA DELEVIĆ

ZAISTA CENIM VUČIĆEVU PONUDU

Zloupotreba interneta ▸ **Privatnost bez zaštite**

Bićete u centru pažnje, naviknite se!

1 din*

Mix Net XXL, Mega Net

postpaid

Samsung GALAXY S III

Uz svaki kupljeni telefon, dobijate uslugu Ličnog asistenta, a uz ekskluzivni paket Mega Net dobijate i uslugu MobileTV besplatno.

imate prijatelje!

www.mts.telekom.rs / imateprijatelje
https://webshop.telekom.rs/ Korisnički servis 064/789

mt:s

*Ugovorna obaveza 24 meseca. Ponuda važi dok ima telefona.

VREME
BROJ 1125
26. jul 2012.

izdavač
NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor
Stevan Ristić

pomoćnik direktora
Vojislav Milošević

finansijski direktor
Daniela Vesić

glavni urednik
Dragoljub Žarković

odgovorni urednik
Filip Švarm

pomoćnik glavnog urednika
Aleksandar Ćirić

sekretarijat
Mirjana Kalezić

redakcija
Dejan Anastasijević, Aleksandar Anđić *(foto@vreme.com)*, Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević, Sonja Ćirić, Zora Drčelić, Jovan Dulović, Slobodan Georgijev, Jovana Gligorijević, Nebojša Grujičić *(kultura@vreme.com)*, Andrej Ivanji *(svet@vreme.com)*, Jelena Jorgačević, Zoja Jovanov, Tatjana Jovanović, Slobodan Kostić, Jasmina Lazić *(medjuvreme@vreme.com)*, Zoran Majdin, Radmilo Marković, Saša Marković, Ivana Milanović Hrašovec, Milovan Milenković, Milan Milošević, Tamara Nikčević, Teofil Pančić, Saša Rakezić *(strip@vreme.com)*, Mirko Rudić, Tamara Skrozza, Zoran Stanojević, Tatjana Tagirov, Dragan Todorović, Tanja Topić, Momir Turudić, Biljana Vasić, Miloš Vasić, Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija
Dragoslav Grujić *(arhiva@vreme.com)*
Jelena Mrđa *(foto@vreme.com)*

tehnička redakcija
Ivan Hrašovec (ur.), Vesna Srbinović, Tanja Stanković, Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić; **korektori:** Ana Ćuk, Marija Halupka, Stanica Milošević; **lektori:** Katarina Pantić, Živana Rašković, Ivana Smolović; **daktilograf:** Zorica Nikolić

internet izdanje
http://www.vreme.com
Marija Vidić (urednica)
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata
(prodaja@vreme.com)
Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo
Slavica Spasojević

marketing
(marketing@vreme.com)
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: *redakcija@vreme.com*

telefon redakcije: 011/3234-774

telefaks: 011/3238-662

štampa
Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

04 Međuvreme

08 Intervju: Milica Delević

12 Formiranje vlade: Konstitutivna kakofonija

16 Lični stav: Ko će biti premijer

18 Svi premijeri Srbije – šta su govorili: San o izlasku iz večite krize

23 Trupni portret: Ni živi, ni mrtvi

24 Intervju: Nebojša Ćeran

26 Internet: Privatnost bez zaštite

30 Nuspojave: Milica, deljiva i(li) saborna

31 Vreme Beograda: U jeku turističke sezone

39 Lisica i ždral: Novo doba

40 Ljudi i vreme

KULTURA

42 Filmski festival: Palić 2012

45 Knjige: "Pesma noći" Krisa Abanija

46 Strip: "Ljubav i rakete" Gilberta Hernandeza

SVET

48 Masakr u Koloradu: Krvava premijera Betmena

50 Italija: Uzbudljiva nova sezona političkog pozorišta

53 Zaštićeno i dobro: Lepih šest odsto Srbije

MOZAIK

62 Olimpijske igre: Haos na britanski način

66 Srbija u Londonu 2012: Čekajući medalje

68 Moj muški život: Fitnes, velnes i to

69 Vreme nauke: Inteligencija

77 Pošta

78 Vreme uživanja: Škola

Svako ko pročita ovu sasvim kratku "noviju istorijicu" namera naših premijera u poslednje dve decenije uočiće bar dve stvari: da je Srbija stalno u ekonomskoj krizi i da stalno najavljuje reforme koje ni jedna vlada nije bila u stanju da sprovede

Piše: Dimitrije Boarov

Devetnaesto izdanje Festivala evropskog filma donelo je obilje dobrih, i nekoliko vanserijskih filmova, ponajviše fokusiranih na probleme netrpeljivosti i nasilja

Piše: Teofil Pančić

Nedostatak od oko 3400 civilnih radnika obezbeđenja pokrila je armija povlačenjem, za početak, 2000 vojnika iz Avganistana, da bi im se posle nekoliko dana priključilo još više od hiljadu vojnika

Piše: Vladimir Sudar

Na naslovnoj strani: **Milica Delević**
Foto: **A. Anđić**

Novo vreme, izgleda, i za žene u Egiptu. Godinama socijalno marginalizovane žene koje nose nikab uspele su da se izbore za svoju televiziju. Program je startovao prošlog vikenda.
foto: Mohamed Abd El Gani / Reuters

26/7/12 - 1/8/12

prognoza vremena

25/07/12
http://www.meteos.rs

min°C max°C	četvrtak	petak	subota	nedelja	ponedeljak	utorak	sreda
Beograd	22 31	22 30	24 35	25 37	24 36	21 25	18 29
Vojvodina	20 31	20 32	20 34	22 35	21 34	19 26	16 29
centralna i južna Srbija	20 31	20 32	20 36	20 38	21 38	18Su+ki 28	16 31

U četvrtak i petak biometeorološke prilike će biti povoljnije uz izostanak tegoba kod većine hroničnih bolesnika. Ipak, zbog promenljivog vremena izvestan oprez se savetuje srčanim bolesnicima. Za vikend opet vrlo toplo uz visoke temperature, pa će biti nepovoljni biometeorološki uslovi. Treba izbegavati aktivnosti na otvorenom tokom dana. Neophodna je adekvatna zaštita od sunca zbog jakog UV zračenja. UPOZORENJE: Povećana je opasnost od toplotnog udara za osetljive osobe.

broj nedelje

39

U svetu je registrovano 7000 srpskih doktora nauka, a najveći broj radi u SAD, čak 39 odsto.

VREME.com
„na izvol'te" su svi tekstovi od marta 2001 do 2012
arhiva od sad dostupna svima!

foto: Igor Salinger/aermedia.com

VAZDUHOPLOVSTVO

"Žene – za nebo bez granica"

Najbolje srpske padobranke spremaju se da, uz pomoć Vojske Srbije, skoče za vreme međunarodnog aeromitinga iznad aerodroma Batajnica 2. avgusta i tako postave novi rekord. Naziv ove akcije je "Žene – za nebo bez granica", a planirano je da se okupe najbolje domaće padobranke kojima će se pridružiti koleginice iz bivših jugoslovenskih republika, kao i iz zemalja jugoistočne Evrope.

Udruženje žena-letača Srbije, uz pomoć Vazduhoplovstva i protivvazduhoplovne odbrane Vojske Srbije (PVO) koje će akciju podržati obezbeđivanjem svog helikoptera Mi-17 i Vazduhoplovnog saveza Srbije, organizovalo je pripremu za regionalne padobranke koje od ove nedelje počinju sa desetodnevnim pripremnim skokovima (planirano je 50 skokova sa visine od 4000 metara).

Računa se da će iz svake pozvane zemlje učestvovati pet padobranki sa iskustvom za izvođenje relativ (FS) skokova. One dolaze iz Češke, Mađarske, Slovenije, Hrvatske, BiH, Makedonije, Rumunije, Bugarske i Turske. Cilj je da se u toku slobodnog pada napravi što brojnija formacija koja se mora održati u trajanju od pet sekundi tako što se padobranke drže jedna za drugu. Ceo skok će biti sniman uz pomoć tri padobranca-kamermana, oni će potom predati svoje snimke sudijama na zemlji koji će zatim verifikovati da je formacija ispravno održana i da je time postignut novi regionalni rekord.

2007. godine je postavljen prvi ženski rekord u kategoriji "velika formacija" koji su tada izvele četiri žene padobranke. Obaranje ovog rekorda usledilo je 28. avgusta prošle godine na Aerodromu Batajnica kada je osam dama skočilo sa 4000 metara i uspelo da se uhvati u formaciju.

"Devojke su se izuzetno trudile i vrlo disciplinovano pristupile treningu. U helikopteru Mi-17 tog 28. avgusta se osećala neverovatna rešenost da ostvarimo rekord i to je lebdelo tokom celog leta do visine od 4000 metara, koji je trajao desetak minuta. Znala sam da ćemo u tom skoku postići potpuno formiranu "osmorku" jer je i trening došao u fazu kada je to trebalo napraviti. Desio se jedan prelep skok na nebu iznad Batajnice", kaže o prošlogodišnjem skoku Svetlana Simić, naša najiskusnija padobranka i jedna od rekorderki.

Ove godine je planirano da 22 devojke i žene iz 11 zemalja obore regionalni rekord, a Suzana Dimić iz Udruženja žena-letača Srbije kaže za "Vreme" da je sve spremno za skok. "Vojska Srbije nam je omogućila helikopter Mi-17 i na tome smo im veoma zahvalne jer bez njega ne bismo uspele da izvedemo skok. Učesnice će najpre izvesti pripremne skokove kako bi osigurale uspeh. Pripreme i trening za skok trajaće od 22. jula do 1. avgusta, na vojnom aerodromu Batajnica. Projekat je iniciran povodom obeležavanja 100 godina vazduhoplovstva u našoj zemlji sa osnovnim ciljem popularizacije sportskog padobranstva kod mladih, posebno žena, kako u našoj zemlji tako i u zemljama u okruženju", naglašava Suzana Dimić.

MARINA ILIĆ

► novogovor

Olimpijada

Policija se rve s demonstrantima koji kidišu na olimpijski plamen, simbol tolerancije, ljubavi, mira, razumevanja naroda, napretka i, uopšte, svega najlepšeg.

Demonstranti navaljuju, pendreci sevaju – na kraju, jedva spasenu baklju policijsko obezbeđenje, pod kišom kamenica i psovki – sklanja na sigurno, tajno mesto. Gde se događa? U Parizu, San Francisku, Buenos Airesu ili Londonu, ovih dana? Ne. Zbiva se u Banja Luci 1936: policija Kraljevine Jugoslavije interveniše u spasavanju olimpijske baklje. Prve u istoriji, uostalom.

Beogradska "Politika" objavila je 5. aprila 1936. tekst se kaže da "stotinu najpoznatijih beogradskih sportista protestuju protiv duha iduće Olimpijade... Kod nas je Radnička sportska zajednica, u kojoj je zastupljeno 90 amaterskih sportskih klubova, izjavila spremnost da bojkotuje Olimpijadu, ´jer bi naše učešće u Berlinu značilo pomaganje profanisanja i sporta i Olimpijade´..." I da je "preko stotinu najistaknutijih sportista Beograda ovih dana" potpisalo rezoluciju kojom se traži bojkot Olimpijade u Berlinu zbog nacističkog režima u Nemačkoj.

Među objavljenim imenima potpisnika peticije su Đorđe Lojinčić, Aleksandar Tirnaninć, Jovan Mikić, dr Milutin Ivković, Emilija Jovanović, Franja Valok... I još dvadesetak imena. U tom tekstu nema, međutim, Vladimira Dedijera – autora rezolucije, a nema ni Iva Lole Ribara koji je odobrio njen tekst.

Rezultat: 10. aprila 1936. Jugoslavija potvrđuje učešće na igrama u Berlinu. Većina igrača fudbalske reprezentacije odbija da igra, pa Kraljevina nema predstavnika na fudbalskom turniru.

Ovo je relativno nepoznata epizoda iz stogodišnje istorije olimpizma u Srbiji, ali su nam iz tog veka pretekle najmanje dve reči novogovora. Olimpijski plamen kao neka vrsta globalne štafetne trke, izum je hitlerovske Nemačke kojim se i danas ponosimo. I, drugo novogovorsko pitanje, značenje reči *olimpijada*. Prigodno, bar jednom u četiri godine, mediji otkrivaju da ta reč ne označava takmičenje, već četvorogodišnji vremenski period između Igara. Pogrešno, jer su, najmanje od trećeg veka stare ere, stari Grci tom rečju označavali i igre i četvorogodišnji ciklus između njih.

Ali nema veze.

ALEKSANDAR ĆIRIĆ

PIŠE: ZORAN STANOJEVIĆ

Bus, minus i plus

Lično verujem da svaka ljudska aktivnost treba da ostavi elektronsku belešku o sebi. Te informacije onda se slažu u baze podataka odakle ih možete uzeti već po nekom kriterijumu. Koliko malina se proizvodi po au ukoliko zemljoradnik sadi deset, dvadeset ili pedeset ari i pod kojim uslovima se postižu najbolji rezultati? Koliko studenata treba upisati ove godine na geografiju pa da se izbegne problem nedostatka takvog kadra za dvadeset godina? Ili koliko hleba treba slati u samoposlugu u avgustu mesecu ako znamo da je 22 odsto građana koji žive u okolini na odmoru, a koliko ribe treba da bude spremno u decembru ako 700 okolnih porodica slavi Svetog Nikolu?

Bez statistike nema planiranja, a statistike nema ako se ne puni ulaznim podacima. Takođe, ona je sasvim besmislena ako nije u funkciji poboljšanja našeg života i to vidljivog. Podaci su takvi kakvi su, samo je pitanje umemo li da ih tumačimo tako da nam bude bolje, odnosno, imamo li odgovarajući softver koji nas upozorava da nešto ne ide u dobrom pravcu ili da neku šansu treba da iskoristimo.

Tako ja vidim i sistem Bus plus. Kao sledeći korak u korišćenju tehnologije kod gradskog prevoza. Podjednako revolucionaran kao nekada karta "pantljičara". A to je bilo čudo analognog doba, kupiš kartu za više vožnji i ne moraš svaki čas na trafiku, što je naročito dobro kada čovek žuri. Dakle, vidna korist.

Problem sa Bus plusom, iz mog skromnog ugla, jeste to što taj sistem građanima ne pokazuje vidnu korist od svog postojanja. Naprotiv, on im otežava život, usporava saobraćaj i predstavlja primer naopake primene tehnologije.

Nije problem u tome što putnici treba ili ne treba da se validiraju kada uđu u vozilo. Problem je što oni ne razumeju šta će za njih biti bolje. Busplusovci su se dosetili magičnog rešenja, da ih zaplaše. Ukinućemo, zabranićemo, kažnjavaćemo, što je idiotska reklama za novu tehnologiju. Prve mašine za veš promovisane su tako što je domaćicama predočavano šta sve (žene, takvo je bilo vreme) mogu da rade jer više ne moraju da peru na ruke. Mada, budite ubeđeni, bilo je onih koje su mislile da mašina ne može nikada da opere kao što to može ona. Danas takvih nema, osim kada su u pitanju specijalni komadi odeće, a i to se pre daje na hemijsko čišćenje.

Uvođenje Bus plusa uporedio bih sa uvođenjem ličnih karti. Mogu da zamislim kakvi su protesti u to vreme bili. Da parče papira bolje govori ko sam ja od mene samog? Idiotizam! Ali kada zahvaljujući tom papiru posao završite za minut, umesto da dovodite dva svedoka da vas identifikuju, najednom postajete zaljubljenik u progres. I pitanje stalnog nošenja (i validiranja na ulazu u neku instituciju) ličnog dokumenta postaje apsurdno.

Pitanje na koje nemamo dobar odgovor je šta nam je Bus plus popravio u životu i dok to ne bude belodano taj će sistem biti pogrešan i sve sumnje u razloge njegovog uvođenja biće opravdane. Ne bih da delim savete, ali na korist od takvog sistema lako se može ukazati kada za to ima volje.

Što se validiranja tiče, to će za koju godinu biti ukinuto, baš kao i pejdžeri. Sledeća generacija uređaja očitavaće vam kartu u džepu, slično onim uređajima na izlazu iz prodavnice koji pište kada iznosite nešto što nije spremno za iznošenje. Već strahujem od načina na koji će to biti uvedeno u Srbiji.

LETNJA ŠKOLA MUZIKE

Klasika za mlade

foto: D. B.

U nedelju 22. jula u sali Sokolskog doma u Arilju, svečano je otvorena treća po redu Ariljska letnja škola mladih muzičara – ARLEMM 2012, koja će ove godine trajati do 5. avgusta. Ovaj letnji edukativni kamp okuplja muzički talentovanu decu i mlade iz cele Srbije, uzrasta od pet do dvadeset i pet godina. Glavni cilj škole je da se kroz učenje sviranja na određenim muzičkim instrumentima, kod dece i mladih prepozna sklonost prema klasičnoj muzici. Pored ovoga, cilj je širenje i razvijanje muzičke kulture u sredinama u kojima ne postoje obrazovne institucije iz oblasti klasične muzike.

Polaznici početnici imaju mogućnost da nauče da sviraju na violini, violončelu ili klaviru, dok su za one sa malo više iskustva od ove godine uvedena još dva instrumenta: viola i kontrabas. U okviru ove muzičke manifestacije učesnici imaju priliku da savladaju i prihvate pravila lepog ponašanja, da se druže i uživaju u živopisnoj prirodi, kupaju i rekreiraju u kristalno čistom Rzavu. Interesovanje mladih za učestvovanje u ARLEMM-u sve više raste, tako da je za ovogodišnju muzičku manifestaciju prijavljeno petnaest polaznika iz Arilja i pedeset i jedan iz ostalog dela Srbije, ali i iz susednih zemalja. Osim predavanja i radionica na kojima će sticati osnovna znanja i učiti kako da stvaraju prve tonove na izabranom instrumentu, polaznici i posetioci moći će da slušaju javni čas gostujućih profesora, koncert profesora, renomirane umetnike, kao i koncerte učenika Škole za muzičke talente iz Ćuprije, polaznika ARLEMM-a i Melodi koncert Divne Ljubojević u Hramu Svetog Ahilija.

ARLEMM 2012 će se tradicionalno završiti Koncertom ovogodišnjih polaznika škole.

ĐURĐICA BOGOSAVLJEVIĆ

lgbt SOS
(011)
3290 846
utorkom i četvrtkom 19-22h

IN MEMORIAM:

Slobodan Boda Ristić
(1942–2012)

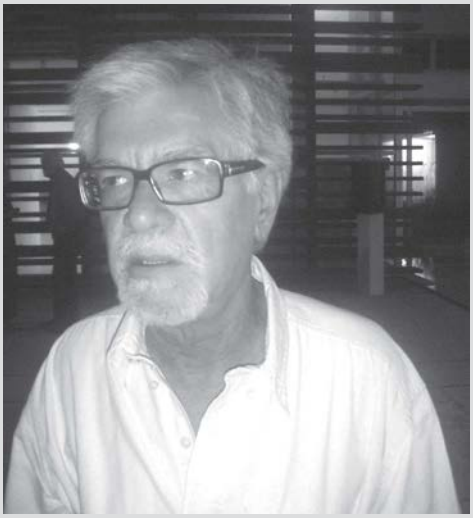

foto: Jovan Despotović

Jednom su Ivo Andrić i Mihiz razgovarali o tome koja svojstva čine čoveka gospodinom. Setili su se Meše Selimovića i zaključili da se gospodinom sme nazvati onaj ko nema nijedno svojstvo koje se ističe nad drugim njegovim svojstvima. Boda Ristić, dugogodišnji urednik Trećeg programa Radio Beograda i likovni kritičar ("Umetnost", "Politika") bio je gospodin, ali sa potpuno drugačijim predznakom: sva njegova svojstva bila su oslikana jarkim bojama. Pušio je više od drugih i znao je više od drugih. Bio je trpeljiviji od drugih i savršeno netrpeljiv prema glupostima (pa smo se čudili kada mirni gospodin glave uronjene u duvanski dim, vazda nadnesen nad neki tekst, prasne, rezignirano digne ruke i iznervirano prokomentariše ono što mu se, na nesreću, upravo dogodilo). Ali kako i dolikuje velikom gospodinu, na meti njegove ironije često je bio upravo on sam: svojim bi se hrapavim glasom obrušavao na sebe samog, ne dopuštajući da ga svlada skleroza konformizma. Pisao je onako kako je govorio i kako se ponašao: svedeno, oštro, ironično, bez nepotrebnih pokreta.

Boda Ristić je, sa Radetom Kuzmanovićem, Radomanom Kordićem, Radmilom Gligić, Miloradom Belančićem, Slobodanom Divjakom, Dušanom Ćasićem, bio od onih obrazovanih ljudi sa delom iza i ispred sebe, koji su ispisali najlepše stranice Trećeg programa Radio Beograda (i ove kulture, verujemo).

Iznad svega, međutim, Boda Ristić je poznavao meru stvari. Umro je onako kako je i živeo: brzo i tiho, da nikoga ne opterećuje sobom.

IVAN MILENKOVIĆ

POLITIKA

Izabrani potpredsednici skupštine

Nenad Popović, potpredsednik DSS-a i predsednik Ekonomskog saveta ove stranke, izabran je za jednog od potpredsednika Narodne skupštine Srbije. Osim Popovića, za potpredsednike su izabrani i Gordana Čomić (DS), Konstantin Arsenović (PUPS), Vesna Kovač (URS) i Žarko Korać (LDP).

Nakon javnog izbora za potpredsednika Skupštine, Nenad Popović je rekao da će se zalagati da sve stranke vode usaglašenu politiku "oko najvažnijih državnih i nacionalnih pitanja, pre svega oko pitanja Kosova i Metohije". "Zalagaću se da parlament ponovo postane najvažniji organ odlučivanja u zemlji, institucija koja će kontrolisati vladu, a ne da se događa suprotno, da vlada kontroliše parlament", izjavio je Popović.

CRNA GORA

Uhapšen navodni Šarićev direktor

U ponedeljak, 23. jula, crnogorska policija uhapsila je Nemanju Krstajića iz Pljevalja, za kojim je srpski Interpol raspisao poternicu zbog sumnji da je povezan sa kriminalnim radnjama odbeglog Darka Šarića. Kako je crnogorskom dnevnom listu "Dan" potvrđeno iz policije, uhapšeni je odmah predat sudiji za istrage Višeg suda u Bijelom Polju koji mu je odredio ekstradicioni pritvor.

Krstajić je, navodno, 2009. godine bio izvršni direktor dve firme koje se dovode u vezu sa Šarićem, što je i razlog za poternicu srpske policije. "Dan" saznaje da se uhapšeni, koji do sada nije imao problema sa zakonom, ne dovodi u vezu sa švercom droge, zbog koga je protiv Šarića podignuta optužnica i poternica, već je u pitanju finansijska istraga kojom je obuhvaćeno nekoliko desetina preduzeća braće Šarić, Darka i Duška. U Upravi policije saopšteno je da se zvanično u Crnoj Gori ne vodi istraga protiv Krstajića.

Krstajić je neko vreme živeo u Beogradu, a poslednjih godinu dana boravio je u Pljevljima. Kako crnogorski mediji pišu, njegovi sugrađani su iznenađeni hapšenjem i za njega govore da je miran mladić koji nije imao nikakvih problema sa zakonom.

Inače, od maja ove godine, pred Specijalnim sudom za organizovani kriminal u Beogradu, vodi se postupak protiv Šarićeve kriminalne grupe kojoj se na teret stavlja krijumčarenje više od tri tone kokaina iz Latinske Ameriku u zapadnu Evropu tokom 2008. i 2009. godine. Na teret im se stavlja i pranje novca stečenog trgovinom droge koji su ubacivali u legalne tokove srpske privrede u toku privatizacija. Taj postupak objedinjuje sve četiri dotadašnje optužnice protiv Šarića i njegove grupe.

Od ukupno 22 optužena, osmorica su u bekstvu, među kojima je i Šarić, trojica su dobila status svedoka saradnika, a sedmorica su već osuđena na osnovu sporazuma sa Tužilaštvom za organizovani kriminal po kome su priznali krivicu u zamenu za kaznu od četiri do 10 godina zatvora. U celom predmetu ima 79.000 dokumenata.

Darko Šarić, se pre hapšenja Krstajića, u medijima pominjao početkom jula. Tada je, podmetnutom bombom ispod automobila, u beogradskom naselju Bele vode, ubijen Radojica Joksović. "Blic" je tada saznao da policije sumnja da je Joksović ubijen zbog neispunjenog obećanja Šariću da će brata Nebojšu Joksovića sprečiti da pred Specijalnim sudom svedoči protiv pljevaljskog narko-klana.

M. R.

Intervju: Milica Delević

Zaista cenim Vučićev

vu ponudu

Fotografije: A. Anđić

I pored mnogih neobičnosti koje smo videli, činjenica da je neko bio hrabar i napravio ponudu "preko partijskog plota" ostaće nešto što je obeležilo formiranje ove vlade. Prvi instinkt mi je bio da kažem ne. Međutim, kako je ta ponuda ostajala na stolu i kako je izgledala ozbiljno, pomislila sam da, ako je ona stvarno odraz želje da se vodi jedna politika, o njoj vredi razmisliti

Kada je Aleksandar Vučić pre dve nedelje na istim ovim stranicama saopštio da je kandidat njegove stranke za ministra inostranih poslova ni manje ni više nego Milica Delević, direktorka Kancelarije za evropske integracije republičke vlade, sve ostale vesti pale su u drugi plan. Ponuda ne samo članu druge partije, već jednom od njenih najuglednijih i najuspešnijih članova, Vučiću je donela neočekivane poene, a posmatračima nadu da će Srbija možda ipak uspeti da dobije normalniju i uravnoteženiju političku scenu. Međutim, u danima posle te ponude, dogodila su se i druga čuda: Predsedništvo DS-a odlučilo je da zapravo ne odlučuje o ponudi i da odluku prepusti samoj Milici Delević, dok je u javnost potom stiglo i pismo Dragana Đilasa upućeno Predsedništvu pre sednice, u kojem on podržava ulazak Delevićeve i Rasima Ljajića u vladu, ali kojim istovremeno "postrojava" svoje partijske kolege zbog izbornog poraza.

U čitavoj toj ujdurmi, koja je nadjačala čak i ►

vesti o personalnim rešenjima nove vlade, jedan od smirenijih glasova stigao je upravo od nesuđene ministarke – ističući da odluka o ulasku u vladu ne može da bude njena lična, odbila je ponudu SNS-a. Samo nekoliko dana kasnije, saopšteno je da više neće biti ni direktorka Kancelarije za evropske integracije – na to mesto, kako je najavila potpredsednica vlade za evropske integracije Suzana Grubješić, doći će Milan Pajević. U razgovoru za "Vreme", Milica Delević objašnjava da je njen prostor za dalje delovanje u Kancelariji bio omeđen činjenicom da je bila na listi Demokratske stranke: "Sama ta činjenica, da ste na nečijoj izbornoj listi, znači da prestajete da budete tehničko lice, odnosno ekspert. Kao takvi, pre ćete se naći na političkoj funkciji, nego što ćete ostati na tehničkoj funkciji. Bilo je razgovora o političkoj funkciji, a to se završilo. Ponudu koja se odnosila na ministarsko mesto i koja je bila važna za formiranje vlade sam odbila i tu odluku obrazložila. Za sve ostalo treba sačekati formiranje Vlade i konstituisanje Skupštine i svih njenih organa".

"VREME": Da li vas je iznenadila odluka Predsedništva DS-a o vašem eventualnom ulasku u vladu?

MILICA DELEVIĆ: Sama ponuda da budem ministar u vladi kojoj Demokratska stranka ne daje podršku u skupštini jeste bila neuobičajena. Prirodnije bi bilo da su okolnosti bile takve da tu ponudu dobijem od svoje stranke. Bilo je primera angažovanja ministara iz opozicije u svetu, Kušner u vladi Sarkozija i Gejts kod Obame. Ipak, to su izuzeci, a naročito kod nas, gde se politička utakmica do sada igrala na "polovini terena". Mogu da razumem da je za stranku bilo teško da donese odluku kojom podržava ulazak u vladu. Ali, činjenica da se tom odlukom bave stranački organi znači da onaj kome je ponuda data, ne želi da je tretira kao ličnu. Prihvatila sam da budem na stranačkoj izbornoj listi, prihvatila sam da budem deveta na toj listi, pa ne mogu da stranku ne konsultujem u vezi s eventualnim ulaskom u vladu. Volela bih samo da je i objašnjenje jasnije odražavalo činjenicu da je to retka ponuda koja je upućena nekom iz opozicije i koja je priznanje kvaliteta čoveka i pokušaj da se, u potrazi za dobrim rešenjem, pozove i neko ko nije "vaš".

Šta je po vama pravo objašnjenje za stav Predsedništva? Da li su se nečega uplašili ili...?

Ja nisam član Predsedništva, nisam bila na toj sednici i verovatno nisam najbolja osoba koja bi na to mogla da odgovori. Ipak, pravo pitanje ovde jeste pitanje strateškog pozicioniranja Demokratske stranke prema drugim akterima u budućnosti, kao i njeno pozicioniranje kao opozicione stranke, odnosno kako se stranka postavlja ako vlasti krene dobro, a kako ako vlasti krene loše. Nije teško biti opoziciona stranka ako vlasti krene loše, ali je teže definisati njenu ulogu ukoliko vlasti krene dobro. U tom smislu, iako je lakše biti opozicija ako vlasti krene loše, za građane je bolje da je guramo, pritiskamo da ide bolje, da je podržavamo kada to čini.

Mogu da razumem da stranka nije procenila kako davanje nekog čoveka nije najbolji način da se to postigne. Ipak, ono što je najvažnije je da se jasno pokaže da stranka hoće da bude opozicija koja će terati vlast da bude bolja, pritiskati je da čini dobre poteze, glasno je kažnjavati kritikom kada ti potezi nisu dobri, ali joj i davati podršku kada čini korake koji moraju biti teški. A teške i ne uvek popularne korake, u ovoj situaciji, morala bi da učini svaka vlada.

Međutim, umesto da se pozicionira u opoziciji, Demokratska stranka je danas na naslovnim stranama.

Nije lako izgubiti vlast. Citiraću jednog od ministara u britanskoj vladi, koji je nakon sastavljanja te vlade rekao: "Sad godinu dana nećemo imati opoziciju". Na pitanje zašto, rekao je: "Kada izbore izgubi stranka koja je više od četiri godine bila na vlasti, treba joj neko vreme da definiše svoju poziciju, svoju politiku i svoj način delovanja u opoziciji". To je izazov i za Demokratsku stranku, ali ne zbog stranke, već zbog interesa države. Nadam se da će se DS suočiti s različitim izazovima i da će taj proces ići brzo. Verujem da ovoj vlasti treba dobra opozicija, opozicija koja zna da ukaže na nešto što nije dobro, ali i opozicija koja zna da podrži ono što jeste potrebno, pa i kada je teško. Čak iako ni ove stranke koje su sada na vlasti, nisu u prošlosti bile takva opozicija, ne vidim zašto ne bismo počeli s nečim što je dobro i korisno.

Mislite li će u Demokratskoj stranci doći do rascepa, do podele o kojoj se najviše priča?

Izazova za Demokratsku stranku u ovom trenutku ima puno, od sagledavanja svega što se desilo, do definisanja načina delovanja stranke u novim okolnostima. Svakako da se to dešava u uslovima žive i često disonantne debate. Najvažnije je da ti izazovi prođu brzo i da politička scena u Demokratskoj stranci dobije jaku i funkcionalnu opoziciju.

Da u trenutku kada ste pozvani u vladu Ivice Dačića niste bili u stranci i da je odluka bila isključivo vaša, kako biste odlučili?

Mislim da nisam jedina osoba na svetu koja se oseća dobro ako joj neko nešto ponudi i kaže da to čini zbog toga što misli da sam kvalitetna.

Da stranka nije donela odluku koju je donela ili da nisam bila u stranci, presudilo bi ono što bih pitala i da sam ponudu dobila od Demokratske stranke – razgovor o tome kako se sagledavaju glavni spoljnopolitički ciljevi

u narednom periodu, mesto i uloga Ministarstva spoljnih poslova i način vođenja te kuće i mogućnost da se oko tih važnih stvari postigne saglasnost koja omogućava uspešan rad.

U danima pre objavljivanja vaše odluke da ne uđete u vladu, bilo je govora o tome da vam je to i ponuđeno baš zato što je unapred bilo jasno da ćete odbiti.

I pored mnogih neobičnosti koje smo videli, činjenica da je neko bio hrabar i napravio ponudu "preko partijskog plota" ostaće nešto što je obeležilo formiranje ove vlade. Prvi instinkt mi je bio da kažem ne. Međutim, kako je ta ponuda ostajala na stolu i kako je izgledala ozbiljno, pomislila sam da, ako je ona stvarno odraz želje da se vodi jedna politika, o njoj vredi razmisliti. Naravno, pravi dokaz želje da se

vodi jedna politika, biće način na koji će ona biti vođena. Kao građanin, više ću se radovati ako ta politika bude dobra, nego što ću, kao član stranke, reći nešto drugo.

Inače, mislim da je ta ponuda predstavljala izazov i za Srpsku naprednu stranku, baš kao i za Demokratsku. Verovatno je i u toj stranci bilo različitih pogleda na to. I zato zaista cenim što mi je učinjena.

Ko vas je konkretno pozvao i šta vam je rekao nudeći vam mesto u vladi?

Razgovarala sam sa vršiocem dužnosti predsednika Srpske napredne stranke Aleksandrom Vučićem. Rekao mi je da misli da sam svoj posao radila dobro i da bi slična očekivanja imao i kada bih radila pri Ministarstvu spoljnih poslova.

Šta je, po vašem mišljenju, prvi zadatak nove vlade kada je u pitanju Kancelarija za evropske integracije?

Ključno pitanje nije pitanje tog konkretnog mesta ili mene kao konkretne osobe kojoj je to ponuđeno. Ovo je bilo pitanje koje je rano otvoreno, ali koje će se tek postavljati, a to je pitanje kakvu će politiku voditi vlada i kakva će opozicija biti Demokratska stranka

Tu je više reč o nastavku posla, nego o nekom zaokretu. Vlada sada mora da se vrati na one zakone koji su upućeni u skupštinsku proceduru, da odluči da li nešto od toga želi da ponovo upućuje, da nastavi reformske procese i rešavanje otvorenih političkih pitanja. Jer, Izveštaj o napretku će doći brzo, njega će Komisija objaviti 10. oktobra, što znači da će "šalter" za prijem podataka o onome što se u Srbiji u međuvremenu desilo, biti zatvoren najkasnije sredinom septembra.

Važno je i kako se vlada postavi, i šta su prvi koraci koje će učiniti. Nema tu mnogo mesta iznenađenjima. Ono što ostaje glavni izazov navedeno je u mišljenju o našem zahtevu za članstvo i objavljeno je još prošle godine, a to se odnosi na dovršavanje reforme pravosuđa u skladu sa preporukama Evropske komisije, borbu protiv korupcije, nastavak sektorskih reformi i ono što je izdvojeno kao prioritet, normalizacija odnosa između Beograda i Prištine.

Iskustvo koje sam stekla radeći u Kancelariji je važno i uvek ću biti spremna da ga upotrebim na način na koji Srbija od toga ima najviše koristi. Sam proces evropskih integracija nije, a naročito od trenutka kada je konsenzus o evropskom putu obuhvatio gotovo sve parlamentarne stranke, vlasništvo bilo koje stranke, već bi trebalo da bude nešto što građani Srbije prepoznaju kao svoj interes. Rekla bih da je, iako sam član Demokratske stranke i bila sam na njenoj izbornoj listi, moja identifikacija sa poslom u javnosti očigledno bila veća od identifikacije sa strankom, a to potvrđuje i ponuda koju sam dobila od SNS-a. To meni na određeni način jeste bilo kompliment, jer je značilo ne samo da ljudi taj posao doživljavaju kao nešto što je u opštem interesu, već i smatraju da sam ga na taj način obavljala.

Iako nova vlada praktično još i nije počela sa radom, smatrate li da u njoj postoje kapaciteti da se nastavi tim putem?

U ovom trenutku možemo da procenjujemo samo na osnovu namera. Te namere su jasno izrečene i dobro je što izgleda da su te namere ono što će voditi ovu vladu. Od toga koliko se to bude realizovalo, zavisiće i ocena Evropske komisije, i sud građana koji je u poslednje vreme, čini mi se, oštriji čak i od suda Evropske komisije. To je po principu da li veruješ meni, ili veruješ svojim očima. Građani najviše veruju sopstvenim očima.

Šta je DS izgubio donošenjem odluke koju je doneo, odnosno odbijanjem mogućnosti da vi budete ministarka spoljnih poslova?

Verujem da je DS vagao, s jedne strane, davanje čoveka koji je identifikovan u velikoj meri poslom koji obavlja, i koji je kao takav vredan za stranku, a s druge način za ostvarivanje položaja konstruktivne opozicije.

Moglo je da se desi da Demokratska stranka kaže: to jesu dobri ljudi i mi ćemo ih podržati, računajući da je to u interesu zemlje i računajući da će oni proceniti situaciju i reagovati ukoliko ne postoji privrženost proklamovanim ciljevima. Ali, ključno pitanje nije pitanje tog konkretnog mesta ili mene kao konkretne osobe kojoj je to ponuđeno. Ovo je bilo pitanje koje je rano otvoreno, ali koje će se tek postavljati, a to je pitanje kakvu će politiku voditi vlada i kakva će opozicija biti Demokratska stranka.

Svima nam je u interesu da vlada preduzima hrabre i pametne poteze, a i ova ponuda je bla pokušaj da se jedan takav potez učini. Ukoliko vlada bude tako radila, u interesu je Demokratske stranke da, kao konstruktivna opozicija, te poteze podrži. I verujem da odluka da se ulazak u vladu ne podrži, ne znači da te podrške neće biti u budućnosti.

Rekli ste da je sud naroda oštriji od suda nekih drugih faktora. Zašto je, po vama, Demokratska stranka kažnjena na izborima?

Demokratska stranka jeste bila stožerna stranka prethodne vlade, ali su u toj vladi učestvovale i druge političke stranke, što znači da se odgovornost može proporcionalno deliti, ali je i za uspehe i za neuspehe dele svi koji su u vladi sedeli. U svakom slučaju, izbori jesu ogledalo u koje treba da se pogledamo i da vidimo gde se grešilo u prethodnom periodu. Nije lako biti na vlasti, okolnosti su bile teške i verujem da će se, ukoliko se što pre vratimo na ono što je razočaralo građane, i oni pre setiti dobrih stvari koje su urađene, a bilo ih je dosta.

Šta su, pre svega, bile loše stvari koje su urađene?

Ono što građani najviše osećaju jeste ekonomska kriza. Nezaposlenost je velika, ljudi teško žive i bez obzira na pitanje šta je doprinos vlade, a šta su donele okolnosti, najviše je građanima odgovoran onaj ko im je najbliži – vlada. Spremnost da se u neke stvari ulazi hrabrije, da se neke odluke donose brže, svakako da bi bilo nešto što bi građani na izborima pozitivnije vrednovali.

Mislite, dakle, da je ključna bila sporost u nekim situacijama?

Nije lako funkcionisati kao koaliciona vlada. Sa tim izazovima će i nova vlada morati da se suoči. U situaciji kada imate više izazova, od ekonomskih do političkih, vi dajete određeni značaj i prioritet svakom od njih. Sada, unazad gledajući, može se reći da je nekim stvarima trebalo dati veći značaj, pre svega onima koje se odnose na to kako građani žive i koliko odgovornom doživljavaju vlast, a istovremeno drugim problemima prići hrabrije i brže.

Šta će biti vaši potezi kako u stranci, tako i u budućnosti?

Debata unutar stranke o tome šta je bilo i kako treba da bude, teče, i u njoj ću učestvovati kao član Glavnog odbora. U daljem radu, trudiću se da kao i do sada ostanem identifikovana sa onim što znam da radim i da nastojim da sud o tome šta je dobro, a sta loše, uvek bude sud šta je dobro za zemlju. ◂

Tamara Skrozza

Formiranje vlade

Konstitutivna

Dačiću se smešila značajna skupštinska većina, mada nije bilo najjasnije ko sastavlja vladu, mandatar, ili koalicioni partneri, da li vlada ima jednog premijera, ili tri premijera

Kao i u ranijim prilikama, izbor predsednika Skupštine predstavljao je test koji pokazuje da li postoji parlamentarna većina. Za novog predsednika Skupštine Srbije poslanik SNS-a Nebojša Stefanović, izabran je pojedinačnim javnim izjašnjavanjem poslanika: 142 glasa "za". Da li je to većina koja će podržavati vladu Ivice Dačića, čija će vlada imati 17 ministarstava i 19 članova? Možda ta podrška Dačićevoj vladi i nije baš tolika, ali tog dana je izgledalo da bi ta vlada mogla opstati i ako je napusti neko od manjih koalicionih partnera. (Ko bi to mogao biti...)

Za izbor Stefanovića glasali su poslanici stranaka koje će činiti novu vladu – SNS-a, NS-a, SPS-a, PUPS-a URS-a, SDPS-a Rasima Ljajića (izabrani na listi "Za evropsku Srbiju"), SDA Sulejmana Ugljanina, zatim Zaharije Trnavčević iz pokreta Bogata Srbija izabran na listi opozicionog Preokreta, poslanici Saveza vojvođanskih Mađara čije vođstvo nije prihvatilo Dačićem poziv da uđu u vladu i Narodne partije koja je isključena iz URS-a zbog toga što je bila otpočela separatne pregovore s Demokratskom strankom o nesuđenoj vladinoj koaliciji.

LETEĆI MANDAT: Već na konstitutivnoj sednici beleži se nastavak "kreativne upotrebe slobodnog mandata". Mlađan Dinkić je novinarima u skupštini objašnjavao da se sadašnjoj vladajućoj većini priključio kada je Tadić počeo da razbija URS i da pojedinačno pregovara s članicama te koalicije.

S druge strane, poslanik Nenad Kitanović iz Doljevca, izabran na listi "Izbor za bolji život" Demokratske stranke, pristupio je Ujedinjenim regionima Srbije. Na izborima URS je osvojio 16 mandata, dva poslanika Narodne partije Maje Gojković bila su deo URS-a, pa posle nisu i URS je ušao u skupštinu sa 14 mandata, tako da će posle tog transfera imati 15 poslanika.

Narodna partija nije vodila razgovore sa mandatarom o učešću u izvršnoj vlasti, ali je glasala za izbor Stefanovića za predsednika Skupštine, a prema rečima Maje Gojković, o podršci Dačiću, odlučiće se – kad ovaj pročita ekspoze...

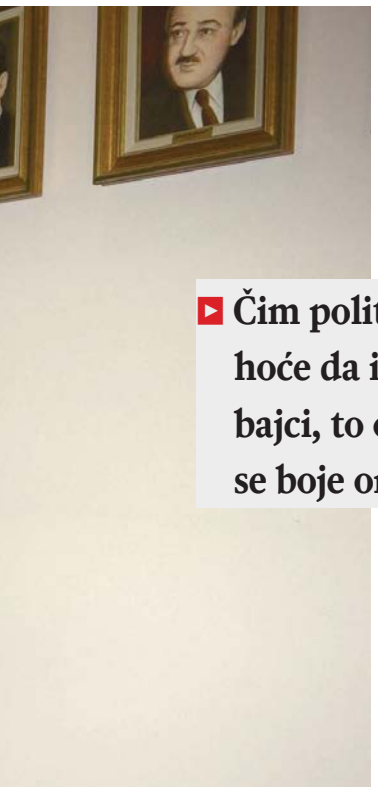
Protiv izbora Stefanovića za predsednika Skupštine glasalo je 48 poslanika iz opozicionih DS-a, LSV, SPO-DHSS i LDP-a, a poslanici DSS-a su bili uzdržani.

Izabrano je pet potpredsednika skupštine: Gordana Čomić iz Demokratske stranke, Konstantin Arsenović iz PUPS-a, Nenad Popović iz Demokratske stranke Srbije, Vesna Kovač iz Ujedinjenih regiona Srbije i Žarko Korać iz Liberalno demokratske partije.

Po proporcionalnom ključu odlučivano je i o sastavu devet delegacija u međunarodnim institucijama – od stalnih delegacija u Interparlamentarnoj uniji, do delegacija u Parlamentarnoj skupštini NATO-a i u Parlamentarnoj skupštini OEBS-a.

KOORDINATOR: Onda je usledilo konstituisanje 19 skupštinskih odbora. Predstavnici opozicije vodiće osam odbora u Skupštini Srbije, dok će vladajućoj koaliciji pripasti 11. Odborima za privredu, ustavna pitanja, Administrativnim odborom i Odborom za kontrolu službi bezbednosti predsedavaće poslanik SNS-a. Odbor za odbranu i bezbednost vodiće Socijalistička partija Srbije.

kakofonija

PRED SLIKAMA PRETHODNIKA: Ivica Dačić

Čim političari počnu da se ljute na medijskog lava zato što hoće da ih pojede, da se interesuju za ogledalo kao maćeha u bajci, to obično znači da nemaju jasnu ideju šta da rade ili da se boje onoga što moraju da obećaju, a ne mogu da urade

Dragan Šutanovac (DS) je u tom kontekstu ocenio da je politički nekorektno i sa stanovišta parlamentarne prakse neprimereno da važan Odbor za kontrolu službi bezbednosti vodi neko iz vladajuće koalicije. Šef poslaničke grupe DS-a Dragoljub Mićunović je ukazivao na potencijalnu opasnost od te vertikalne povezanosti i feudalizacije kontrole institucija sile. Podsetio je da je u XIX veku engleski parlament izglasao zakon o zaštiti naroda od vlade.

AGENCIJE: Predlogom izmena Zakona o osnovama uređenja službi bezbednosti, predviđeno je da predsednik Republike imenuje i razrešava sekretara Saveta za nacionalnu bezbednost, dok je do sada ta dužnost pripadala predsednikovom šefu kabineta.

Poslanik LDP-a Bojan Đurić je sa skupštinske govornice ocenio da se na takvu odredbu može primeniti odluka Ustavnog suda o neustavnosti Zakona o Nacionalnom savetu za infrastrukturu jer se zakonom proširuju ovlašćenja Predsednika Republike na oblast tajnih službi koje su u ingerenciji vlade, a ona se definišu samo Ustavom, dok se zakonom mogu samo razraditi. LDP je predložila amandman da se na ličnost koju na to mesto imenuje predsednik Republike mora odnositi zabrana članstva u političkim partijama. Mićunović je pre toga upozorio na ambiciju Vučića da rukovodi vojskom i tajnim službama, ocenjujući da tako nešto nije dobro za državu.

Predlogom zakona o dopunama Zakona o vladi uspostavlja se vladina kontrola nad funkcionerima koji imaju javna ovlašćenja (čitaj kontrola nad agencijama). Poslanici DS-a i LDP-a su izražavali sumnju da će se to odnositi samo na one funkcionere koje je predložio DS, ali ne i sadašnji koalicioni partneri. Demokratska stranka vodiće skupštinske odbore za poljoprivredu, nauku i obrazovanje, za zdravlje i porodicu, informisanje i kulturu i Odbor za evropske integracije (pominje se Milica Delević, dosadašnja šefica Kancelarije za evropske integracije).

ČIJA JE VEĆINA: Tu negde je prestajala priča o parlamentarnoj saradnji vlasti i opozicije i počinjala priča o deobi plena. Vlada je sastavljena na osnovu proporcije 8:4:3:1:1:1:1, a najzastupljenija stranka u vladi je SNS mada ona nema većinu.

U tom kontekstu, u konstitutivnoj kakofoniji nije bilo najjasnije ko sastavlja vladu, mandatar, ili koalicioni partneri, da li vlada ima jednog premijera, ili tri premijera.

Kandidatkinja za potpredsednika vlade za evropske integracije Suzana Grubješić izjavila je, na primer, u utorak Tanjugu da će novi direktor vladine Kancelarije za pridruživanje EU biti Milan Pajević. Dan pre toga, Aleksandar Vučić, kandidat za ministra odbrane, v.d. predsednika SNS-a izjavio je da je s dosadašnjom šeficom kancelarije Milicom Delević više puta razgovarao (nuđeno joj je da bude ministarka spoljnih poslova), ali da nema nagoveštaja da će ona prestati da obavlja tu dužnost.

U toku izbora predsednika skupštine i rasprave o zakonima bio je manje-više poznat sastav novog kabineta, između ostalog i zato što su SNS i SPS javno saopštile imena svojih kandidata za ministre. S takvim saznanjem čitan je i Predlog zakona o ministarstvima, kojim je predviđeno da će buduća vlada Srbije imati 17 ministarstava i 19 članova.

Zakone o vladi ministrima i službama predložila je grupa od 126 poslanika, a zahtev za održavanje nove sednice potpisalo je 130 poslanika. U Skupštini ih je zastupala Jorgovanka Tabaković, koja je svojevremeno slovila za kandidatkinju za mandatara.

Tokom "trgovine konjima" (kako Amerikanci nazivaju pregovore o formiranju vlade), svi su govorili da ih interesuju samo principi, a ne resori. Rezultat pokazuje da je u komponovanju vlade prevagnula "koaliciona matematika".

Čula su se pitanja da li je to vlada diskontinuiteta ili kontinuiteta. U njenom sastavu biće deset bivših ministara, od toga osam ministara iz bivše vlade, devet iz postoktobarskog perioda...

STRELA KA GUVERNERU: Ako je ključ krize u ekonomiji, onda će u njoj važnu reč očito imati Mlađan Dinkić, lider URS-a, kome se smeškalo megaministarstvo finansija i privrede. Zakon o ministarstvima u članu 4. nadležnost ministarstva finansija i privrede definiše čak sa 883 reči (tri kucane stranice) – od privrede i privrednog razvoja, do kontrole mera i dragocenih metala; zakonskih mernih jedinica; etalona i merila...

U tom trenutku još uvek kandidat za ministra, Mlađan Dinkić je u skupštinskom holu pred novinarima pozvao guvernera Narodne banke i poručio da bi na njegovom mestu podneo ostavku. Tvrdio je da Dejan Šoškić nije dobro obavljao svoj posao, da je njegov najveći propust aljkavost u kontroli banaka i politička poslušnost: "Bez obzira na saznanja o "dubiozama" u Agrobanci, Privrednoj banci Beograd i Razvojnoj banci Vojvodine odlučio je da zažmuri da se tokom izborne kampanje ne bi zamerio DS-u odnosno Borisu Tadiću". Dinkić tvrdi da su te banke "pravile ►

Kabinet od 19 članova i 17 ministarstava

Zakon o ministarstvima predviđa da nova vlada Srbije ima ukupno 17 portfelja:

1. **Ministarstvo unutrašnjih poslova – IVICA DAČIĆ**, SPS, dosadašnji ministar policije i zamenik premijera;

2. **Ministarstvo finansija i privrede – MLAĐAN DINKIĆ**, URS. Od 2000. do 2003. guverner Narodne Banke Srbije, ministar finansija od 2004. do 2006, ministar ekonomije i regionalnog razvoja 2007, i 2008-2011. i potpredsednik Vlade Republike Srbije;

3. **Ministarstvo spoljnih poslova – IVAN MRKIĆ**, koga kao nestranačku ličnost predlaže SNS; bivši savetnik predsednika SRJ Dobrice Ćosića, ambasador na Kipru i u Japanu i državni sekretar u Ministarstvu spoljnih poslova;

4. **Ministarstvo odbrane – ALEKSANDAR VUČIĆ**, SNS, ministar informisanja u drugoj vladi Mirka Marjanovića 1998;

5. **Ministarstvo regionalnog razvoja i lokalne samouprave – VERICA KALANOVIĆ**, URS, državni sekretar za regionalni razvoj u Ministarstvu ekonomije i regionalnog razvoja, ministarka za Nacionalni investicioni plan 2008, potpredsednica Vlade za privredu i regionalni razvoj od 14. marta 2011;

6. **Ministarstvo saobraćaja – MILUTIN MRKONJIĆ**, SPS, bivši direktor Saobraćajnog instituta CIP, šef Direkcije za obnovu zemlje posle NATO bombardovanja, ministar za infrastrukturu u vladi Mirka Cvetkovića;

7. **Ministarstvo građevinarstva i urbanizma – VELIMIR ILIĆ**, NS, gradonačelnik Čačka 1996, ministar za kapitalne investicije u Koštuničinoj vladi 2003, ministar za infrastrukturu 2007;

8. **Ministarstvo pravde i državne uprave – NIKOLA SELAKOVIĆ**, SNS, asistent na predmetu Uporedna pravna tradicija na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu;

9. **Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede – GORAN KNEŽEVIĆ**, SNS, gradonačelnik Zrenjanina jednom biran na listi DS-a, drugi put na listi SNS-a;

10. **Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja – ŽARKO OBRADOVIĆ**, SPS, profesor na Fakultetu za državnu upravu i administraciju Univerziteta Megatrend, dosadašnji ministar prosvete, od 1998. do 2000. zamenik ministra za lokalnu samoupravu u Vladi Republike Srbije, a u prelaznoj vladi od oktobra 2000. do januara 2001. bio je zamenik ministra za visoko obrazovanje;

dubioze" tako što su odobravale političke kredite određenim privatnim firmama tajkuna, koji su bili prijatelji stranke koja je bila na vlasti, što je i bio razlog da budu štićene.

Dinkić tvrdi da je bivši guverner Radovan Jelašić svojevremeno nateran od strane Tadića da ode iz Narodne banke, da je Jelašić bio džentlmen i rekao da je dobrovoljno dao ostavku, te da Šoškić treba da bude makar približno džentlmen kao što je bio Jelašić. Na pitanje da li bi funkcioner SNS-a Jorgovanka Tabaković bila dobar guverner, Dinkić je rekao da je dobar guverner onaj koji je sposoban da napravi dobar tim, ocenivši da su u sadašnjoj NBS najmanje dva nestručna i nesposobna viceguvernera, ali da ne misli na Dianu Dragutinović i Anu Gligorijević.

Neko od socijalista je posle izjavio da o guverneru NBS nije razgovarano.

KORIDORI: Ukazivano je na to da su nejasna razgraničenja nadležnosti Ilićevog Ministarstva saobraćaja, koje obavlja poslove državne uprave u oblasti železničkog, drumskog, vodenog i vazdušnog saobraćaja, koji se odnose na: uređenje i obezbeđenje saobraćajnog sistema; realizaciju projekata izgradnje saobraćajne infrastrukture (Koridor 11), od nadležnosti Mrkonjićevog Ministarstva građevinarstva i urbanizma, koje između ostalog obavlja poslove državne uprave koji se odnose i na infrastrukturne projekte od posebnog značaja u oblasti niskogradnje (Koridor 10). Pojedini poslanici postavljali su i pitanje zašto je, na primer, rudarstvo izdvojeno od energetike, a pripojeno Ministarstvu prirodnih resursa, rudarstva i prostornog planiranja, a od ovoga je odvojena ekologija.

PREKO NOĆI: Poslanici su se uželeli televizije i politička bitka u Skupštini je već prvog dana očito krenula na svim frontovima. Dragoljub Mićunović je poručio vladajućoj većini: "Ovde se govori da će doći novi preokret, ali imamo polovinu vlade koja je bila u prethodnoj, ljude koji su govorili neke stvari braneći ondašnju politiku, a sada smo u situaciji da to ne važi i da se menjaju mišljenja preko noći. Pri svakom skretanju sa našeg puta, a kad budete pokušali da za sve optužite bivšu vlast, setite se da su neki od najistaknutijih ministara sada u vašoj vladi", rekao je Mićunović.

Vučić je uzvratio da će odmah skrenuti s puta Demokratske stranke jer on vodi u katastrofu. Prebacio je Mićunoviću da sada loše govori o onima sa kojima je do pre 20 dana njegova stranka htela da formira većinu: "Vi ste napravili da svaka politička stranka liči ne na privrednu, već na tajkunsku organizaciju". Mićunović je konstatovao da mu je drago što se Vučić ne menja: "Pokazali ste da je ta pričao o toleranciji samo fasada..."

Pored ružnog govora o bivšim partnerima, čula su se i podsećanja na gadosti koje su jedni

U Skupštini Srbije 13 poslaničkih grupa:

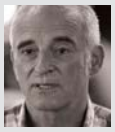
Poslanička grupa Srpska napredna stranka koja ima 64 poslanika, čiji je šef **Aleksandar Vučić**, a njegov zamenik **Jorgovanka Tabaković**;
Poslanička grupa Demokratska stranka, koja ima 48 poslanika, čiji je šef **Dragoljub Mićunović**;
Poslanička grupa Socijalistička partija Srbije, 25 poslanika (**Ivica Dačić**);
Demokratska stranka Srbije – **Vojislav Koštunica**, 21 poslanika (**Slobodan Samardžić**);
Poslanička grupa Liberalno demokratska partija, 15 poslanika (**Čedomir Jovanović**);
Poslanička grupa Ujedinjeni regioni Srbije, 14 poslanika (**Mlađan Dinkić**);
Poslanička grupa Partije ujedinjenih penzionera Srbije (PUPS), 12 (**Jovan Krkobabić**);
Poslanička grupa Socijaldemokratska partija Srbije, 9 (**Miodrag Mijatović**);
Poslanička grupa Nova Srbija, 8 (**Velimir Ilić**);
Poslanička grupa Jedinstvena Srbija, 7 (**Dragan Marković**);
Poslanička grupa Liga socijaldemokrata Vojvodine, 5 (**Nenad Čanak**);
Poslanička grupa Savez vojvođanskih Mađara, 5 (**Balint Pastor**);
Poslanička grupa SPO – DHSS, 5 (**Aleksandar Jugović**);

11. **Ministarstvo zdravlja – SLAVICA ĐUKIĆ DEJANOVIĆ**, SPS, predsednica Skupštine Srbije u prethodnom mandatu, šefica Katedre za psihijatriju, kao i prodekan za međunarodnu saradnju Medicinskog fakulteta u Kragujevcu;

12. **Ministarstvo energetike, razvoja i zaštite životne sredine – ZORANA MIHAJLOVIĆ**, SNS, vanredna profesorka Univerziteta Megatrend, bila je savetnica za energetiku potpredsednika, a potom i predsednika Vlade Srbije, kao i članica Upravnog i Nadzornog odbora EPS-a, a ranije savetnica za energetiku premijera RS Milorada Dodika;

13. **Ministarstvo kulture i informisanja – BRATISLAV BRACA PETKOVIĆ**, SNS, reditelj, dramski pisac, kolekcionar starina, bibliofil, osnivač i vlasnik kolekcije Muzeja automobila i kamerne scene Moderna garaža;

14. **Ministarstvo prirodnih resursa, rudarstva i prostornog planiranja – MILAN BAČEVIĆ**, SNS, savetnik predsednika Srbije Tomislava Nikolića, profesor na Odseku za geografiju PMF-a Univerziteta u Prištini sa privremenim sedištem u Kosovskoj Mitrovici, potpredsednik Srpskog geografskog društva;

15. **Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike – JOVAN KRKOBABIĆ**, PUPS, potpredsednik vlade u prošlom mandatu, osnivač i direktor Republičke zajednice penzionog i invalidskog osiguranja samostalnih delatnosti;

16. **Ministarstvo omladine i sporta – ALISA MARIĆ**, koju je kao nestranačku ličnost predložio SNS, šahistkinja i doktor ekonomskih nauka, predavač na predmetu Marketing na Fakultetu za kulturu i medije Megatrend univerziteta;

17. **Ministarstvo spoljne i unutrašnje trgovine i telekomunikacija – RASIM LJAJIĆ** SDPS, ministar za nacionalne i etničke zajednice u Vladi SRJ, posle oktobra 2000, potpredsednik Koordinacionog tela za opštine Preševo, Bujanovac i Medveđa, potpredsednik Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju, ministar za ljudska i manjinska prava u Savetu ministara SCG, predsednik je Nacionalnog saveta za saradnju sa Haškim tribunalom, a od jula 2006. koordinator za sprovođenje Akcionog plana za završetak saradnje sa tim sudom, ministar rada i socijalne politike u prethodne dve vlade Srbije;

U vladi će prema medijskim najavama biti i **Potpredsednica vlade za evropske integracije SUZANA GRUBJEŠIĆ**, URS, završila postdiplomske studije međunarodne ekonomije na Siti koledžu u Njujorku, usavršavala se i u okviru TEMPUS programa Evropske unije, kao i na specijalističkim studijama Centra za strateške i međunarodne studije u Vašingtonu; i **Ministar bez portfelja SULEJMAN UGLJANIN**, SDA, (1953), predsednik opštine Novi Pazar, u prošlom mandatu ministar bez portfelja u Cvetkovićevoj vladi.

o drugima govorili sadašnji koalicioni partneri. Šefica poslaničkog kluba LSV-a Aleksandra Jerkov pokazala je Vučićevu fotografiju iz skupštinske sale od pre nekoliko godina na kojoj drži robijašku košulju za Mlađana Dinkića, nakon što je tada rekao da je "Dinkić najveći lopov kojeg je Srbija videla".

Aludirajući na aferu "Kofer", Vučića je upitala gde je nestao kofer. Vučić je uz optužbe da su "krali i pljačkali" u proteklih deset godina u Novom Sadu uzvratio da je kofer pun para nestao u reformi pravosuđa.

Odgovarajući na prozivke, Dinkić je rekao da nikada nije slagao u vezi sa besplatnim akcijama 2007. godine i da je u taj predlog duboko verovao, ali da tada nije znao da je dogovorena prodaja NIS-a, za daleko nižu cenu od očekivane. Na to je potpredsednik DS-a Dušan Petrović rekao da nije tačno da je Rusija otela NIS, kao i da je potpuno van svakog ukusa optužiti lidera DS-a Borisa Tadića da je zbog slikanja sa Putinom u vreme kampanje pristao na prodaju NIS-a.

Pošto je zakonom o ministarstvima predviđeno da će Vlada osnovati posebne službe za obavljanje poslova u vezi sa pitanjima od značaja za Autonomnu pokrajinu Kosovo i Metohija, ljudska i manjinska prava, crkve i verske zajednice i dijasporu umesto dosadašnjih ministarstava, opozicija je naročito zamerala zbog ukidanja ministarstva za ljudska prava i (Slobodan Samardžić) zbog ukidanja Ministarstva za KiM.

OGLEDALO: Zanimljivo je da je pored pominjanja krize i prebijanja međusobnih političkih dugovanja, rasprava veoma brzo usmerena na omiljenu temu svih vlada – uređivanje novina (slučaj Politika i vlasništvo nad medijima). To je loš znak – čim političari počnu da se ljute na medijskog lava zato što hoće da ih pojede, da se interesuju za ogledalo kao maćeha u bajci, to obično znači da nemaju jasnu ideju šta da rade ili da se boje onoga što moraju da obećaju, a ne mogu da urade.

U trenutku nastanka ovog teksta (utorak 24. jula uveče) sadržaj premijerovog ekspozea još nije bio poznat, ali se moglo pretpostaviti da će se on kretati u okvirima koalicionog sporazuma SNS–SPS–URS kojim se najavljuju hitne mere (do kraja septembra) za smanjenje budžetskog deficita uz smanjivanja birokratije i eliminisanje nepotrebnih troškova države, nova reforma poreskog sistema i sistema, nastavak fiskalne decentralizacije...

Najavljuje se i hitni Plan antikriznih mera za privredu u recesiji, a s druge strane, potpisuje se javna obaveza za vođenje socijalno odgovorne politike zaštite najugroženijih slojeva stanovništva. Obećava se: dvostruko veći budžet za poljoprivredu, veće ulaganje u energetski i rudarski sektor, kao i saobraćajnu i telekomunikacionu infrastrukturu, razvijanje Srbije kao tranzitne rute i skladišta za energiju i energente...

Potpisnice se obavezuju da neće zamrzavati penzije i plate, ali kažu da njihov rast u prvoj godini mora biti usklađen sa realnim mogućnostima budžeta...

Kaže se da će Vlada Srbije nastaviti razgovore sa Međunarodnim monetarnim fondom i Svetskom bankom u cilju postizanja makroekonomske stabilnosti i održivog privrednog razvoja... ◂

Milan Milošević

Megatrend novi Tehnogas srpske politike

"Bolje četiri godine u Tehnogasu, nego četiri godine u NOB-u", kažu da se tom rečenicom nekadašnji gradonačelnik Beograda Branko Pešić, godina osamdesetih prošlog veka usprotivio izboru ekipe u sastavu Ivan Stambolić, Buca Pavlović, Slobodan Milošević, Radoje Stefanović, koja je iz tog preduzeća regrutovana za partijske i državne funkcije. Pri izboru ove vlade ta rečenica bi mogla da glasi: "Bolje četiri godine na Megatrendu, nego četiri godine u NOB-u." Naime, ministar prosvete **Žarko Obradović** je profesor, **Zorana Mihajlović** je vanredna profesorka, **Alisa Marić** je predavač, a predsednik Skupštine **Nebojša Stefanović** je diplomirao na Megatrendu.

Prvi srpski trijumvirat

Ko će biti premijer?

Dačić više nema rezervnu opciju. On sa ovom vladom mora da uspe i ne sme dopustiti da ona propadne pre nego što ostvari kakav opipljiv uspeh. Zato će on u toj vladi biti neka vrsta taoca, pomalo slično položaju u kom se nalazio Vojislav Koštunica. A sa čim i na čemu će ostati Dačić i SPS ukoliko bi im se u doglednoj budućnosti izmakla premijerska fotelja? Zna to Dačić, a sigurno zna i Aleksandar Vučić. I zna Ivica da Vučić zna. Zato će, gotovo sigurno, narednih meseci, pod različitim izgovorima nalaziti načina da udovolji Acinim kadrovskim i drugim "molbama"

Piše: Đorđe Vukadinović

Gornji naslov nije rezultat neobaveštenosti, niti tehničke greške zahvaljujući kojoj je onomad u "Politici", umesto nove, puštena moja kolumna objavljena na istom mestu još pre više od mesec dana. Naslov, takođe, ne sugeriše neki novi obrt u otužnoj sapunici zvanoj "formiranje vlade" – iako ne treba smetnuti sa uma da kada serijal prođe zenit, scenaristi počnu da izmišljaju sve neobičnije i neverovatnije obrte. Nemam nameru ni da morališem i zgražavam se nad neprincipijelnošću srpske političke scene – premda bi, uzgred rečeno, za to bilo više nego dovoljno razloga – niti da lamentiram nad žalosnim stanjem ove države i naroda, a naročito njihove tzv. "elite". Ne, ovo je jedan "čisto analitički" tekst, bez – direktnih – ličnih, etičkih ili ideoloških upliva. Drugim rečima, ne ulazim u to koji bi ishod bio najpravedniji, niti bolji ili poželjniji za Srbiju – mada, generalno gledano, naročito dobrih, a koliko-toliko realnih, gotovo da i nema. A pogotovo takvi ne spadaju među najverovatnije.

Elem, moja je teza da je Ivica Dačić, inače poznat po odličnom "osećaju za filing", sada povukao jedan, lično i politički, vrlo problematičan potez i stavio na kocku sudbinu stranke i svoju karijeru, koju je već više od decenije uspešno vodio kroz puteve i stranputice srpske politike.

Nepotrebno je ovde podsećati na Dačićevu neospornu veštinu kojom je eliminisao stranačke rivale, a SPS, korak po korak, sa apsolutne margine vraćao u epicentar srpskog političkog života. Nepotrebno je, takođe, nabrajati šta je sve ko – praktično, svako – na srpskoj političkoj sceni i koliko puta prevario, obmanuo, prekršio reč i preveo preko vode, bilo partnere, bilo javnost ili glasače. Ipak, u poslednjem olimpijskom ciklusu Dačić je postao apsolutni šampion u ovoj popularnoj i zahtevnoj političkoj disciplini, bez obzira što je, realno govoreći, Nikolićev i Vučićev politički i psihološki luping bio dalekosežniji i veći. No, oni su prevarili i prevrnuli se jednom, doduše, radikalno, dok je Ivici to postalo neka vrsta zaštitnog znaka.

Sećam se kao da je bilo juče tog analitičarskog i medijskog defilea, tih učenih komentara i tih ozbiljnih emisija u kojima je perspektiva članstva u Socijalističkoj internacionali i potreba jasnijeg (levog) ideološkog pozicioniranja navođena kao krunski i logičan argument zbog kojeg je Dačić odlučio da pređe u Tadićev tabor. Ali kako sada razumeti napuštanje tog socijaldemokratskog tabora i ulazak u jednu "desno-liberalnu" vladu? Naravno, misterije nije bilo ni onda ni sada, samo što objašnjenje nema mnogo veze sa levicom, internacionalom, Evropom, patriotizmom, ideologijom i principima, već sa interesima i prevarom – najpre svojih birača, time što je pre četiri godine ušao u koaliciju sa Borisom Tadićem, a onda i prevarom tog svog koalicionog partnera i, kako su obojica isticali, ličnog prijatelja. Pre četiri godine je o(b)manuo politički, a sada personalno.

Neće Dačića sada na to mnogo podsećati. Neki su srećni što je Dačić namagarčio Tadića, neki se nadaju kakvom položaju i nameštenju, neki se nadaju bilo kakvom boljitku, a neki, naprosto, raduju promeni, pa ma kakva ona bila. Ali, rekoh, ostaje činjenica da je, uprkos neverovatno snažnoj konkurenciji u tom sportu (čak je i Koštunica svojevremeno prilično ružno prevario Nikolića sa onim trodnevnim izborom za predsednika skupštine, o izjavama u vezi sa Haškim tribunalom da i ne govorimo), Dačić postao metafora političke nedoslednosti, na šta će, kad za to dođe čas, pažnju javnosti neprestano i složno skretati i naprednjački i demokratski mediji. Rekao sam da u ovom tekstu neću "moralizirati" i ne činim to – samo objašnjavam zbog čega SPS u ovom trenutku ima najmanji mogući "koalicioni kapacitet". U prevodu, oni više gotovo da nemaju partnera koji bi sa njima hteo da ulazi u bilo kakav savez i nakon nekih budućih izbora biće u vlasti jedino ako Dačić postane predsednik države i/ili ukoliko uspeju da ponovo dupliraju svoj rezultat, to jest, ako osvoje tridesetak odsto, pa čak ni tada neće biti sasvim sigurni. A koliko do juče su mogli doslovno sa svima – od DS-a do DSS-a i od radikala do naprednjaka – i svima su bili manje-više poželjan i prihvatljiv partner. Demokratama su zabili nož u leđa i, barem dok je

Tadić na čelu, na toj strani više neće moći tražiti sreću. Za "nacionalnu opoziciju", odnosno ono što je od nje ostalo, oni su "izdajnici". Za stare "građaniste" i LDP-ovce "Miloševićevi naslednici koji nas vraćaju u devedesete". A SNS ih tretira kao "smrdljiv sir", odnosno, privremenog i prinudnog partnera sa kojim će biti samo dok se mora, to jest, dok ili dodatno ne ojačaju da mogu vladati sami, ili dok se ne steknu uslovi za koaliciju sa Tadićevim (ili Đilasovim) DS-om.

Nasuprot tome, Dačić više nema rezervnu opciju. On sa ovom političkog iskustva, njegova najveća komparativna prednost jeste to što, za razliku od Vučića i Tadića, on iza sebe ima relativno složnu i lojalnu stranku i praktično nikakvu unutrašnju opoziciju. Drugim rečima, glavna Ivičina šansa za izbavljenje iz mišolovke u kojoj je samo sebe uterao, jeste eventualni frontalni sukob između Nikolića i Vučića, u kome bi onda on mogao profitirati ili kao posrednik, ili čak kao Nikolićev potencijalni saveznik i naslednik; ili, pak, buran razvod između Tadića i Đilasa, pa da se on pojavi kao partner ovom drugom.

Neki su srećni što je Dačić namagarčio Tadića, neki se nadaju kakvom položaju i nameštenju, neki se nadaju bilo kakvom boljitku, a neki, naprosto, raduju promeni, pa ma kakva ona bila. Ali, ostaje činjenica da je, uprkos neverovatno snažnoj konkurenciji u tom sportu Dačić postao metafora političke nedoslednosti, na šta će, kad za to dođe čas, pažnju javnosti neprestano i složno skretati i naprednjački i demokratski mediji

vladom mora da uspe i ne sme dopustiti da ona propadne pre nego što ostvari kakav opipljiv uspeh. Zato će on u toj vladi biti neka vrsta taoca, pomalo slično položaju u kom se nalazio Vojislav Koštunica u onoj svojoj drugoj vladi koju je – takođe prilično prevarivši i birače i tadašnje radikale – napravio sa Tadićem i demokratama. I Koštunici su tada javno svi aplaudirali i hvalili njegovo "lukavstvo" i "političku veštinu" (svi sem pisca ovih redova, koji je rekao da je to njegov "poslednji krug" i pomenuo "pticu u zlatnom kavezu", zbog čega sam svojevremeno, pored već standardnih napada sa drugosrbijanske strane, navukao gnev i nekih branilaca dogme o Koštuničinoj nepogrešivosti), da bi ga kroz manje od godinu dana u toj vladi preglasavali, ponižavali i konačno naveli na "vraćanje mandata narodu". Ali Koštunici je tada ipak ostala neka kosovska priča i neka evroskeptička ideologija. A sa čim i na čemu će ostati Dačić i SPS ukoliko bi im se u doglednoj budućnosti izmakla premijerska fotelja? Zna to Dačić, a sigurno zna i Aleksandar Vučić. I zna Ivica da Vučić zna. Zato će, gotovo sigurno, narednih meseci, pod različitim izgovorima nalaziti načina da udovolji Acinim kadrovskim i drugim "molbama". I zato pitanje iz naslova o tome ko je pravi premijer buduće vlade nije ni pogrešno ni besmisleno, čak i ako samom Vučiću možda ne prođe u potpunosti nastojanje da u novoj vladi u sebi i pod sobom objedini uloge Dragana Šutanovca (odbrana), Mikija Rakića (Savet za nacionalnu bezbednost) i Saše Vukadinovića (BIA).

Svesni su toga uglavnom i u SPS-u, makar oni koji misle i gledaju malo dalje od nosa i svoje nove funkcije (dakle, veeelika manjina), ali ko će se odvažiti da svom predsedniku kaže kako on, zapravo, ne bi trebalo da bude premijer!? A sve i da se neko odvažio (Milutin Mrkonjić, navodno, jeste) jasno je da to ne bi imalo naročitog efekta. Sem toga, stoji i činjenica da su do sada iz tih Ivičinih lupinga uglavnom izlazili ojačani, pa se verovatno nadaju da i ovoga puta "šef zna šta radi" i da će opet nekako sve na dobro izaći.

Postoji li, zapravo, izlazna strategija za Dačića? Sem ogromnog Ali obe te stvari su dosta neizvesne (mada je više nego jasno da će Ivica na obe udarnički raditi), skoro kao i ona treća (odnosno prva), da će, u odsustvu podrške i para, ipak morati da se ozbiljnije okrene Rusima i iskrenije zaigrati na patriotsku žicu – kao što je retorički i činio tokom kampanje, kao i u ovom prvom postizbornom periodu. Pri čemu je podjednako neizvesno da li on, nakon izjava i obećanja koja je prethodnih nedelja podelio pred svojim američkim i nemačkim sagovornicima, za tako nešto ima hrabrosti i snage, kao i da li bi mu čak i takav, eventualni, manevar nakon svega mogao pomoći.

Dačiću je, naime, bilo relativno jednostavno i jeftino da bude "najveći patriota" u prethodnoj vladi (mada mu je Jeremić ponekad kvario taj imidž), i na tu je caku u velikoj meri i zabeležio sadašnji politički rast. Ali će sada to biti mnogo teže u društvu bivših, makar i reformisanih radikala – baš kao što će mu eventualno takmičenje u evropejstvu sa Vučićem, Dinkićem i Ljajićem takođe biti jalov posao.

Prošloj vladi su, što zbog krize, što zbog tanke većine, što zbog načina na koji je formirana, gotovo svi prognozirali kratak vek, dok sam se ja, iritirajući naprednjačke propagandiste, svaki put kladio da će vlada potrajati. Ova mi se, međutim, ne čini tako dugovečnom, uprkos velikoj parlamentarnoj većini koju će imati. Tronošci, trouglovi i trijumvirati u životu kao i u politici su izrazito nezgodna i nestabilna forma. Uostalom, Cezar, Pompej i Kras su bili mudri ljudi i ozbiljni državnici sa, makar u prvom periodu, vrlo dobrim ličnim odnosima – pa njihov slavni trijumvirat ipak nije potrajao. Može li iko zaista verovati da bi, uz svo poštovanje aktera i istine da vlast i interes ponekad vezuju čvršće od cementa, ovaj trijumvirat Ivice, Mlađe i Vučića mogao biti iole srećniji i dugovečniji? Za utehu i dokaz kakvog-takvog milenijumskog progresa ostaje to što će, bez obzira što se glavni igrači itekako trude da obezbede i pod sopstvenu komandu stave svako svoje – đa vojne, đa policijske – službe i specijalce, "krvoproliće", kada do njega dođe, ipak biti samo verbalno i političko.

(autor je glavni urednik Nove srpske političke misli)

Svi premijeri Srbije – šta su govorili

San o izlasku iz večite krize

Svako ko pročita ovu sasvim kratku "noviju istorijicu" namera naših premijera u poslednje dve decenije uočiće bar dve stvari: da je Srbija stalno u ekonomskoj krizi i da stalno najavljuje reforme koje ni jedna vlada nije bila u stanju da sprovede

Otkako je Slobodan Milošević pre 22 godine "zaveo" višestranački sistem, Srbija je imala ukupno deset vlada i osam premijera, pa će ovaj koji sada preuzima dužnost biti deveti šef izvršne vlasti u Beogradu posle prvih višestranačkih izbora održanih krajem 1990. Od dosadašnjih, Mirko Marjanović i Vojislav Koštunica su na taj položaj birani dva puta, a još je samo Mirko Cvetković izgurao na tom poslu ceo četvorogodišnji mandat.

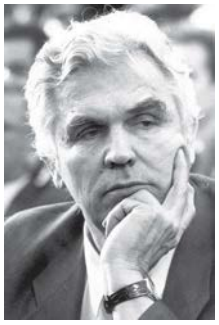
Svih tih godina, praktično, Srbija je ili padala u krizu ili pokušavala da iz nje izađe, a moglo bi se reći da je gotovo stalno bila u nekom vanrednom ili tranzicionom stanju – pa su njeni premijeri više krpili državni čamac da ne potone, nego što su gradili neku svoju viziju i upravljali razvojem. A oni, najčešće, uprkos ustavom određenim najreprezentativnijim ovlašćenjima, ili nisu bili vodeći ljudi Srbije ili su bili suviše zavisni od stranaka koje su im obezbeđivale obično tanku većinu u Skupštini Srbije.

Uoči izbora ove najnovije vlade Srbije i njenog novog premijera, pokušali smo da se prisetimo šta su njegovih osam prethodnika u protekle dve decenije iznosili u svojim inauguralnim ekspozeima – da bi potražili odgovor na pitanje: da li su u Srbiji samo problemi konstantni i večito jednaki ili se država i polje delatnosti njene vlade ipak menjaju u skladu sa uvek promenjivim "duhom vremena". Ili su, možda, radili – baš "duhu vremena" uprkos.

Profesor dr Dragutin Zelenović – brze pruge Srbije

Posle usvajanja novog Ustava Srbije i lavovske pobede SPS-a na prvim višestranačkim izborima, krajem 1990. predsednik Srbije, Slobodan Milošević, mandat za sastav (ponovo) jednostranačke vlade dao je novosadskom univerzitetskom profesoru dr Dragutinu Zelenoviću. I to je tada bilo iznenađenje – mada je Zelenović uzet iz sastava Predsedništva SFRJ, u kojem je kao vojvođanski predstavnik u okviru "srpske četvorke" poslušno izvršavao Miloševićeve naloge, on je bio bez ozbiljnog iskustva u velikim političkim poslovima, a bez ikakvog iskustva u ekonomskoj politici. Milošević se za izbor ovog premijera verovatno opredelio jer je ovaj tehnički obrazovan stručnjak, tokom naučne karijere stalno razrađivao projekte efikasnosti proizvodnih sistema u nevlasničkoj ekonomiji i što je, poreklom kolonista iz dinarskih "srpskih krajeva", sigurno imao veliko razumevanje za njegove "ujedinjavajuće patriotske ciljeve" u drugim jugoslovenskim republikama. Milošević se, naime, spremao za rat za jugoslovensko nasleđe.

Obraćajući se poslanicima Narodne skupštine, 11. februara 1991. sa predlogom sastava nove vlade i njenim programom, dr Zelenović je na početku rekao da je tadašnje vreme karakterisano mnoštvom nevolja, pa je istakao: "U zemlji su prisutni složeni politički procesi, pri čemu se postojeći ustavni i pravni poredak i državno uređenje ruše vanustavnim metodama i sredstvima, međurepublički i međunacionalni odnosi su pogoršani do granice na kojoj će ili pobediti državnička i politička mudrost u traženju formule zajedničkog života, ili će doći do razlaza koji, u uslovima uzavrelih nacionalnih strasti i ispoljene genocidne sklonosti, može biti i razumnog i nerazumnog karaktera. Nadajmo se da ovo drugo neće biti." Nažalost, ubrzo se ispostavilo da je "ovo drugo bilo".

Kad je reč o ekonomskim pitanjima, Zelenovićeva ocena je bila sumorna: "Vlada Republike Srbije preuzima dužnost u trenutku kad je privreda Jugoslavije i privreda naše republike suočena sa ogromnim teškoćama u tekućem poslovanju. Posle višegodišnje stagnacije, tokom poslednje dve ekonomske reformske godine, u našoj republici zabeležen je relativno visok pad društvene proizvodnje i ukupnog društvenog proizvoda... Akumulacija privrede je iščezla, zbog čega su nove investicije u razvoj, praktički, presahle". Zvuči poznato – i danas.

On lično uhvatio se futurističkog projekta "Brze pruge Srbije", čuvenog Mrke iz CIP-a, a od tog projekta "postigao" je samo nadvožnjak nad prugom kod Inđije.

Kako je paradržavni mafijaški lobi, zapravo, uzeo pare i oružje pod svoju kontrolu, čini se bez neposrednog uvida i uticaja samog premijera, već pod budnom paskom Službe preko koje je delovao nacionalni "vožd", dr Zelenović je jednog trenutka shvatio da on zapravo ne vodi premijerske poslove, pa je smogao hrabrosti da podnese ostavku krajem prve godine mandata, a ta ostavka je – rado prihvaćena.

Dr Radoman Božović – "relativizacija svetskih sankcija"

Za dolazeću ratnu ekonomiju i divlji "predkapitalistički socijalizam" Milošević je potom našao pravog čoveka, opet u Novom Sadu. Tamo je na "jogurtu" politički stasao ekonomista dr Radoman Božović, koji se tokom

priprema za rat odlikovao beskrupuloznom pljačkom vojvođanske privrede u korist "nacionalne centrale" i kreativnom lojalnošću samom vođi. Mlad i željan moći, novca i slave, a takođe sa referencom čoveka koji je napismeno hvalio društvenu svojinu (doktorska disertacija), a usmeno vešto baratao "prohodnošću reformi", on je početkom 1992. godine rado promenio položaj predsednika Izvršnog veća Vojvodine za mesto šefa Vlade Srbije.

Dr Radoman Božović je inauguralni ekspoze održao u Narodnoj skupštini 23. decembra 1991, ovoga puta u prisustvu samog predsednika republike Slobodana Miloševića. Počeo je jednom generalnom ocenom jugoslovenske ratne situacije, a zaključio sa optimizmom zasnovanim "na činjenici da je Srbija demokratska država sa ogromnim razvojnim potencijalima: proizvodnim, prirodnim i preduzetničkim resursima".

Uprkos tom "ličnom optimizmu", dr Božović je dokumentovano prikazao vrlo crnu privrednu situaciju koju preuzima: "Polazno pitanje početka izlaska iz krize jeste stanje u privredi i javnim službama Republike u svakom preduzeću, banci i ustanovi. Tu globalnu istinu o ekonomsko-socijalnom stanju danas, na kraju 1991. karakterišu: izražen pad društvenog proizvoda od oko 9,6 odsto, pad industrijske proizvodnje od oko 20 odsto, rast poljopriverdne proizvodnje od oko 20 odsto, pad izvoza za oko 18 odsto, pad uvoza za oko 20 odsto, visok nivo gubitaka, neuravnotežen obim i struktura potrošnje. Veliki finansijski deficiti sa kojima se ulazi u 1992. godinu u domenu javnih prihoda i rashoda, a posebno u penziono-invalidskom osiguranju od oko 50 milijardi dinara, u oblasti zdravstvene zaštite od oko 10 milijardi dinara, u ostvarivanju prava iz kolektivnog ugovora društvenih delatnosti i fondovima zajedničkih rezervi, značajno pogoršanje socijalne strukture. Sada se blizu 1/3 stanovništva nalazi u nemogućnosti da zadovolji svoje egzistencijalne potrebe".

U takvim prilikama, dr Božović nije imao da ponudi ništa drugo, nego "reforme".

Kako je u tom trenutku savezna država još postojala, dr Božović je izneo i set mera srpske ekonomske politike u toku raspada SFRJ, pa je, između ostalog, naglasio da treba "biti spreman za zaštitu od rušenja ekonomskog sistema secesijom Slovenije i Hrvatske, uključujući i novu valutu za one delove zemlje koji ostaju u Jugoslaviji. Uticati na koncipiranje antiinflatornog programa, kako se ne bismo već sutra našli u sveopštem inflatornom haosu".

Već tada penzioni fond postaje glavni problem javne potrošnje, pa Božović kaže, da pitanje penzija "mora imati prioritet u radu Vlade".

Pošto se vlada dr Radomana Božovića već kroz nekoliko meseci suočila sa sankcijama Saveta bezbednosti UN, premijer se poletno prihvatio izrade programa za "relativiziranje sankcija". Bio je to, u stvari, u našoj istoriji nezabeleženo krupan plan državnog šverca, pljačke narodne imovine i zamajavanja međunarodne zajednice radi srpskih "nacionalnih ciljeva".

Bilo je to ono ludo vreme piramidalnih banaka Jezde i Dafine, kada je dr Božović od "srpske bankarske majke", u ime Vlade Srbije, mogao da "uzajmi" pare za isplatu penzija. Bilo je to ono vreme kada se benzin prodavao iz kanistera, a cigarete po ćoškovima – i kada su se u saradnji sa Službom na tim i sličnim poslovima pravila bogatstva.

Ni dr Radoman Božović, međutim, nije mogao da sastavi duže od dvogodišnjeg mandata u fotelji srpskog premijera, jer je stagflacija praćena visokim ratnim troškovima ekspresno pauperizovala najšire slojeve stanovništva i paralisala celu privredu. Na premijersko mesto gde se srpski državni novac delio "poverljivim ljudima" i na reč, trebalo je dovesti nekog sa manjim apetitom i manjom moći zaključivanja i zapažanja, a bližeg veteranima Miloševićevog pokreta.

Mr Nikola Šainović – premijer hiperinflacije

Početkom 1993. Milošević se odlučio da premijerski položaj poveri mr Nikoli Šainoviću, inženjeru iz poverljivog kruga kadrova iz istočne Srbije, koji mu je najodanije služio praktično od prvog dana.

Podnoseći promotivni ekspoze u Skupštini Srbije 10. februara 1993, mr Nikola Šainović požalio se na tešku situaciju i nepravde koje međunarodna zajednica čini Srbiji i da se "osnovni pristup može sažeti u tri elementa, a to su: strategija, plan i ljudi". Pri tome, dodao je on: "Neke planove ćemo definisati javno, a drugi će biti državna tajna. Onda sledi rad bez kompromisa, bolećivosti i voluntarizma".

Novi premijer je i zvanično dao osnovno uputstvo za savlađivanje posledica svetskih ekonomskih sankcija i pohvalio one koji se snalaze. Pojednostavljeno, bilo kakav privredni sistem je napušten, ekonomska politika je vođena načelom golog voluntarizma i preko "naših ljudi".

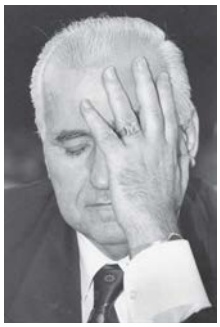
Prva od frapantnih makroekonomskih ideja tandema Milošević–Šainović bila je da se pred žetvu 1993. naštampa "dovoljno novca", da bi se sa tim novčanicama odmah mogli isplatiti seljaci za žito "u celini". No, ne lezi vraže, dinar je, od štamparije do njive, desetostruko izgubio vrednost u samo deset dana. Od tog udarca nacionalna valuta se više nije oporavila, sve do potpunog sloma početkom 1994. godine.

U razdoblju dok je Šainović bio premijer, za Ripliju ostaje činjenica da je stranka na vlasti, SPS, koja je proizvela hiperinflaciju, sa porastom maloprodajnih cena za 352 biliona procenata, u samo 12 meseci, dok su troškovi života povećani za 628 biliona odsto – pobedila i na prevremenim srpskim republičkim izborima krajem 1993.

No, Milošević je razumeo da je republički premijer opet potrošen, pa je Šainovića pomerio na mesto saveznog potpredsednika vlade novostvorene SRJ – nadležnog sada ne više za dekonstrukciju, već za rekonstrukciju dinara, koju je projektovao guverner Avramović. ►

Vlada Mirka Marjanović – direktorska vlada

Kad je početkom 1994. godine proglašen za mandatara, kao pravi čovek za ispunjenje Miloševićevih poslednjih "ruskih nada", Mirko Marjanović, direktor spoljnotrgovinske kuće Progres, dobio je zadatak da stvori "vladu narodnog jedinstva" za sprovođenje monetarnog oporavka, sa propagandnim "akcentom" na učešće Demokratske stranke, kako bi se legitimisao i prema Zapadu. Kada je, međutim, Đinđić, tada već predsednik DS-a, odustao od "velike koalicije" (u poslednjem trenutku), u već skrojeni "kaput jedinstva" ušli su novodemokrati Dušana Mihajlovića i tada još stidljivi pripadnici JUL-a, stranke Miloševićeve supruge Mirjane Marković.

U suštini, sve te ljude u Vladu okupilo je ne narodno jedinstvo, već "jedinstvo razgranatih materijalnih interesa", a patronat jednog uspešnog direktora-premijera, garantovao je da će se raditi oprezno i samo na krupno (nafta, gas, struja, žito, metali, oružje). U stvari, Milošević je bio rešio da u vladi stvori "personalnu uniju" državnog i paradržavnog biznisa.

Kada je 15. marta 1994. Mirko Marjanović držao svoj programski govor u Skupštini Srbije, kao novi premijer, već je u Miloševićevom kabinetu bio prihvaćen program monetarne stabilizacije, pa je on uverljivo mogao da govori o teškim posledicama hiperinflacije:

"Zbog toga, sva preduzeća moraće se u narednom teškom periodu afirmisati na te realne ekonomske kriterijume, a ne da neka od njih i dalje očekuju državne subvencije iz budžeta ili primarne emisije, umesto da sama budu važni izvori budžetskih prihoda i novih investicija".

Premijer Marjanović je, zanimljivo, odmah najavio i ponovno pokretanje privatizacije: "Osnovni principi na kojima će se zasnivati ovaj zakon su autonomnost preduzeća u donošenju odluka o svojinskoj transformaciji, realna vrednost kapitala, otvorenost modela, stimulativnost i pravičnost".

Sve to je rezultiralo potonjom relativno dugom "postdejtonskom" monetarnom stabilnošću, postepenom stopom rasta i relativno izdašnim asortimanom osnovnog snabdevanja stanovništva – uprkos činjenici da je zemlja sve četiri godine bila i dalje manje-više u stalnoj međunarodnoj izolaciji (spoljni zid sankcija). Sreću kvare opšta propast kapitala i masovna nezaposlenost, slom bankarskog sistema, bankrotstvo javnih službi i većine infrastrukturnih delatnosti, potpuna degradacija pravnog poretka i iščezavanje pravne sigurnosti, te, pred kraj prvog Marjanovićevog mandata, povratak na inflacionu politiku odlaganja promena.

Drugi mandat Mirka Marjanovića – jedinstvo sa radikalima

Drugi premijerski mandat, 1998. Mirko Marjanović je nominalno dobio od Milana Milutinovića, novog predsednika Srbije, pošto se Slobodan Milošević naprasno preselio na funkciju predsednika SRJ. Milošević, dakako ostaje glavni gazda, no činjenica da nova "vlada narodnog jedinstva", pored ljudi iz JUL-a, uključuje i vodeće Šešeljeve kadrove iz Srpske radikalne stranke, počevši od Tomislava Nikolića kao potpredsednika Vlade, upućuje na zaključak da se on osećao sve usamljeniji i da je počeo da gubi poverenje čak i u sopstveni SPS. Uzgred, dogovor je bio da i SPO uđe u sastav ove vlade, ali je Vuk Drašković odustao u poslednji čas, da bi nešto kasnije prihvatio učešće u Saveznoj vladi, kao ministar spoljni.

Obraćajući se poslanicima novim inauguralnim govorom, 24. marta 1998, Mirko Marjanović je ovoga puta prvi i veliki deo ekspozea posvetio Kosovu i Metohiji, temi koja definitivno postaje centralno pitanje državne politike, jer počinje oružani ustanak Albanaca.

Ipak, odmah posle kosovskog dela govora, on nije propustio da se samopohvali za prethodni rad i doda kako će "vlada narodnog jedinstva i u narednom periodu nastaviti sa politikom kontinuiteta čija su osnovna uporišta stabilnost, privredni rast i ubrzanje reformskih procesa, a pre svega u oblastima svojinske transformacije, prestruktuiranjem privrede i banaka, bržeg otvaranja prema svetu, socijalnih funkcija države".

Ove projekcije privredne normalizacije i reformi, kao i procena da će za to biti potrebna decenijska stopa godišnjeg rasta društvenog proizvoda od 7 odsto, dakako, neće biti ostvarene – jer se Srbija već naredne godine našla u ratu sa NATO-om, pa je privreda vraćena na bedan nivo iz ranijih ratnih dana.

Ako se vratimo Marjanovićevom ekspozeu iz 1998, videćemo da je on tada najavio čitavu koncepciju reformi čitavog privrednog sistema, koja bi bila prihvatljiva i dan-danas, ali će "bitka za Kosovo", čija će oružana faza početi već iste godine, sve to baciti na stranu. San o reformama ponovo su razbili borci za nacionalne teritorije.

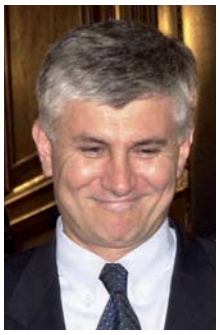
Uprkos verbalnom zalaganju za slobodu štampe, uskoro će Marjanovićeva vlada doneti onaj famozni zakon o štampi (takozvani Šešelj–Vučićev zakon) s kojim će se pokušati apsolutno discipliniranje štampe i s kojim će Milošević ući u završnu fazu svoje autoritarne vladavine.

Dr Zoran Đinđić – vlada velike nade

Posle NATO bombardovanja (1999) bilo je jasno da je Miloševićev režim na izmaku, ali on sam će pasti tek 5. oktobra 2000. Nakon prevrata, posle nekoliko meseci bukvalnog "dvovlašća" u Vladi Srbije, velika koalicija Demokratske opozicije Srbije (DOS) za mandatara nove vlade Srbije izabrala je ključnog organizatora "demokratske revolucije" dr Zorana Đinđića, vođu Demokratske stranke koji je, ispostaviće se, samo nominalno imao podršku lavovske većine u Narodnoj Skupštini, jer će se, veoma brzo, prema njemu uspostaviti tvrdi opozicioni blok dr Vojislava Koštunice, predsednika DSS-a, koji je, upravo uz podršku DOS-a, pobedio Miloševića na izborima za predsednika SRJ.

Obraćajući se poslanicima inauguralnim govorom, 25. januara 2001. dr Zoran Đinđić je posebno naglasio da je to "prvi put posle 60 godina da je Srbija dobila istinski demokratski parlament i dobiće istinski demokratsku vladu" i da ta vlada "neće krasti i lagati".

Đinđić je zatim istakao: "Ova vlada danas dobija mandat koji nam je dao narod na ulicama Srbije, mandat za promene. Onoga dana kada zaboravimo taj mandat i kada pomislimo da smo dobili mandat da vladamo,

toga dana smo izgubili. Taj gubitak bio bi mnogo veći nego samo gubitak vlasti. To bi bio gubitak časti, to bi bio gubitak istorije".

Đinđić je, prelazeći na ekonomske teme, zatim ocenio: "U proteklih deset godina desio se, izvršen je, jedan ekonomski zločin. Oduzete su i otete pare milionima ljudi. Neko će da kaže da je reč – zločin – preteška u ovom kontekstu. Ja mislim da nije. Ko zna koliko je hroničnih bolesnika umrlo zato što nisu mogli da kupe lekove, a njihov teško zarađen novac bio je zamrznut u takozvanoj staroj deviznoj štednji. Koliko je brakova propalo ili nije osnovano zbog bede i siromaštva, koliko je porodica razoreno, koliko je dece bilo nesrećno zbog teških uslova života zbog kojih građani nisu bili krivi, koji su bili izazvani jednom kriminalnom ekonomskom politikom koja je pravljena tako da manjina ima sve, da većina nema ništa".

U tom kontekstu, Đinđić je napomenuo da nova vlada razmišlja o jednokratnom porezu na ekstraprofit ostvaren u uslovima sankcija i blokadi, kao i o nizu drugih mera u istom pravcu. U nastavku on je najavio i "kampanju za čiste ruke" kako bi Srbija postala zemlja sa najnižom stopom korupcije u ovom delu Evrope.

Dr Zoran Đinđić je bio premijer, briljantan u svemu, ali sa previše samopouzdanja i hitrine; premijer koji je imao vizije i u koga su polagane velike nade. I sam je pri kraju svog ekspozea rekao: "Ovo je vlada velikih namera i velikih reformi".

Doista, to jeste bila vlada koje je pokrenula krupne promene u Srbiji, neke sa više, neke sa manje uspeha – ali sve "na evropskom putu". Uostalom, dr Zoran Đinđić i ne bi kao premijer bio ubijen 12. marta 2003, da nije zasekao u neke noseće grede anahronog sistema i da Srbiju nije poveo prema Evropskoj uniji.

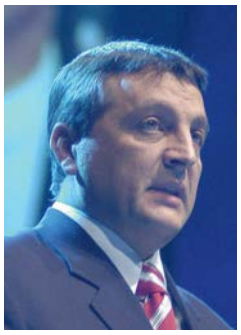
Zoran Živković – preteška "Sablja"

Nekoliko dana posle atentata na Zorana Đinđića, Demokratska stranka je za premijera kandidovala Zorana Živkovića, u tom trenutku ministra unutrašnjih poslova SRJ.

U svom promotivnom govoru, 18. marta 2003, Živković je rekao da nije srećan što dolazi na taj položaj posle atentata na velikog čoveka Zorana Đinđića i pri tome je dodao:

"Prioriteti u ovom trenutku su borba protiv organizovanog kriminala, izrada novog i modernog Ustava Srbije, stvaranje opšte političke stabilnosti u državi, što je uslov za stabilnost u regionu, kao i dalja izgradnja i očuvanje državne zajednice Srbije i Crne Gore, što je uslov za evropske i svetske integracije. Prioritet je i nastavak započetih ekonomskih reformi i reformi zdravstva, obrazovnog i sistema penzionog osiguranja, privatizacija i pretvaranje postojeće društvene privrede u jednu zdravu i efikasnu privredu".

Zoran Živković je tom prilikom izneo ocenu da je akcija "Sablja", zamišljena kao obračun sa organizovanim kriminalom u uslovima vanrednog stanja "već dala rezultate", pa je naveo da je do tada, tokom samo jedne sedmice, privedeno više od 750 ljudi. Zatim je dodao: "Ubistvo premijera Đinđića će imati posledice na ekonomske planove koji su bili zacrtani za ovu godinu. Već sada je jasno da će rast bruto društvenog proizvoda biti manji od pet odsto, koliko je predviđeno. Procena nadležnih ministara je da će to biti negde oko 3,5 odsto, dok će planirana inflacija, koja je predviđena na devet odsto, biti nešto veća. Da podsetim da je ova vlada pod vođstvom Zorana Đinđića inflaciju od 113 odsto u 2000. godini svela na 41 odsto u 2001. i na 15 odsto u 2002. godini.

Takođe, 2000. godine potrošačka korpa je bila vredna 3,32 prosečne plate, a u septembru 2002. godine za minimalnu potrošačku korpu bila je dovoljna jedna prosečna zarada. Normalno, to nije nešto čime možemo biti potpuno zadovoljni, ali to je značajan rezultat i dobar temelj za dalje jačanje standarda naših građana".

Premijer Živković je zatim rekao da će Vlada Srbije nastaviti sa privatizacijom ali da se očekuje i oko 800 miliona evra donacija.

"Sve aktivnosti Vlade, od januara 2001. godine do 12. marta ove godine, dovele su i do toga da smo prosečnu platu, koja je u 2000. godini bila 35 evra, podigli na 102 evra u 2001, i na 151 evro u prošloj godini. Vlada će nastaviti sa svim aktivnostima koje bi trebalo da daju doprinos podizanju životnog standarda građana, ali isključivo iz realnih izvora."

Zoran Živković nije uspeo da iznese "pretešku Sablju" koja je podignuta posle ubistva Đinđića, a njegovu vladu stalno su potresale raznovrsne "afere", pre svega one, navodno, korupcione. Zbog svega toga on se odlučio da zatraži prevremene izbore – koje će njegova Demokratska stranka izgubiti.

Dr Vojislav Koštunica – vlada kosovske opsesije

Nakon prevremenih izbora bilo je veoma teško skockati većinu u Narodnoj skupštini Srbije, jer se DOS raspao, a neke stare stranke poput radikala i SPS-a su ponovo ojačale. U takvoj situaciji mandatar je postao dr Vojislav Koštunica, koji je uspeo da sastavi manjinsku vladu sa strankom G-17 i još nekim manjim grupacijama, uz podršku SPS-a.

Koštunica je na dan izbora takve vlade, 2. marta 2004. podsetio da se ona formira baš na dvestotu godišnjicu od "obnavljanja srpske državnosti", te da Srbija i na početku novog veka stoji "pred nekim zadacima pred kojima je stajala pre dvesta godina", to jest ona "mora prvo da reši svoj državni status, koji je doveden u pitanje time što na delu njene teritorije, na Kosovu i Metohiji, ne postoji naša vlast, već vlast međunarodne zajednice.

Drugo, Srbija mora da utvrdi svoj status unutar državne zajednice sa Crnom Gorom...

Treće, Srbija mora iznutra da se uredi, izgrađivanjem jakih demokratskih institucija i uspostavljanjem pravne države. Pravna država podrazumeva raskid sa ostacima svesti i prakse partijske države, makar se ona obnavljala i delovala u okvirima višepartijskog, a ne jednopartijskog sistema. Pravna država podrazumeva odlučno odbacivanje i prevazilaženje pravnog voluntarizma i samovolje i obračun sa kvazireformskim, a zapravo revolucionarnim shvatanjem da cilj opravdava sredstvo, i da su ►

pravo i vladavina prava prepreke i smetnje reformama, a ne nužan okvir i plodan podsticaj u kojem se reforme moraju odvijati".

Na četvrto mesto prioriteta dr Koštunica je stavio pitanje statusa "Srbije sa Crnom Gorom" u Evropskoj uniji, jer "evropski put za Srbiju i Crnu Goru nema alternative".

Premijer Koštunica je odgovorio i na pitanje kojim merama će vlada podržati privredni rast: "Vlada će smanjiti poreze koji opterećuju proizvodnju, carinsku politiku i vancarinske mere učiniće efikasnijim, i radiće na obezbeđivanju povoljnijih kredita i pokretanju investicija. Vlada će podržavati politiku stabilnog kursa dinara".

Ukratko bi se moglo reći da je razdoblje prvog Koštuničinog mandata proteklo u značajnoj privrednoj ekspanziji, po stopi rasta od oko 5,5 odsto koja je obezbeđena snažnom ekspanzijom kreditne politike kako u zemlji, tako i iz inostranstva, te da je u tom smislu značajnu pomoć dao i aranžman sa MMF-om. No, najviše je tome doprinela činjenica da je "pravna država" napokon proradila u slučaju Bogoljuba Karića, pa je država, prodajući Mobtel, prihodovala 1,6 milijardi evra vanrednog investicionog kapitala.

Mada je dr Koštunica, napokon, uspeo, 2006. godine, da u saradnji sa radikalima i DS-om aranžira donošenje novog ustava Srbije i ukidanje onog Miloševićevog iz 1990. godine, u čisto političkoj sferi mnoge stvari su gotovo vraćene duboko unazad, pogotovu kada je reč o kosovskoj politici, koja je Srbiju udaljavala od evropskog puta. Vremenom, ta stara (i ustavna i kosovska) politika zakočila je sve reforme i promene, pa je vladu na kraju napustila stranka G-17 i, 2007. godine, raspisani su prevremeni izbori.

Ponovo dr Vojislav Koštunica – kohabitaciona vlada

Nakon parlamentarnih izbora, ponovo je za premijera kandidovan dr Vojislav Koštunica, na bazi koalicionog sporazuma DSS-a, DS-a i G-17. Kako je u to vreme predsednik republike Boris Tadić, ova vlada je imala neku vrstu "kohabitacionog karaktera".

U novom premijerskom ekspozeu, koji je u Skupštini podneo 15. maja 2007, dr Koštunica je naglasio da su stranke koje će sačinjavati vladu odlučile da "interes države, nacije i građana stave iznad međusobnih partijskih razlika i stranačkih interesa". Zatim se bacio na svoju omiljenu temu – Kosovo i Metohiju i kako ga sačuvati u Srbiji. Pri tome, on je neuvijeno istakao da je i njegova prethodna vlada "svakodnevno sarađivala sa Rusijom na formulisanju usaglašene politike za rešenje budućeg statusa Kosova i Metohije".

Koštunica je, zatim, govorio i o procesu pridruživanja Srbije EU, sa kojom su pregovori bili obustavljeni: "Punopravno i ravnopravno članstvo Srbije u Evropskoj uniji jasno je proklamovano programsko opredeljenje svake od stranaka koje ulaze u koalicionu vladu. Podjednako je jasan i nesporan stav da proces pridruživanja Srbije EU ni u kojem slučaju ne može biti kompenzacija za bilo kakve ustupke kada je reč o teritorijalnom integritetu Srbije. To je jednostavno, u svakom pogledu, potpuno isključena mogućnost". U svom ekspozeu, dr Koštunica je izneo i plan smanjivanja nezaposlenosti i siromaštva.

Druga Koštuničina vlada nije dugo potrajala, svega godinu dana. Kako je došlo do proglašenja nezavisnosti Kosova i do velikih razlika u pogledu poteza koji se dalje mogu povlačiti, premijer je dao ostavku, verovatno računajući da posle izbora može sastaviti vladu sa snagama desnice, koje je nova kriza oko Kosova trebalo da ojača. Dogodilo se nešto upravo suprotno.

Dr Mirko Cvetković – vlada pod senkom krize

Nakon izbora, većina u Narodnoj skupštini sakupljena je u sporazumu Koalicije za evropsku Srbiju (na čelu sa DS) i Koalicije SPS-PUPS-JS, a pridružile su se i neke manjinske stranke. Predsednik republike Boris Tadić je mandat za sastav vlade dao dr Mirku Cvetkoviću, koji je u prethodnom kabinetu bio ministar finansija.

U svom promotivnom govoru, 7. jula 2008, Cvetković je na mesto prioriteta stavio ulazak Srbije u Evropsku uniju: "U proteklih sedam i po godina Srbija je realizovala brojne reforme kojima je svoj politički i ekonomski sistem približila standardima zemalja EU. Međutim, na putu učlanjenja Srbije u EU neophodno je sprovesti brojne dodatne reforme kojima će se pravni poredak i privredni sistem Srbije u narednih nekoliko godina u najvećoj meri približiti standardima EU. Stoga će jedan od prvih poteza nove Vlade biti upućivanje Narodnoj skupštini Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Srbije EU na ratifikaciju.

Cilj Vlade je da ubrzanjem ekonomskih i drugih reformi koje su predviđene u Sporazumu već krajem ove ili početkom naredne godine Srbija dobije status kandidata za ulazak u EU. Nova Vlada Republike Srbije će usvojiti akcioni plan, čija će realizacija obezbediti da Republika Srbija na kraju mandata ove Vlade bude u potpunosti spremna za ulazak u EU".

Osim već tradicionalnog dela ekspozea posvećenog kosovskom pitanju, Cvetković je akcenat stavio na ekonomska pitanja, pa je rekao: "Osnovni ekonomski ciljevi Vlade u naredne četiri godine su: dinamičan rast privredne aktivnosti; rast zaposlenosti; povećanje standarda građana Srbije; i ravnomerniji regionalni razvoj.

Preduslovi za ostvarenje ovih ciljeva su učvršćenje makroekonomske stabilnosti, ubrzanje ekonomskih reformi, nastavak evropskih integracija, kao i značajno povećanje investicija.

Cilj Vlade Republike Srbije je da bruto domaći proizvod u naredne četiri godine raste po stopi od oko 7 odsto godišnje...

Drugi ekonomski cilj Vlade je da se u naredne četiri godine značajno poveća zaposlenost...

Nažalost, kao što već svi dobro znamo, već u trenutku dok je Cvetković podnosio ovaj ekspoze, žarište finansijske krize u bankama SAD počelo je da se otima kontroli. U jesen 2008. kriza je zapljusnula i Evropu, pa se i Srbija brzo našla na udaru – a uvek inertna, nije bila u stanju da se brzo prilagodi, pa su svi planovi prosperiteta nove vlade gurnuti u stranu. ◂

Dimitrije Boarov

Ovaj tekst je nastao u produkciji BIRN Srbija kao deo projekta Dometi predizbornih obećanja: merenje partijskih programa koji je podržao NED i objavljen je na www.skockajtebudzet.rs *Ovde je objavljen u kraćoj verziji.*

piše: Dragan Todorović

Ni živi, ni mrtvi

Nova vlast postigla punu programsku i personalnu bliskost, sad se može u svako dalje. Generalni sekretar Srbije Vučić tako briljira da bi Šešelj mog'o da se potpiše, još samo, kao šlag na torti, kao trešnja na šlagu, da se za predsednika DS kandiduje nestranački predsednik Tomislav

Javiše da je Železara Smederevo, iako je to do juče bilo pitanje života i smrti Smedereva i Srbije, prešla na režim tihog rada, što je drugo ime za gašenje peći. U sličnom stanju je i Srbija, ni živa, ni mrtva, i ona je na sistemu Tihog rada, bar većina građana kad je u pitanju, naročito njihov standard i posao. Ali, nikad ne reci nikad, tu je nova vlast, koja će svemu da zamah, iskoristi istorijsku šansu i sve odvede u bolju budućnost.

foto: A. Anđić

Dakle, rezultati izbora su na stolu, što bi poznavaoci rekli, nije došlo do smaka sveta, niti Srbi hodaju naglavačke. To bi, jelte, moglo da znači da je Srbija definitivno stabilna demokratska zemlja, a kud ćeš više u ova krizna vremena. Potvrđeno je i da se Amerika i ostali Zapad neće mešati u sastav Vlade i izbor naroda, a i što bi se oni pa mešali u naš izbor i progres. Uostalom, sve što je sporno, pa i Kosovo, rešiće se kroz te i naše institucije sistema. Naročito kroz sistem naših krstivoja sa severa Kosova, koji lojalni gospodinu predsedniku Tomislavu. Dobro, ni jedan krstivoje nije post'o šef Kancelarije za Kosovo, ali šta sad ima veze što se Vulin ne zove Krstivoje. Važne su promene.

Da nova parlamentarna većina ima kapacitet za sve izazove, videlo se pri zasedanju Skupštine koja je izabrala svoga predsednika. Šta reći, to je obrazac za svaku demokratiju. Aleksandar Vučić, koji je totalno bez poroka, kafu nije popio, cigaru zapalio, drogu ni video, neće telohranitelje, neće državni benzin, jednostavno je briljir'o. Valjda da ga želja mine, u najboljem maniru svoje šešeljevske prošlosti, drž'o banku, i na ličnom primeru, novom predsedniku Skupštine, koji bio na mestu, uz levu mu ruku, pokaz'o kako se radi pos'o u interesu Srbije i svih građana. I za predsednika Skupštine izabran od Vučića Nebojša Stefanović. Veoma obrazovan, Megatrend diplomac, neguje toleranciju, da se doda, porodičan čovek, brižan otac...

Kad je to obavljeno, još samo da se formalno, koliko sutra, obavi pre'stava sa novom vladom, i sve će bude na mestu. Uostalom Kalanović Verica je pravo rekla da u politici nema emotivne, već programske bliskosti. Tako se došlo i do personalnog sastava vlade. Šta bi drugo mog'o da bude nego ministar, Velja Ilić je dobio resor iz Njegove struke. Pošto mu je takva destinacija zalomilo se da bude ministar dupli, i da pravi auto-put. Krkobabići se bili malo uskopistili, ali stvar programski rešena, dokazano stručan Krkobabić. Prvi će bude potpredsednik Vlade plus ministar, a pošto PUPS ima još kvalitetni' kadrova, Krkobabić Drugi, koji veli da se sa departizacijom ne treba zavaravati, će upravlja Srpskom poštom.

Sva je prilika da će ovo bude Vlada nacionalnog spasa, jedinstva, i ostalog potkusurivanja, Prijatelj od predsednik Tomislav, bliže Unjega od snaje tata, dobio samo jednu fotelju, Ljajić doneo najtežu odluku u životu, uš'o u vlast sa pet državnih sekretara. Tu i Ugljanin, njemu ne treba ni resor, on će nastavi bude bez portfelja. Najstariji Zaharije nije u vladi, ali je uz vladu. Ni gospodin Palma, tako ispada, jopet nije stručan za ministra, ali će i dalje bude stručan za Jagodinu, koja, iako u Jagodinu ništa ne radi, ima budžet za žirafe, besplatne junice, i jošte koncerte naših umetnika u rodnome gospodina Palme selu. Da se ne zaboravi Jeremić Vuk, koji nije u Vladi, ali zna zašto programski podviknuo: "Glavu dajem, Kosovo ne dajem!"

Naravno da su tu i najstručniji, predsednik svih građana, nazor diplomirani, gospodin Tomislav Nikolić, te predsednik Stranke gospodin Aleksandar Vučić. Obojica se, kako mediji javljaju, a najbolje RTS sa Tijanić i dalje na čelu, sve bolje snalaze. Gospodina predsednika Nikolića posetio glumac Asante, i rek'o da je Predsednik veoma posvećen Srbiji, dok gospodin Vučić, koji od Šešelj generalnog sekretara avanzov'o do generalnog sekretara Srbije, preko više posvećen Srbiji, demokratski, za svaku svoju odluku pita svoj Glavni odbor.

I na drugoj strani, u toj opoziciji, sve u redu i na svom mestu. Gospodin Đilas, koga generalni sekretar Srbije Vučić svojevoljno toliko ceni da mu je svojevoljno ostavio Beograd, poručio je da se neće kandidovati za predsednika DS-a, sve dok je Tadić kandidat za tu funkciju. Tadić, kanda, to nije čuo, ali čulo Prvo žensko DS-a koje veli da će stranku u budućnost zajedno voditi Tadić i Đilas. Na zasedanju Skupštine se belodano videlo da je DS u punom sastavu i svakom jedinstvu. U poslaničke klupe Prvi ministarski tim: Šutanovac, Petrović, Đelić, Dulić, Milan Marković, Malović, Bogdanović... sve do Cvetković Mirko u klupi. Ali, da bi to bilo bolje, promene su potrebne i u taj monolit. Kako je Zoran Živković, koji obeć'o da će izlečiti stranku, isključen, pa nije isključen, možda ne bi bilo loše, a nikako lošo, zbog taj neophodni nacionalni konsenzus, da se za predsednika DS-a prijavi i gospodin, nazor diplomirani Šešelj-vojvoda, predsednik svih građana Tomislav Nikolić, koji formalno bez stranačkog angažmana. Mada bi to bila teška odluka, more biti i najteža, za očekivati je da bi Skupština DS-a, u interesu Srbije i budućnosti, znala kako da izabere. Tako bi Srbija postigla puno jedinstvo i svaki konsenzus kad su u pitanju radikalne promene, departizacija i ostali bolji život građana. Pa da se već jednom zna, jal' Srbija živa, jal' mrtva. I da se, ako neko ima dilema, vidi na čemu smo. ◂

Intervju: Nebojša Ćeran, generalni direktor Privrednog društva Rudarski basen "Kolubara"

Kroz tesnac na široko polje

„Rešiti samo imovinske odnose – obezbediti sredstva za to je jedno, rešiti infrastrukturu je nešto drugo: treba da se izmesti deo Ibarske magistrale, da se izmesti tok Kolubare, da se reguliše reka Peštan, sve to u narednih nekoliko godina"

GODIŠNJE SE U Rudarskom basenu "Kolubara" proizvede oko 30 miliona tona uglja i osnova je sigurnog i stabilnog snabdevanja srpskih termoelektrana: svaki drugi kilovat-čas koji se isporuči potrošačima proizveden je na bazi kolubarskog lignita. Sa više od tri milijarde tona lignita geoloških i oko 2,1 milijarde tona bilansnih rezervi, proizvodnja lignita u "Kolubari" trajaće još pedesetak godina. Ugalj se otkopava na četiri aktivna polja, a u planu je otvaranje još četiri.

"Naša misija je da termoelektrane snabdevamo dovoljnom količinom uglja, a najvažniji posao tokom poslednjih godina je iznalaženje rešenja za ostvarivanje elektroenergetskog bilansa u uslovima kad Polje B, istorijski gledano naše najveće eksploataciono polje, praktično izlazi iz eksploatacionog perioda: na tom polju, prosto, nema više uglja", kaže za "Vreme" Nebojša Ćeran, generalni direktor Privrednog društva Rudarski basen "Kolubara".

"Da bi našu misiju i dalje ispunjavali, moramo da otvaramo nove kopove, a u rudarstvu je jedna od ključnih stvari rešavanje imovinskih odnosa: morate prvo da postanete vlasnik zemljišta. Nije to lako ni drugim, razvijenijim zemljama nego što je naša, to su dugi, osetljivi i skupi procesi, a kada dođe do raseljavanja, izmeštanja škola, crkava, reka i puteva, sve je još komplikovanije."

"VREME": Kao što je raseljavanje Vreoca, na primer?

NEBOJŠA ĆERAN: Na primer. Započeto je još krajem devedesetih, pa se nije moglo dogovoriti sa građanima, pa je posle bilo pokušaja 2002. i 2003, da se eksproprišu samo neki delovi naselja, pa je i tu bilo velikih protesta građana, pa se opet odustalo... Iz godine u godinu, ulazilo se u veliki vremenski tesnac. Da se to efikasno rešavalo tih godina, eksploatacija ne bi bila ugrožena. Pre tri godine smo otvorili i polje Veliki Crnjani, na kome ima oko 30 miliona tona uglja: prema planu godišnje će se na ovom kopu proizvoditi 5 do 6 miliona tona uglja, da se prevaziđe tesnac u kome se sada nalazimo.

Pomaka ipak ima, ili ne?

Pre pet godina napravljena je takozvana "Plava knjižica" u kojoj je definisan ceo plan raseljavanja Vreoca, sa sve raseljavanjem groblja, sve na jedan civilizovan način: tada je "Kolubara" i preuzela obavezu da svakom domaćinstvu u Vreocima ponudi preseljenje, bez obzira da li ispod njihove kuće ima uglja ili ne, čak je preuzela i neka davanja koja su vrlo specificirana, recimo da svakom domaćinstvu isplati po 30.000 evra za opremanje komunalne infrastrukture, što u to vreme nije bilo zakonom predviđeno, ali je vlada Republike Srbije to usvojila. Onda je opet prošlo par godina da ništa po toj knjižici nije urađeno, pa je cela priča nastavljena 2010. U ceo projekt je uloženo više od 50 miliona evra, uspeli smo deo kašnjenja da anuliramo i sad smo "tu negde", gde bi trebalo da budemo.

Da li to znači da je gotovo: epopeja je okončana?

Epopeja nije okončana, ona će biti definitivno okončana za jedno petnaestak godina, ali postupak koji je privlačio dosta medijske pažnje – seoba groblja u Vreocima, pri kraju je. Već nekih 90 odsto ljudi u Vreocima je u nekoj vrsti ugovornog odnosa sa nama. Znači, ili je uzelo 30 odsto od grube procene imovine kao avans za preseljenje, s tim da se zna kada će biti sprovedeno i isplaćeno, to je sve propisano. Drugi deo je u direktnoj relaciji sa opštinom Lazarevac koja to sprovodi, mi smo tu samo pokretači i korisnici, inače sve to radi država. Mogu da kažem da je taj, može se reći istorijski projekat u "Kolubari" pod kontrolom i da su sve kritične zone iza njega. Ipak, ima i predmeta na sudu, ali činjenica je da smo mi projekat sproveli, da je 90 odsto stanovnika Vreoca u ugovornom odnosu sa nama, da je uloženo preko 50 miliona evra u tu priču, da smo pokrenuli sve što je trebalo pokrenuti, da je groblje počelo da se premešta još prošle godine, istina uz asistenciju policije, ali po zaključku vlade Republike Srbije i da je taj posao praktično završen: tokom avgusta taj posao biće završen. Moram da kažem da je tu uhvaćen zadnji voz, žargonski rečeno, da mi ispod vreočkog groblja moramo da iskopamo tri miliona tona uglja sledeće godine: to je jedina šansa da zatvorimo bilans. Reč je o 10 odsto naše proizvodnje uglja, što je ekvivalentno sa 100 miliona evra uvozne struje. Inače, ležište je procenjeno na nekih 500, 600 miliona tona: odatle će Kolubara crpiti deo svoje proizvodnje narednih 30 godina.

Problem je, dakle, rešen?

Rešiti samo imovinske odnose, obezbediti sredstva za to je jedno, rešiti infrastrukturu je nešto drugo, treće je oprema za nove kopove. Infrastruktura je takođe vrlo zahtevna i vrlo nategnuta: kašnjenje sa eksproprijacijom vuče za sobom kašnjenje sa izgradnjom infrastrukture, a treba da se izmesti deo Ibarske magistrale, da se izmesti tok Kolubare, da se reguliše reka Peštan, sve to u narednih nekoliko godina, dakle nisu to neke futurističke priče. Kad je o opremi reč, potpisan je kreditni aranžman sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj i Nemačkom razvojnom bankom od 150 miliona evra za nabavku jednog osnovnog rudarskog sistema i postrojenja za homogenizaciju uglja. To postrojenje je veoma važno: dobiće se veoma veliki ekonomski i ekološki efekti u TENT-u – pouzdanost u radu, smanjenje sopstvene potrošnje struje, ogromno smanjenje i ušteda na potrošnji tečnog goriva, manje sumpornih i azotnih oksida... Taj projekat je kod bankarskih institucija prošao kao "zeleni". Inače, "Kolubara" je u poslednje tri godine poslovala sa profitom, a trenutno ima problema u likvidnosti kao i cela zemlja. Znači poslovanje/profit i likvidnost su dve stvari. Poslednje tri godine završni računi su se kretali između 20 i 70 miliona evra u plusu, a iz poslovnih odnosa je to bilo puta 10, što će reći oko 200, 300 miliona evra godišnje. Kolubara je poslednje tri godine poslovala sa profitom i investirala 230, 240 miliona evra sopstvenih sredstava bez kredita za preseljavanje, infrastrukturu i tako dalje.

Ostvarujete profit, a nelikvidni ste. Neko ne plaća ugalj, pretpostavljam.

foto: M. Milenković

Poslednje dve godine ugalj za industriju i građanstvo se plaća avansno, osim nekih specifičnih državnih sistema. Problem je, međutim, naplata struje: ima nekih sistema koji se moraju održati kao, na primer, namenska industrija. Mi smo finansirali iz tih 80 miliona godišnje, koliko smo finansirali. Narednih godina nameravamo da održimo nivo finansiranja iz sopstvenih sredstava od 80 do 100 miliona godišnje i uz kreditnu liniju od 150 miliona koju sam pominjao, ta izgradnja opreme će trajati tri godine, a to je neki nivo investicija od 140, 150 miliona evra godišnje za koji možemo da kažemo da je obezbeđen i to za projekte otvaranja novih zamenskih kopova. To su verovatno i najveće investicije u zemlji, one su obezbeđene. Korist od ovog drugog dela paketa – izgradnja opreme, u tome je što će biti uposlena naša mašinogradnja: dobar deo opreme će izraditi naše firme.

Naše firme! Mi kao imamo firme kadre da izgrade rudarsko postrojenje?

Imamo, to je "Kolubara metal", naša ćerka firma koju mi održavamo živom uz mnogo napora. "Kolubara metal" može da proizvede od 30 do 50 odsto te opreme: ako platite nešto 20, 30 miliona, to će da se vrati. Radiće i druga naša mašinogradnja.

U planu je da se izgrade nove termoelektrane kod Lazarevca i Obrenovca ukupne snage 1500 megavata. Odakle će one da se "hrane"?

U planovima ima i gašenja pojedinih starih blokova, ali de fakto će biti potrebno dodatnih 6 do 7 miliona tona uglja. Taj deo priče je vezan za rudarski kop Valjevo, to su opet stotine miliona evra... To "Kolubara" ne može sama ni u kom slučaju da napravi, to de fakto mora biti projekat EPS-a, projekat, u krajnjoj liniji, vlade Republike Srbije. Nama su u fokusu zamenski kapaciteti. To je jedno od najvažnijih pitanja da ne bi došlo do poremećaja u snabdevanju postojećih termoelektrana – koliko brzo ćemo moći da se izborimo sa tim, jer otvaranje novih kopova i na Zapadu traje po dvadesetak godina. S druge strane, to je granica naših finansijskih mogućnosti: u prethodne tri godine, rekoh, investirali smo 240 miliona evra sopstvenih sredstava.

Pre nekoliko godina beše ona afera sa iznajmljivanjem mehanizacije od privatnika i jedno od objašnjenja odgovornih je bilo da tako mora biti, da je tako bilo i da će tako biti, jer "Kolubara" nema dovoljno svoje mehanizacije, niti se isplati da je ima. Kako je danas?

Trenutno svu mehanizaciju koju iznajmljujemo, iznajmljujemo od "Kolubare građevinar".

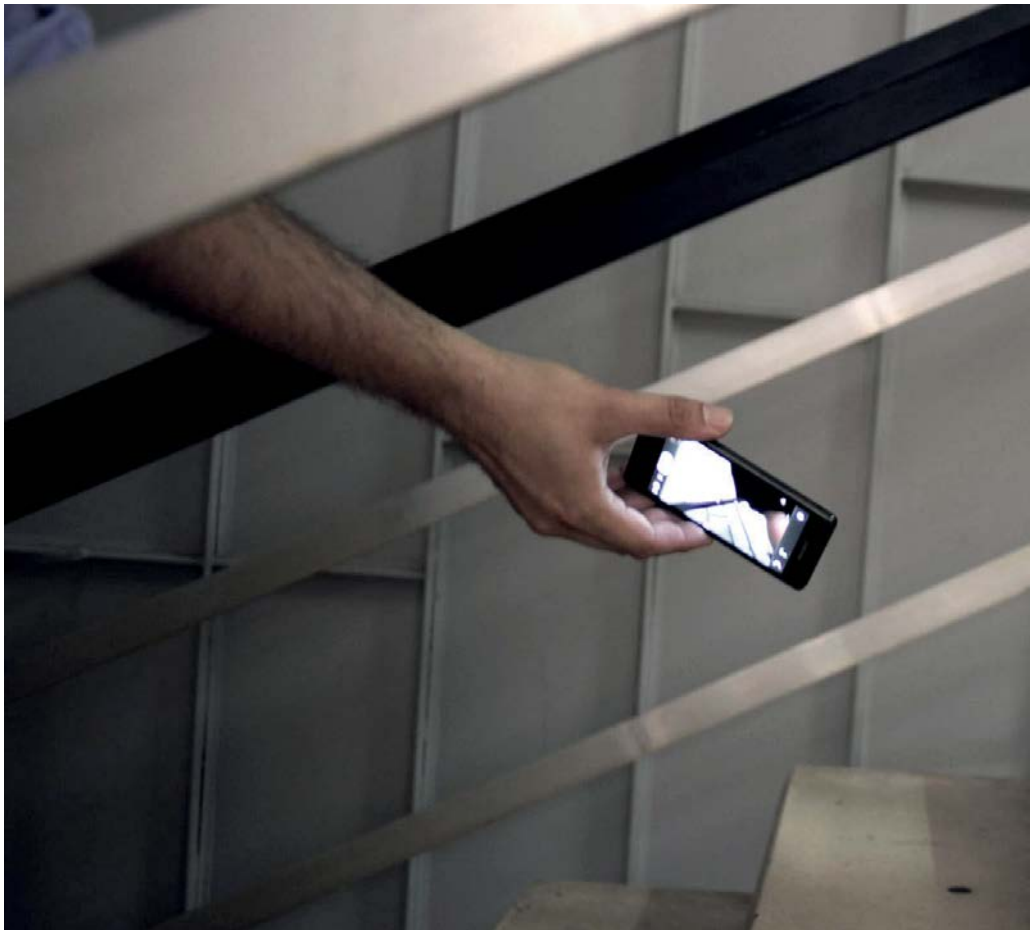
Znači, nema razlike između ovog "sad" i onog "onda"?

Razlika je u tome što iznajmljujemo "od", a ne "preko" naše ćerke firme "Kolubara građevinar". Nema u Kolubari privatnih mašina već odavno. U međuvremenu, u ove poslednje tri godine otkako sam ja tamo, kupili smo nekih četrdesetak mašina, lepo smo obnovili taj park. Kupujemo i dalje, ali gledamo da ne kupimo ono što "Kolubara građevinar" već ima, bez obzira na to što smo mi razdvojene firme. "Kolubara građevinar" je državna firma, koja je od nas odvojena u reorganizaciji, a radnici te firme gledaju u nas kada ćemo da im damo posao i plate, a nemamo mogućnost da kontrolišemo gde se i kako te pare troše, niti možemo da postavljamo direktore i poslovne organe. To je ozbiljno opterećenje i moralo bi da se nešto uradi, neko razrešenje odnosa između ćerki firmi i EPS-a. ◂

Zoran Majdin

Privatnost bez

Na najposećenijem domaćem forumu *Burek.com*, korisnici neometano kače fotografije ženskih zadnjica i intimnih delova tela, slikane tajno, uhvaćene dok prekrštaju noge, ili snimljene odozdo, na stepenicama, u gradskom prevozu, a ima i fotografija žena koje su slikane u svojim stanovima, dok se presvlače. Forum obiluje slikama iz kabina za presvlačenje u prodavnicama i javnim kupalištima. Lekarke, medicinske sestre i druge žene čiji posao zahteva nošenje uniforme, naročito su na meti. Zbog manjkavosti zakona, žrtve su, praktično, nemoćne

Prošlonedeljna vest da se na najposećenijem domaćem internet forumu *Burek.com*, nalazi više od 10.000 fotografija nepoznatih žena, snimljenih bez njihove dozvole i objavljenih bez njihove saglasnosti, ispostavila se kao prava "poslastica" za tabloide. Priča o tajnom slikanju ženskih zadnjica, sakrivanju telefona sa kamerom u kabine za presvlačenje i snimanje kroz ključaonicu, prošla je manje-više nezapaženo, izuzimajući žutu štampu, iako predstavlja odličan povod za pokretanje rasprave o tome koliko su žene u Srbiji upućene u to šta sve predstavlja seksualni napad i seksualno uznemiravanje; koliko smo odmakli po pitanju zakona o zaštiti podataka o ličnosti i ko sve, kada i pod kojim uslovima ima prava da snima i nadzire građane.

U sredu, 18. jula, novosadski Radio 021 objavio je vest da se na najposećenijem domaćem forumu nalaze desetine hiljada fotografija Novosađanki i žena iz drugih gradova Srbije, da korisnici foruma pominju i njihove biografske podatke, imena, adrese ili gde rade, nastojeći da ih identifikuju. Novinari Radija 021 najviše pažnje posvetili su forumskoj temi "Novosađanke", koja služi tome da korisnici kače slike devojaka iz Novog Sada, najčešće portrete i fotografije iz večernjih izlazaka, pa se onda raspituju da li neko od ostalih forumaša zna ko je devojka. Tema, koja se inače nalazi na podforumu "Seks, erotika, lepotice, 18+", zaključana je još 2008. i od tada se na njoj ne može postovati, ali je i dalje vidljiva, kako registrovanim korisnicima, tako i svakome ko poseti ovu internet stranicu. Poslednja poruka na temi, koju je ostavio administrator, kaže da je tema zaključana jer veliki broj devojaka čije su slike objavljene zapravo i nije iz Novog Sada, ali i: "Gotovo svakodnevno dobijamo prijave da su nečije privatne slike zloupotrebljene, i prijave su gotovo uvek za istih par korisnika, pa i njih ovom prilikom molimo da takve slike ne postavljaju". Veliki broj fotografija sa ove teme već su uklonili administratori, pa umesto slika sada stoji obaveštenje: "Komentar je uklonjen zbog toga sto sadrži privatne slike maloletnih lica".

Najproblematičnija tema na ovom forumu, međutim, jeste "Voajer u letu". Tu korisnici, koji bez ustručavanja sebe nazivaju voajerima i pišu koliko uživaju u ovom "hobiju", kače fotografije nepoznatih žena koje duboko zadiru u njihovu privatnost. Najčešće su fotografije ženskih zadnjica i intimnih delova tela, slikane tajno, uhvaćene dok prekrštaju noge, ili snimljene odozdo, na stepenicama, u gradskom prevozu, i slično. Međutim, ima i fotografija žena koje su slikane u svojim stanovima, dok se presvlače, a autor fotografije se pohvalio da je slike uspeo da napravi zahvaljujući

zaštite

SANKCIJE SAMO U TEORIJI: Svakodnevne žrtve voajera foto: M. Milenković

dvogledu. Osim toga, na temi "Voajer u letu" ima tajno snimljenih fotografija iz kabina za presvlačenje u prodavnicama i javnim kupalištima. Lekarke, medicinske sestre i druge žene čiji posao zahteva nošenje uniforme, naročito su na meti, jer se na ovom forumu nalaze fotografije snimljene tako što je neko od njihovih kolega sakrio mobilni telefon sa kamerom u prostoriji gde se presvlače, a potom ih okačio na forum. Tek na ponekoj fotografiji ženama je zaklonjeno ili blurovano lice. Na velikoj većini, lica se vrlo jasno vide. Voajerima sa *Bureka* nisu primamljive isključivo žene u kratkim suknjama. Sudeći po fotografijama, žene nisu sigurne nikada i nigde. Izvesnu dozu mučnine izazivaju slike starica koje na svojim balkonima zalivaju cveće, pognute tako da je onima koji ih gledaju sa visine moguć neometan pogled na njihov dekolte i grudi. "Dovitljive" komšije iz zgrada preko puta, sa viših spratova, ovo koriste kako bi obezbedili svež voajerski materijal za forum, da bi se onda zgražavali nad ostarelim ženskim telima.

UNOSAN BIZNIS: O forumu *Burek.com* "Vreme" je već pisalo (videti br. 1098) u januaru ove godine, nakon što je njegov osnivač i direktor Ivan Minić objavio blog u kom objašnjava zašto u svom preduzeću ne bi nikada zaposlio ženu. Kakvu ulogu imaju žene za ovaj forum koji se često navodi kao primer uspešnog internet preduzetništva, sada je nešto jasnije. Možda nisu pogodne za zapošljavanje, ali su zato odličan materijal za privlačenje korisnika; veliki broj korisnika privlači banere i reklame, a od toga se živi. Dakle, žene su odlična roba, pa eto recepta za uspešno poslovanje na internetu. Međutim, u celoj priči ima jedna kvaka: "U konkretnom slučaju ostvareni elementi biće krivična dela neovlašćeno fotografisanje iz člana 144 Krivičnog zakonika, neovlašćeno objavljivanje i prikazivanje tuđeg spisa, portreta i snimka iz člana 145 i neovlašćeno prikupljanje ličnih podataka iz člana 146", rekao je za "Vreme" tužilac za visokotehnološki kriminal Branko Stamenković. "Iako

ovo Posebno tužilaštvo za visokotehnološki kriminal jeste nadležno za krivično gonjenje počinilaca krivičnih dela protiv sloboda i prava čoveka i građanina, Krivični zakonik predviđa da se krivično gonjenje zbog izvršenja navedenih krivičnih dela preduzima po privatnoj tužbi." Ovo znači da tužilaštvo nije ovlašćeno za postupanje u navedenim slučajevima, osim ako neka od žena čije su se fotografije našle na forumu ne podnese privatnu tužbu.

Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti Rodoljub Šabić, potvrdio je "Vremenu" preko svog Tviter naloga da je načelno svaka obrada ličnih podataka bez osnova u zakonu ili bez pristanka lica o čijim podacima se radi – nedopuštena. Kako je Šabić trenutno na godišnjem odmoru, opširniji odgovor dobili smo iz Kancelarije poverenika gde je "Vremenu" rečeno da je Poverenik povodom ovog slučaja već reagovao tako što je, po službenoj dužnosti, otvorio postupak nadzora nad sprovođenjem i izvršavanjem Zakona o zaštiti podataka o ličnosti od strane Privrednog društva Burek.com DOO, sa sedištem u Novom Beogradu, Španskih boraca 14/5. "U postupku će se utvrđivati da li je i u kojoj meri navedeni rukovodilac kao vlasnik i organizator foruma učestvovao u obradi navedenih podataka i da li je ta obrada vršena u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti", kažu u Kancelariji poverenika.

AKO TE IMA, TUŽI: Oni su ukazali i na to da se u slučaju fotografisanja od strane nepoznatih lica i postavljanja fotografija na internet forum, Zakon o zaštiti podataka o ličnosti prvenstveno odnosi na obradu podataka, što je svaka radnja sa podacima: prikupljanje, beleženje, stavljanje na uvid, snimanje, objavljivanje, pretraživanje, koji se odnose na fizičko lice koje je određeno ili odredivo na osnovu ličnog imena, JMBG-a, adresnog koda ili drugog obeležja njegovog fizičkog, psihološkog, duhovnog, ekonomskog, kulturnog ili društvenog identiteta. "Potrebno je da je lice određeno ►

ili odredivo prilikom obrade, u ovom slučaju snimanja i činjenja dostupnim putem objavljivanja na internet forumu. Obrada koja je vršena bez zakonskog osnova ili saglasnosti lica, zabranjena je i kažnjiva kao prekršaj", kažu u Kancelariji poverenika za zaštitu podataka o ličnosti i dodaju da je o krivičnom delu reč ako neovlašćeno fotografisanje osetno zadire u lični život fotografisanog lica, ako fotografija prikazuje nešto što spada u ličnu, intimnu sferu onoga ko je sniman, što se od strane suda procenjuje u svakom konkretnom slučaju. Zaprećena kazna za ova krivična dela je novčana, ili kazna zatvora do jedne, odnosno dve godine.

Međutim, u Kancelariji poverenika skreću pažnju da je, s obzirom na način na koji su fotografije dospele u javnost, pronalaženje počinilaca veoma teško: "Moguća je i krivična odgovornost, ali kako smo naveli, sva ta dela se gone samo po privatnoj tužbi, dakle od strane lica čija je privatnost ugrožena, što podrazumeva da ona znaju ko je vršio fotografisanje i postavljanje na internet."

Osnivač i generalni direktor Burek.com DOO Ivan Minić, upitan za komentar o ovim navodima, objasnio je za "Vreme" da je *Burek* niz slobodnih i otvorenih internet-diskusija koje okupljaju više od milion i po ljudi: "Oni komentarišu više od pola miliona tema i svako ima mogućnost da iznese svoje mišljenje. Svi korisnici foruma upoznati su sa pravilima foruma u kojima između ostalog stoji i to da svaki korisnik odgovara krivično i materijalno za sadržaj koji na forumu objavljuje. Nismo nadležni da se bavimo utvrđivanjem identiteta, niti možemo da vršimo procene tog tipa", kaže Minić. On je dodao i da se administratori trude da uklanjaju sadržaj koji je uvredljive prirode i kojim se krše pravila foruma i zakoni Republike Srbije, na zahtev nadležnih organa. "Sarađujemo sa svim licima i svim državnim organima kako bi njihova prava bila u potpunosti zaštićena. Saradnja sa nadležnim organima traje već dugi niz godina, a u slučaju da neko ko pokrene proces pred sudom, sarađivaćemo, kao i uvek do sada."

Ukratko, osim ako se neka žena ne prepozna i ne odluči da podnese privatnu tužbu – nikom ništa. Zapravo, nije dovoljno da se prepozna, već, da bi podnela tužbu, mora da zna ko je napravio fotografiju i ko je postavio na forum. U realnosti, tako nešto jedva da je moguće, što znači da su u ovakvim situacijama žene potpuno nemoćne. Toga su svesni i forumaši sa *Bureka*, ali i administrator sajta. Postovi o

ZLOUPOTREBE TEHNOLOGIJE: Privatnost na udaru

medijskom izveštavanju na ovu temu ekspresno su obrisani, uz poruku administratora: "Batalite članke sa drugih sajtova, nastavite dalje sa temom".

Suština problema leži u zakonskoj neuređenosti ove oblasti, ali i o apsolutnoj neuređenosti principa po kojima funkcioniše takozvano internet-preduzetništvo u Srbiji. U gotovo svim pričama na temu potencijala interneta za razvoj preduzetništva u Srbiji, *Burek* se ističe kao najpozitivniji primer. Ovaj slučaj, međutim, pokazuje da je tajna uspeha ove kompanije nešto što je ne samo na ivici zakona, već prelazi i preko nje, ali opstaje zahvaljujući tome što zakon nije predvideo adekvatne mogućnosti za zaštitu žrtava. Čak i da nije tako, neetičnost i zadiranje u intimu, povreda autonomije ličnosti i dostojanstva i dalje ostaju kao nešto čime uspešne kompanije ne bi trebalo da se ponose i da na tome zasnivaju svoj uspeh.

RUPE U ZAKONU: Poverenik za zaštitu podataka o ličnosti Rodoljub Šabić do sada je više puta ukazivao na manjkavosti i nedostajuću zakonsku regulativu u oblasti obrade podataka putem snimanja i video nadzora. Njegov stav je da je neophodno što pre urediti ovu oblast i zato je krajem prošle godine uputio zvaničnu inicijativu nadležnom Ministarstvu pravde da se po hitnom postupku preko Vlade Srbije predloži dopuna Zakona o zaštiti podataka o ličnosti i sačinio tekst potrebnih izmena. Do danas je izostala bilo kakva reakcija ministarstva i vlade.

U Kancelariji poverenika kažu da su pojedinim propisima koji uređuju neke oblasti delimično uređena pitanja snimanja uopšte, pa samim tim i fizičkih lica. To su recimo potrebe krivičnog postupka, otkrivanja i procesuiranja učinilaca krivičnih dela i prekršaja, pitanja snimanja saobraćaja, javnih površina u gradovima, nekih medicinskih procedura, finansijskih transakcija i slično. Sve nabrojano je predviđeno zakonima i nekim podzakonskim aktima kao i aktima lokalne samouprave. Tu spada i oblast javnog informisanja koje za snimanje crpe osnov u Zakonu o javnom informisanju kada se obrada vrši u te svrhe od strane javnih glasila i novinara. "Ipak, u svim ovim slučajevima moralo bi se voditi računa o odredbama člana 8 Zakona o zaštiti podataka

Voajerizam

Pod voajerizmom se obično misli na seksualno uzbuđenje koje se postiže špijuniranjem ljudi u situacijama koje se smatraju privatnim, kao što su presvlačenje, tuširanje, odlazak u toalet ili seksualni odnos. Glavna karakteristika i izvor uzbuđenja za voajera je taj da posmatrana osoba nije svesna njegovog prisustva. Osim posmatranja, voajerizam uključuje i snimanje i fotografisanje ljudi tokom intimnih aktivnosti. Prema podacima američkog FBI-ja, osobe koje su sklone voajerizmu, u relativno visokom procentu su sklone i drugim seksualnim prestupima. Istraživači FBI-ja u jednoj studiji istakli su da voajeri često imaju neke karakteristike koje su zajedničke serijskim seksualnim prestupnicima, koji ulažu mnogo vremena i napora da "ulove" žrtvu, metodični su i posvećeni odabiru žrtve i pripremanju i nabavci opreme.

Kada je reč o zakonskim sankcijama za voajerizam, svetske prakse su vrlo različite. U Velikoj Britaniji, kriminalizovan je i proglašen za seksualni prestup tek 2004. godine, a u Kanadi 2005. U Sjedinjenim Američkim Državama, voajerizam je krivično delo u devet država, a počinioci bivaju trajno registrovani kao seksualni prestupnici.

o ličnosti, prvenstveno u pogledu svrsishodnosti i srazmernosti obrade."

NEOPHODNA SAGLASNOST: Kada je reč o svrsishodnosti obrade, ilustrativan je slučaj Karoline od Hanovera. Od ranog detinjstva, ćerka Grejs Keli i Renea od Monaka izložena je paparacima, a od rane mladosti ima loš odnos sa njima, tvrdeći da ne može da vodi normalan život. Kada je, zbog objavljivanja paparaco fotografija na kojima je snimljena kako večera, vozi bicikl sa ćerkama i tokom jednog pada na plaži, tužila 40 nemačkih medija, izgubila je na sudu. Obrazloženje je bilo da je ona javna ličnost i da njena pojava interesuje javnost. Nakon toga, Karolina od Hanovera podnela je protiv države Nemačke tužbu Evropskom sudu u Strazburu i – dobila. U obrazloženju presude, sud je zaključio da se fotografije javnih ličnosti mogu objavljivati samo ako su od važnosti za njihov položaj ili postoji javni interes za ono što je na njima. "Dok u prvom slučaju štampa vrši ulogu 'psa čuvara' demokratije i na taj način doprinosi 'saopštavanju informacija i ideja koje su od interesa za javnost', u drugom slučaju oni nemaju tu ulogu. Prema mišljenju Suda, isključiva svrha objavljivanja ovih fotografija je bila da zadovolji radoznalost određene čitalačke publike i ne može doprineti bilo kojoj raspravi od javnog interesa, uprkos činjenici što je podnositeljka predstavke poznata ličnost", stoji u obrazloženju presude suda u Strazburu iz 2004. godine.

Ilustrativan primer zloupotrebe snimaka sa bezbednosnih kamera bio je slučaj koji je u martu prošle godine, kada je kamera kod Arene na Novom Beogradu zabeležila seksualni odnos dvoje ljudi. Neko iz policije, koja je jedina imala uvid u snimke, ovo je zloupotrebio i snimak postavio na internet. Tabloidi su brzo razotkrili identitet devojke i momka na snimku i razvlačili ih danima posle toga, a niko se nije setio da pita ko je odgovoran za to što je snimak dospeo u javnost.

Sa druge strane, vlasnik jedne radnje u Valjevu, iako je kamera zabeležila njegovog radnika u krađi, izgubio je spor u valjevskom sudu u januaru ove godine. Zbog sumnje da ga radnik potkrada i da zbog toga ima stalni manjak, vlasnik je u svojoj radnji postavio video kameru usmerenu prema kasi. Kamera je zabeležila da radnik stavlja novac iz kase u džep, ali Osnovni sud u Valjevu oslobodio je radnika optužbe za proneveru, jer je utvrdio da video snimak nije dokaz pošto nije napravljen uz prećutnu ili izričitu saglasnost okrivljenog i nije nastao kao vid opštih bezbednosnih mera u radnji, nego isključivo zbog sumnje u okrivljenog.

Sva tri domaća slučaja: *Burek*, seks kod Arene i snimanje u valjevskoj prodavnici, ukazuju na to da je reč o vrlo delikatnoj problematici koju je neophodno što pre zakonski urediti. A do tada, procene agencija za obezbeđivanje objekata kažu da građane Srbije svakodnevno snima najmanje 200.000 kamera, na ulicama, ulazima i liftovima zgrada, državnih institucija, privatnih firmi, pa i privatnih kuća, ali Srbija nema zakon koji reguliše oblast video nadzora. Kamere za video nadzor u slobodnoj prodaji se mogu nabaviti po ceni od 35 evra, pa naviše, u zavisnosti od tehničkih performansi. Kada je reč o tajnom fotografisanju, Guglovi servisi nude na desetine besplatnih aplikacija za pametne telefone koji omogućavaju tajno fotografisanje. Funkcionišu po vrlo jednostavnom principu: dok korisnik fotografiše, na ekranu se vidi nešto drugo, na primer, fotografija nekog pejzaža ili tekstualni fajl, a zvuk je isključen. Otuda na *Bureku* ogroman broj ženskih međunožja snimljen telefonom, na stepeništima i u javnom prevozu. ◂

Jovana Gligorijević

piše: Teofil Pančić

Milica, deljiva i(li) saborna

Da li je stanje političke svesti u Srbiji ikada odmaklo dalje od znamenite dosetke Mihajla Markovića Pilje o "bespartijskom pluralizmu"?

Svaki, štono bi se reklo, demokratski i proevropski građanin i građanka Srbije ima bar dva jaka razloga za veliki respekt prema Milici Delević; prvi je ono što je do sada uradila kroz svoj politički i stručni angažman, pre svega u vladinoj kancelariji za evrointegracije; drugi je razlog što taj svoj angažman neće nastaviti, ne bar u onoj formi koja joj je ponuđena. A ponuda je bila, svi znamo, od onih koje se tobože "ne odbijaju": da bude ministarka spoljnih poslova Srbije. Malo li je na ovu vrućinu – i to još u vladi koju vodi direktna politička konkurencija? Da je Milica D. prihvatila ponudu da se zaministri (a biti ministar je uvek suštinski *politička* funkcija), teško bi bilo zamerati joj: veliki je to izazov, i šansa koja se možda neće ponoviti; obaška i što bi takvo nešto objektivno bilo u najboljem interesu Srbije, ili tako to bar izgleda "na papiru", teoretski, pre nego što dođe u susret sa stvarnošću, koja inače jako voli da revidira odviše papirnate projekcije. Kako god bilo, Delevićeva je "kadar" Demokratske stranke, a DS – sasvim razumljivo, i principijelno i rezonski – nije bio voljan da teslimi svoje najbolje ljude onima koji su ga oterali u opoziciju. Ne znam i nije mi ni mnogo važno šta je o tome intimno mislila, ali Milica se Delević bez roptanja složila s "presudom" svoje stranke – i time učinila mnogo na podizanju tragično niske političke kulture u Srbiji. Svaka druga odluka, pa neka je i iz najboljih i najčistijih namera, bila bi doprinos srpskom političkom kupleraju, koji se više stvarno ne da ni gledati, a kamoli mirisati nezapušenih nozdrva.

Zašto je, dakle, dezangažman M. D. u novoj vlasti jedino ispravno, časno i politički konsekventno rešenje? Vrlo jednostavno: ko je kao demokrata bio na vlasti – neka kao demokrata bude i u opoziciji. As simple as that. Ne možeš biti "stranački kadar" onda kad ti je stranka na vlasti, da bi najedared postao *dragoceni vanstranački stručnjak* onda kad ti stranka pređe u opoziciju, ne bi li ostao tamo gde si bio! Dakako, dobro je da vlast, tamo gde se može i treba, angažuje i ugledne vanstranačke stručnjake, ali Milica Delević naprosto nije iz te priče: ona je, aman ljudi, iz Demokratske stranke. I logično je da u nekom strateškom političkom smislu deli njenu sudbinu. Alternativa tome je da se ispiše iz DS i pristupi nekoj drugoj stranci, ili pak da ne pristupi ni jednoj. Nije to ništa strašno i ne boli mnogo: evo, ja sam celog života "vanstranačka ličnost", pa šta mi fali? Samo što ja, doduše, ne pretendujem da budem ministar, ili bilo šta drugo.

U ovoj me priči mnogo više od poteza Milice Delević zanimaju komentari na njih, jer oni govore tragično mnogo o "stanju duhova". No, najpre – otkud uopšte ovakva ponuda? Aleksandar je Vučić tu, mora se priznati, odigrao vrhunsku fintu. Jedan objektivno ogroman minus svoje stranke – naime, totalan nedostatak ozbiljnih i kvalitetnih stručnjaka za bilo šta, uspeo je da zabašuri nekolicinom vrlo ženeroznih ponuda kvalitetnim ljudima iz političke konkurencije. Kako našu tzv. javnost uopšte nije teško zamađijati mahanjem šarenim đinđuvama, evo kako su se svi raspilavili i raspekmezili nad time, pa tako Vučić i naprednjaci postadoše lafovi i carevi koji ne mare za stranački nego za interes zemlje (ajde!), a demokrate – minus Đilas, Dragan, ne Milovan – zli sebičnjaci i stipse koje, eto, ne daju Milicu Nacionale pretpostavljenom Opštem Narodnom Interesu nego je čuvaju za sebe... Zato se nisam uopšte začudio kad sam pročitao da se Dragoljub Mićunović navodno najtvrđe protivio tom protivprirodnom bludu: biće da je to zato što je Mićunović jedan od retkih u našim političkim vrhovima koji i načelno i praktično zna o čemu govori kada govori o demokratiji, o politici, o strankama – zapravo, o bilo čemu što nisu *tenderi, marketinzi, rejtinzi i sine, brate, šta ima, đemdo ti* i tako to.

E sad, ono što držim daleko najvažnijim. Šta nam pokazuje ovakvo strinasto cmoljenje nad jednima i filistarsko osuđivanje drugih, s Milicom kao gotovo pa slučajnim medijumom? Pa, bojim se da potvrđuje da je ovo i dalje duboko tribalno društvo, dubinski prožeto patrijarhalnim idealom "sabornosti" kao suprotnosti svakoj legitimnoj razlici; da još nije suštinski prihvatilo višestranačku parlamentarnu demokratiju, kao institucionalizovan izraz činjenice da "opšteg interesa" nema, da postoji pluralizam različitih interesa i svetonazora, i da političke stranke (ne samo one, naravno) taj pluralizam otelovljuju. Relevantna većina građana je ta koja – "kao na pijaci", zašto da ne!? – na određeni rok, obično četvorogodišnji, određuje strateški pravac kretanja društva. Političari i stranke zadobijaju, ili ne zadobijaju, ili gube poverenje građana da predvode zemlju, i to ima svoje konsekvence. Između ostalog u (ne)dolaženju na vlast ili pak u odlaženju s vlasti.

Ideja da bi neka "milica delević" (kao metafora, naravno) trebala da učestvuje u vlasti jer je, eto, prava osoba na pravom mestu, pa otuda nije važno što je politika iza koje je i ona svojim angažmanom stajala ostala u manjini nije samo dražesno naivna i nije samo simptom prespavavanja bar poslednja dva veka razvoja evropskih političkih sistema, nego je zapravo i nesvesni povratak na stanje koje je znameniti Mihajlo Marković Pilja u miloševićevskom sutonu osamdesetih – dok je u Berlinu treskom padao onaj Zid – nazivao "bespartijski pluralizam", i za koje je mislio da nekako "najviše odgovara našem društvu". Da li je moguće da dvadeset i kusur godina kasnije nismo istinski odmakli od te protodemokratske kaše besmislica? Ma, ne da je moguće, nego je *stvarno i moguće*, što bi rekao onaj Piljin stari drugar, pisac Grešnika, Otpadnika i Vernika. ◂

U JEKU TURISTIČKE SEZONE

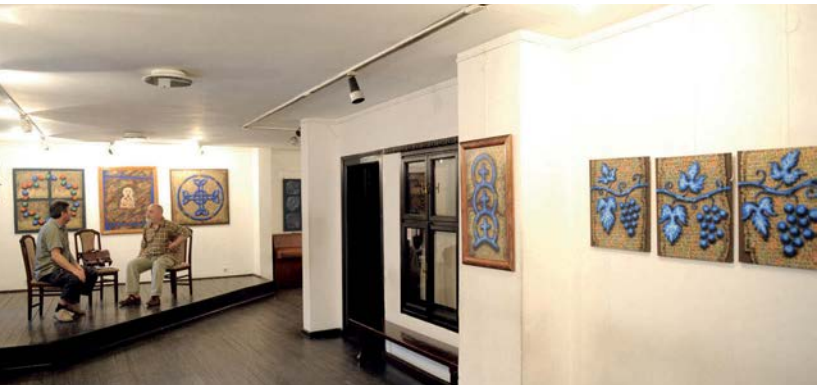
Turistička organizacija Beograda se ove godine potrudila da pruži veliki broj raznovrsnih programa onima koji se odluče da svrate u našu prestonicu. Među ponuđenim sadržajima su Skadarlija, Karneval brodova, Bojčinsko leto i jedinstveni Savski izleti

MANIFESTACIJA "LETO U SKADARLIJI"

Stari sjaj boemske četvrti

"Program oživljava boemsku Skadarliju s početka prošlog veka i uključuje nastupe poznatih glumaca u ulogama uglednih ljudi iz tog perioda"

Dobošar je bučno najavio: "Čujte i počujte, počelo je leto u Skadarliji!". Za njim je krenula povorka mladića i devojaka u raskošnim haljinama i odelima sa početka dvadesetog veka. Gospoda se ponosno smeškaju dok pod rukom pridržavaju dame koje klize skadarlijskom kaldrmom. Posetioci užurbano pokušavaju da foto-aparatima ovekoveče momente provedene u Skadarliji, dok deca radoznalo zapitkuju o čemu se radi – roditelji im opisuju kako je ulica izgledala nekada.

Od 1. jula pa do septembra i kraja leta u Beogradu će se i ove godine svakog vikenda održavati manifestacija "Leto u Skadarliji". Turistička organizacija Beograda (TOB) je omogućila Beograđanima i svim njegovim gostima da tokom vrelih letnjih dana uživaju u boemskoj četvrti koja je do danas održala stari sjaj. "Ono što čini Beograd konkurentnim u letnjim mesecima u odnosu na druge evropske prestonice je bogat sadržaj koji nude rečne ambijentalne celine, ali i sam centar grada. Upravo kulturno-zabavni program 'Leto u Skadarliji' oživljava boemsku Skadarliju s početka dvadesetog veka i uključuje nastupe poznatih glumaca u ulogama uglednih ljudi iz tog perioda", reči su Dejana Veselinova, direktora TOB.

SKADARLIJSKA DAMA, BRANISLAV NUŠIĆ I ĐURA JAKŠIĆ: Na bini ispred kuće Đure Jakšića, uz pratnju tamburica i starogradskih pesama, glumac Milan Milosavljević u ulozi Branislava Nušića i Ljiljana Jakšić u ulozi skadarlijske dame, nazdravljaju boemskom životu. Ređaju se anegdote o mnogim skadarlijskim boemima, koje se već godinama prepričavaju na staroj kaldrmi. "Ovde su bančili mnogi velikani", priča skadarlijska dama, dok u stihovima prepričava događaje iz davnine. "Još je u nama žara vremenu slatke časove krasti", stih je koji otima uzdahe publike i mami aplauze.

Dok se aforizmi i anegdote smenjuju na bini, posetioci razgledaju fasade zgrada u Skadarskoj ulici koje su oslikali mladi beogradski umetnici. U donjem delu Skadarlije, na bazaru, nalaze se stare pijačne tezge oslikane savremenim grafitima. Na njima su izloženi retki antikviteti i proizvodi starih zanatlija, poput ručno rađenih sapuna i raskošnih lutaka. Tu su i prodavci meda i domaće rakije.

Osim ovih delova bogatog programa, izvedenih u Skadarliji za vikend 13. i 14. jula, posetioci će u okviru programa "Leto u Skadarliji" moći da pogledaju kultne filmove, poput Hičkokovog "Sever-severozapad". Ove projekcije održavaju se kod Skadarlijske česme u sklopu "Filmstrit" letnjeg bioskopa. Na bini ispred Kuće Đure Jakšića, glumci će u ulozi Đure Jakšića i Branislava Nušića, kao stanovnika Skadarske ulice i "instruktora boemije", dočarati publici kako se uz domaću rakiju, vino i čuveno "srpsko meze" veseli i lumpuje uz tamburaše, kako se naručuju pesme i kako se na boemski način dočekuje zora. To se može videti ispred, a unutar kuće našeg slavnog pesnika i slikara je postavljena i izložba akademskog slikara Mirka Kovačevića pod nazivom "Tragom zapisa".

TRADICIONALNI KARNEVAL BRODOVA

Ljubav je na rekama

Deveti "Beogradski karneval brodova" i ove godine je imao bogat program na vodi i obali. Na Savskom pristaništu vrvelo je od šarenila maskiranih posetilaca, mađioničara, klovnova, dok su rekama spokojno defilovali okićeni brodovi koji su isplovili iz beogradskih marina

Slogani ovogodišnjeg Beogradskog karnevala brodova bili su: "Ljubav je na rekama" i "Kod srećne bove", a posvećeni su bovi koja se nalazi na samom ušću Save u Dunav, budući da se upravo na tom mestu spaja više od sto evropskih reka koje se ulivaju u Dunav. Ova tradicionalna beogradska manifestacija slavi nautički život prestonice, pozdravlja goste koji brodovima posećuju naš grad i posvećuje karneval Savi, Dunavu i njihovom ušću.

Program Karnevala otvorio je policijski orkestar, posle čega su usledile akrobacije padobranaca i skijaša na vodi – oni su najavili isplovljavanje i defile plovila. Proslavljajući rečni život Beograda, karnevalski defile brodova prošao je ispod Brankovog mosta. Među okićenim brodovima mogli su se videti gusarski brodovi, čamci ukrašeni morskim plodovima, kao i maštoviti kostimi posade. Baloni svih boja krasili su svaki učesnički brodić, a u sumrak Beograd je zadobio karnevalski izgled i atmosferu – tokom rečne povorke, posetioce su na obali zabavljali mađioničari, animatori i mažoretkinje. U publici su se mogli videti maštoviti kostimi, od klovnova i Indijanaca, do anđela i đavolica, a najbolji kostim je bio nagrađen.

UŽIVANJE NA REKAMA: Koordinator za odnose sa javnošću Turističke organizacije Beograda (TOB) Jelena Stanković za "Vreme" je ispričala šta su sve organizatori priredili ove godine za posetioce Karnevala brodova: "Za deveti beogradski festival pripremili smo, kao i svake godine, program i na obali i na vodi. Program na vodi obeležen je kružnom rutom rečnog kruzera 'River klaud', a nakon toga je usledila parada karnevalski okićenih brodova. Ove godine je isplovilo mnogo brodova, njih oko 50. Imali smo i kajakaše, a defile je trajao sat vremena. Kada je reč o programu na obali, imali smo brojne karnevalske grupe iz Beograda, Pančeva i Hrvatske. Imali smo i ceremonijalno puštanje helijumskih balona sa ljubavnim porukama. Posetioci su imali priliku da pošalju ljubavnu poruku preko naše Fejsbuk strane i one su prikačene na balone koji su istovremeno uzleteli u nebo, što je i u skladu sa sloganom karnevala 'ljubav je na rekama'", istakla je Jelena Stanković. "Muzički program je ove godine takođe raznovrstan – bilo je više izvođača, među kojima i grupe 'Zemlja gruva' i 'Đura i mornari', a kraj programa je obeležio koncert beogradskog 'Diksilend' orkestra. Nakon toga, festival je zatvorio veliki završni vatromet. Svake godine raste broj

posetilaca, jer se i mi trudimo da svake godine pravimo inovacije i iznenađenja. Ove godine su bile organizovane besplatne ture brodovima za posetioce", rekla je ona.

ODLIČNI UTISCI: Program devetog karnevala u Beogradu vodili su novinarka Ivon Jafali i Prljavi inspektor Blaža. Voditeljka Ivon je i za vreme programa delila sa posetiocima svoje uživanje u tom danu, a svoje utiske je iznela i za "Vreme".

"Ovo je božanstveno. Ja radim karneval već nekoliko godina unazad, uvek je to bilo sa, uslovno rečeno, malom tenzijom, jer je posao podrazumevao odgovornost. Ali, ovaj put smo Blaža i ja osetili jednu vrstu opuštenosti sa posetiocima. Stičem utisak da je ovo već vrlo prepoznatljiva manifestacija i mislim da Beograđani imaju potrebu da se druže na ovaj način", rekla je Ivon Jafali. "Ja sam čovek koji živi na rekama, sanjam mali splav na reci. Nautizam nije laka stvar u finansijskom smislu, ali mislim da su učesnici karnevala vrlo kreativni. Bilo je slatkih starih čamčića, bitno je da se nekako kreću, nešto poput *juga* na beogradskim ulicama", dodala je poznata voditeljka.

Pozitivne utiske sa karnevala izneli su i posetioci. Ljiljana iz Beograda je sa porodicom posetila Karneval i za "Vreme" prenela svoje utiske: "Sve izgleda prelepo, bilo je mnogo zanimljivih bro-

dića. Deca su oduševljena izvođačima na šetalištu, ovo je odličan način da se uživa u subotnjem danu", rekla je Ljiljana. U prizorima okićenih reka uživali su Beograđani, ali i Nemci i Italijani, koji su se u pravo vreme našli u našoj prestonici. Karneval brodova je učinio da vreo subotnji dan posluži za pravo porodično ili turističko uživanje. "Sledeće godine je deseti jubilarni karneval brodova. Potrudićemo se da napravimo veliki karnevalski spektakl. Još jednom podsećamo Beograđane da siđu do reka. Potencijal Beograda je veliki, jer je to evropska prestonica koja leži na dve međunarodno važne reke i to je nautički potencijal koji treba iskoristiti", podsetila je koordinatorka za odnose sa javnošću TOB Jelena Stanković.

BOJČINSKO LETO

Letnje pozornice

"Ovo je mesto gde možemo da uživamo u predstavi za koju bismo čekali po pola godine da nabavimo kartu u Beogradu. Takođe, naši najmlađi stanovnici imaju priliku da na ovaj način steknu naviku i potrebu za kulturom", kaže lokalni posetilac ove manifestacije

U najzapadnijem naselju na teritoriji grada Beograda, mestu Progar, od 2008. godine održava se kulturno-umetnički festival "Bojčinsko leto". Ovogodišnja manifestacija otvorena je 5. maja koncertom hora "Viva Vox". Od maja do septembra ove godine, svake subote i nedelje, u Bojčinskoj šumi biće realizovana 43 programa, sačinjena od najpoznatijih aktuelnih predstava koje se mogu videti u beogradskim pozorištima, ali i od predstava amaterskih pozorišta iz svih krajeva Srbije, koncerata narodne, klasične, pop i džez muzike. Biće održana i izložba umetničkih fotografija, takmičenja horova, orkestara i pevača amatera, večeri poezije, tango plesa, kao i nastupi kulturno-umetničkih društava i di-džejeva – za svakoga po nešto, a svi događaji su besplatni.

"Bojčinsko leto" se održava po četvrti put u organizaciji Gradske opštine Surčin, a predsednik opštine Vojislav Janošević, po profesiji pozorišni producent, jedan je od glavnih inicijatora ovog kulturnog događaja. "Kada se društvo nalazi u krizi, neophodno je obogatiti kulturni život, jer kultura stvara bolje odnose među ljudima. Kultura mora da postoji kao određeni servis u društvu, koji nudi okvir za prevazilaženje krize bilo koje vrste", kaže za "Vreme" Janošević. "Ovaj festival pored kulturnog, ima i humanitarni karakter. Pošto je festival besplatan, mi molimo

posetioce da ostave simboličnih 200, 300 dinara nakon odgledanog programa, kako bismo pomogli najsiromašnijima u našoj opštini", objašnjava Janošević, dodajući da se i sam festival jednim delom finansira iz dobrovoljnih priloga.

KVALITETAN SADRŽAJ: Da bi se osetio pravi duh ovog festivala i shvatio njegov značaj za žitelje okolnih mesta, potrebno je razgovarati sa nekim ko je ljubitelj i redovni posetilac ovog događaja. Đorđe Milovanović Stajkov, stanovnik Boljevaca priseća se prve godine "Bojčinskog leta": "Na početku nije bilo puno posetilaca. Sećam se da smo na predstave dolazili petnaest minuta pre početka, mogli smo da biramo gde ćemo da sednemo. Publiku je činilo uglavnom lokalno stanovništvo iz Progara, Boljevaca i okolnih mesta. Nama je to predstavljalo, a i dalje je, mesto gde se okupljamo vikendom, mesto gde možemo da uživamo u predstavi za koju bismo čekali po pola godine da nabavimo kartu u Beogradu. Takođe, naši najmlađi stanovnici imaju priliku da na ovaj način steknu naviku i potrebu za kulturom. Vremenom je postalo nebitno da znamo kad je koja predstava ili koncert, dolazili bismo po nekoj vrsti automatizma, jer smo počeli da verujemo u kvalitet sadržaja. Iz godine u godinu broj posetilaca je rastao, događaj je bio bolje promovisan, da bi ove godine dostigao svoj vrhunac. Dešavalo se da na nekim koncertima bude i po dve hiljade ljudi", priča za "Vreme" Đorđe.

Neke od poznatih ličnosti iz sveta muzike koje su gostovale ili će tek imati nastup su Jadranka Jovanović, Miša Blam, Esma Redžepova, Vlatko Stefanovski, braća Teofilović, Masimo Savić, Zvonko Bogdan i drugi. Od pozorišta, na "Bojčinsko leto" dolaze Narodno pozorište, "Atelje 212", Jugoslovensko dramsko pozorište i"Boško Buha" iz Beograda, Narodno pozorište "Sterija" iz Vršca, Aleksinačko amatersko pozorište i "Puls teatar" iz Lazarevca.

Turistička ponuda opštine Surčin

"Resurse naše opštine iskoristili smo za spajanje nautičkog i kopnenog turizma, tako što smo krstarenje Savom povezali sa obilaskom značajnih turističkih lokaliteta minibusom", kaže za "Vreme" Sara Stanić, direktorka JP za turizam Surčin. "Savski izlet podrazumeva vožnju brodićem od Bloka 44 sa Novog Beograda do mesta Jakovo, nakon čega turisti minibusom odlaze u obilazak turističkih lokacija opštine. Prva u nizu je poseta salašu "Stremen" na južnim obroncima Jakovačke šume; zatim sledi poseta manastiru Fenek, najznačajnijem istorijskom i duhovnom mestu u donjem Sremu", kaže Sara Stanić.

Ono što upotpunjava "sremsku avanturu" su etno kuća "Stajkov" i nautičko selo "Biser", posle kojih se izlet nastavlja u Bojčinskoj šumi, na manifestaciji "Bojčinsko kulturno leto". Savski izlet se organizuje svakog vikenda, a osim toga, turistička ponuda JP za turizam Surčin uključuje i posetu vinariji "Sekulić", obilazak Muzeja vazduhoplovstva, akva centra "Senjorita", ribnjaka "Bečmenska bara" i dr.

Stroža pravila na Adi Ciganliji

Nakon tragedije koja se desila na Adi Ciganliji krajem juna ove godine, gradonačelnik Beograda Dragan Đilas sazvao je vanredni sastanak sa predstavnicima gradskih službi, Policijske uprave za grad Beograd, Hitne pomoći, JP "Ada Ciganlija" i spasilačkom službom zaduženom za Adu. Na sastanku je odlučeno da se hitno uvedu pojačane mere kontrole na ovom gradskom kupalištu.

Gradonačelnik Đilas je istakao da je Grad u najvećoj mogućoj meri ispunio sve standarde za bezbedan boravak građana na Adi Ciganliji, ali tragedija, u kojoj je izgubljen život dečaka od 13 godina, pokazuje da to nije dovoljno. "Veliki broj posetilaca ne poštuje pravila ponašanja na ovom izletištu, a povećano je i nerazumevanje mladih šta sve može da im se desi ako se ne ponašaju primereno. Upravo zbog toga i preduzimamo hitne mere da spasimo živote onih koji se pravila ne pridržavaju", rekao je on.

Pedaline i skutere moći će da iznajme osobe starije od četrnaest godina, pri čemu je potrebno da imaju i neki lični dokument – ličnu kartu, pasoš, đačku knjižicu ili indeks. Zaštitni prsluci su obavezni za sve na pedalini, a ako na iznajmljenu pedalinu iz vode uđe još neko, ona se automatski oduzima. Kupanje na Savskom jezeru dozvoljeno je i bezbedno samo u obeleženim zonama, kao i u toku radnog vremena kupališta od 10 do 20 sati. Ulaženje u vodu pod dejstvom alkohola i psihoaktivnih supstanci najstrože je zabranjeno i veoma opasno, dok se hroničnim bolesnicima savetuje da se pridržavaju svojih redovnih terapija, a roditeljima da paze na svoju decu.

Broj spasilaca biće povećan za trideset odsto, što znači da će u jednoj smeni umesto 50, sada biti 65 spasilaca. Umesto četiri, biće angažovano šesnaest skutera za spasioce koji će voditi računa o kupačima i opominjati sve one koji ne budu poštovali pravila. Jedna od novih mera je i zabrana prilaska vodi osobama koje su u alkoholisanom stanju, o čemu će voditi računa komunalna policija. Od početka ove letnje sezone bilo je 27 uspešnih intervencija spasavanja, a od 2001. godine, svi slučajevi u kojima je intervenisala spasilačka služba nastali su zbog kršenja pravila kupališta.

SANJA ZRNIĆ, ĐURĐICA BOGOSAVLJEVIĆ

Spokoj zbog "drugog doma"

"Program je izvanredan, imaju defektologe, negovatelje, radionice – za šta je koje dete sposobno, na primer, likovne, krojačke ili muzičke, tako da su ceo dan okupirani nečime. Idu grupno u 'Mekdonalds', u šetnju na Kalemegdan, u muzej, i dan im je veoma sadržajan", kaže jedan od roditelja

Od kada je u maju 2011. na Dedinju izgrađen moderni dnevni smeštaj za decu i omladinu sa smetnjama u mentalnom razvoju, roditeljima je, makar malo laknulo. Stare, ruševne barake, stare više od 30 godina, više nisu mogle da posluže svojoj nameni: zamenila ih je zgrada površine 1.600 kvadratnih metara, sa 13 boravaka za grupni rad, kabinetom za domaćinstvo, fiskulturnom salom, ambulantom i modernom kuhinjom sa trpezarijom. Oko novog dnevnog boravka nalazi se uređeni park od jednog hektara sa sportskim igralištem. Osobe sa smetnjama u mentalnom razvoju, sa višestrukim smetnjama i ret sindromom, njih ukupno sto trideset dvoje, zgradu broj 8 u Šekspirovoj ulici s pravom osećaju svojim drugim domom. Možda još i važnije, preko puta dnevnog boravka, prvog i najvećeg u Srbiji, do kraja 2013. godine bi trebalo da se izgradi i stacionar, za smeštaj osoba sa posebnim potrebama koje ostanu bez roditelja, a nemaju užu rodbinu koja bi se o njima starala. Upravo ovo je najveća briga roditelja: ko će nastaviti da se brine o njihovoj deci sa smetnjama u mentalnom razvoju, kada njih više ne bude?

NEPOVOLJNA STAROSNA STRUKTURA RODITELJA: Sreten Todorović, predsednik Saveta roditelja dnevnog boravka u Šekspirovoj ulici broj 8, kaže da je situacija dramatična, jer roditelji osoba sa posebnim potrebama imaju u proseku više od 65 godina. "Na otvaranju dnevnog boravka pre nešto više od godinu dana, bili su gospodin Dragan Đilas i Milan Krkobabić, i tom prilikom, pored toga što sam odao veliku zahvalnost, jer se gospodin Đilas lično zainteresovao da se to što pre privede kraju, izrazio sam i veliku zabrinutost, jer postoji vrlo nepovoljna starosna struktura roditelja – prosek godina je preko 65", kaže Todorović. "Često imamo pojavu da posle smrti oba roditelja nema niko da se brine o deci koja su smeštena u dnevnom boravku. Gospodin Đilas je shvatio opravdanost naše bojazni i obećao da će učiniti sve da Skupština grada finansira još jedan objekat preko puta, koji će služiti u tu svrhu: za smeštaj dece koja ostaju bez ijednog roditelja i gde nema uže rodbine da preuzme starateljstvo nad tom decom. Ovo su deca, osobe, koje uglavnom. u 99 odsto slučajeva, ne mogu samostalno da brinu o sebi, jer im je to, nažalost, priroda uskratila. Dakle, gospodin Đilas je obećao da će učiniti sve i odmah su u budžetu predvideli sredstva da se počne sa izgradnjom tog objekta. Imamo informaciju da će ove godine ta sredstva biti i uvećana, da bi se taj novi objekat završio do kraja 2013. godine", kaže Sreten Todorović.

Sa druge strane, sin Ljubice Božinović, Nikola, ima 26 godina i već punu deceniju ide u dnevni boravak – najpre u barake, a potom i u novu, visoko funkcionalnu zgradu. Ljubica kaže da postojanje ovakve ustanove umnogome olakšava život roditeljima, a da su uslovi i dnevni sadržaj boravka izvanredni. "Stare barake su počele maltene da se ruše, bile su pune buđi, pa su i vaspitači i deca stalno bili bolesni od kojekakvih alergija. Potom je izgrađen ovaj dnevni boravak, što je nešto divno – program je izvanredan, imaju defektologe, negovatelje. a grupe su manje ili veće, u zavisnosti od oštećenja. U boravku imaju tri obroka i radionice – za šta je koje dete sposobno, na primer, likovne, krojačke ili muzičke, tako da su ceo dan okupirani nečime. Potom, idu grupno u "Mekdonalds", u šetnju na Kalemegdan, u muzej, dan im je veoma sadržajan. A sada kada imate veliku zgradu koja ima domaćinstvo – posebno opremljenu prostoriju, kao kod kuće – mogu tamo da spremaju sa vaspitačicom palačinke i kiflice, imaju kompletno opremljenu kuhinju", kaže Ljubica Božinović.

DRUGI DOM: Na pitanje šta njima, kao roditeljima, znači jedan ovakav centar gde mogu da ostave svoje dete na sigurnom, i Sreten Todorović i Ljubica Božinović ne mogu da nađu reči hvale. Ljubica kaže da je dnevni boravak "san snova": "Taj boravak je veoma skup, ali mi plaćamo samo participaciju. Naša deca imaju pomoć od države koja se kreće od 8 do 23 hiljade dinara, u zavisnosti od invaliditeta deteta. Znači, mi plaćamo mesečno samo 2300 dinara i imamo besplatan prevoz – grad plaća taj prevoz, i sve ostalo. To nije mnogo, znate, oni imaju tamo tri obroka, doručak, ručak i užinu. Pa, u vrtiću je skuplje! A da ne pričam, vrtiću je isto potreban stručni kadar, ali mnogo manje nego ovde. Vi ovde imate grupe od četvoro do osmoro dece i kad oni krenu u grad, na primer njih petoro, moraju da imaju tri pratioca. To su veliki troškovi, i za grad i za državu. A ne moram da vam pričam šta to znači za roditelje, kad vi znate da vam je dete u sigurnim i stručnim rukama".

Sreten Todorović ističe da je deci u boravku mnogo interesantnije nego da sede kod kuće: "Za nas roditelje koji, nažalost, imamo tu nesreću da nam deca budu smeštena tamo gore, dnevni boravak znači puno: dok su deca tamo, mi smo spokojni, tih osam sati dnevno oni su u rukama specijalista – defektologa, logopeda, fizijatra, itd. koji nad njima stalno motre i u sigurnim su rukama. U stvari, to je za njih drugi dom, i mogu vam reći po njihovom raspoloženju, deca jedva čekaju da svane dan da idu gore da se druže. Tamo im je osmišljen život, imaju dobru fiskulturnu salu, često puštaju muziku – to vole a ujedno im je to i neka vrsta terapije, puno rade sa glinom; uglavnom, mnogo im je interesantnije nego da sede i da se dosađuju kod kuće. To ujedno znači mnogo i za roditelje, da imaju malo predaha dok su deca u boravku", kaže Todorović.

R. MARKOVIĆ

Priprema za samostalni život

Ljubica Božinović opisuje i tzv. program spavanja – osobe koje borave u dnevnom boravku mogle su tokom šest meseci, na po dve noći nedeljno, da prespavaju u ovom svom "drugom domu": "Nikola je torbu iznosio već u nedelju uveče, da mu bude pri ruci, da se spakuje u ponedeljak, a odlazio je u sredu ujutru i vraćao se u petak po podne. To je trajalo cele zime – šta bi on radio po onom snegu da toga nije bilo? Taj program spavanja je mnogo lepo zamišljen i odlično sproveden. Mnogi roditelji još to nisu prihvatili, ali to je nešto savršeno, to je jedna velika priprema za neki samostalni život. Tako nešto treba ovoj deci – ona treba da budu sa roditeljima, ali i što više da budu sa svojim okruženjem, sa svojom populacijom", kaže Ljubica, i dodaje: "Beograd je veliki i ima dosta takvih osoba koje sede kod kuće – roditelji ih, ne znam zašto, drže u kući godinama. Znamo jednu porodicu, bili smo šokirani, kad smo čuli da žive u zgradi, a stanari uopšte nisu znali da njihova ćerka živi tu sa njima. Ova deca moraju da budu u svom okruženju, da bi mi roditelji otišli mirno tamo, da ne kažem gde, i daj bože što kasnije, kako bi oni ipak imali neko zadovoljstvo".

GRADSKI SAOBRAĆAJ

Nova pravila za bolji prevoz

Novi raspored ulaska i izlaska iz autobusa, koji se odavno poštuje i primenjuje širom Evrope, uveden je sa ciljem unapređenja javnog prevoza u prestonici. Iskustva gradova koja ovakav vid kulture ulaska i izlaska u javni prevoz neguju, govore u prilog tome da nova pravila imaju za cilj komforniji i kvalitetniji prevoz

Od 15. jula, svako ko želi da koristi gradski prevoz mora da uđe na prednja vrata autobusa, a srednja i zadnja da koristi za izlaz. Izuzetak su autobusi, tramvaji i trolejbusi sa zglobnim mehanizmom, gde je ulaz moguć i na zadnja vrata. Osobe sa invaliditetom i majke sa kolicima mogu da uđu i na srednja u vozilima koja imaju rampu.

Iako nove mere ulaska i izlaska u javni prevoz imaju za cilj unapređenje javnog prevoza, sudeći prema prvim reakcijama građana, privikavanje na nove mere potrajaće neko vreme. Jedan broj građana nije oduševljen ovom odlukom, ali im teže pada druga mera pojačane kontrole, koja je takođe stupila na snagu 15. jula. Na 12 najfrekventnijih punktova javnog prevoza uvedeni su novi oblici kontrole, a stalni kontrolori nalaze se na najčešćim linijama autobusa i trolejbusa – 16, 17, 23, 29, 40, 41, 47, 73, 88, 95 i 511. Oni koju su u prevozu zatečeni bez karte, ili nameravaju da bez nje uđu, bivaju zamoljeni da napuste vozila. Međutim, prema rečima nadležnih, neretko je slučaj da putnici bez karte odbijaju da napuste vozilo zbog čega mora da interveniše komunalna policija, a najveća posledica ove situacije su čekanja da se slučaj reši, gužve i kašnjenja na posao onih koji prevoz uredno plaćaju.

Otuda smo, u razgovoru sa građanima Beograda, naišli na raznovrsne reakcije. Moglo bi se zaključiti da je dosta onih koji ne podržavaju ovu akciju, smatraju je nepotrebnom i zbunjujućom. "Imam dovoljno problema pri ulasku u pun autobus kad je bilo dozvoljeno ući na bilo koja vrata, a kamoli sad kad je to ograničeno samo na jedna", komentariše Zoran P., redovni putnik autobusa na liniji 33. Ima i onih koji veruju da je ovaj sistem dobar, ali da ga nije moguće realizovati kod nas. Ipak, deo građana ga podržava i smatra da će njegovo uvođenje dovesti do reda: "Proputovala sam celu Evropu i sećam se da je još osamdesetih u Nemačkoj pravilo ulaska na prednja i izlaska na ostala vrata bilo najnormalnija stvar. U tim autobusima nikad nije bilo gužve". izjavila je Marija J., koja često putuje autobusom broj 50, u kom su gužva i nervozni putnici redovna pojava.

Uprkos nezadovoljstvu jednog broja građana nadležni su rešeni da istraju u nameri da se javni prevoz poboljša. "Uvereni smo da će se veoma brzo pokazati da su nova pravila ispravna i da će javni prevoz u Beogradu biti kvalitetniji. Da bi smo to uspeli, potrebno je da građani koji žele da koriste javni prevoz tu uslugu plate. Svakodnevno je na ulicama 1.300 vozila sa desetinama hiljada polazaka, održavanje sistema javnog prevoza je veoma skupo", kaže Željko Ožegović, član Gradskog veća Beograda.

Ipak, od početka uvođenja Bus plus sistema još jedno pitanje muči Beograđane: zašto oni koji imaju personalizovanu mesečnu kartu, imaju obavezu da se validiraju? Ožegović ističe da je očitavanje kartica veoma važno, jer novi sistem naplate karata upravo ima za cilj da nadležni imaju jasnu sliku o broju putnika i preopterećenosti pojedinih linija u cilju što boljeg organizovanja javnog prevoza.

Na ovaj način, linije koje imaju mali broj očitavanja biće redukovane ili potpuno ukinute, a vozila sa slabo iskorišćenih linija biće preusmerena na linije u kojima je do sad bila gužva, kako bi se obezbedila njihova učestalost i kvalitetniji prevoz putnika.

Đ. BOGOSAVLJEVIĆ

NOVOZAPOSLENIM LEKARIMA I SESTRAMA PRVI RADNI DAN U KBC "ZEMUN"

U Kliničko-bolničkom centru "Zemun" zaposleno je osam lekara i 30 medicinskih sestara koji su u ovu zdravstvenu ustanovu primljeni na osnovu gradskog konkursa za zaposlenje. "Grad Beograd je uvideo veliku potrebu za povećanjem broja medicinskih sestara – tehničara, kao i lekara. Više od 600 njih koji su završili jedan od najtežih fakulteta godinama nemaju posao, a oni su, kao i država, u to uložili velika sredstva. Došli smo na ideju da Apotekarska ustanova 'Beograd', koja predstavlja jednu od najboljih ustanova, finansira 100 medicinskih sestara i 60 lekara koji će početi da rade u beogradskim domovima zdravlja i kliničko-bolničkim centrima. Mi ove mlade ljude finansiramo za sada šest meseci, a nastavićemo i dalje od profita Apotekarske ustanove 'Beograd'. Očekujemo da će svi ovi momci i devojke dobiti stalno zaposlenje, a mi ćemo biti tu da našim sredstvima stalno dopunjavamo i razvijamo ovaj projekat. Svaki dinar koji uložimo u ljude, pogotovo one u zdravstvu, dobro je uložen novac za Beograđane", rekao je gradonačelnik Dragan Đilas.

Oglas za prijem u radni odnos na određeno vreme, u trajanju do šest meseci, 60 doktora medicine i 100 medicinskih sestara – tehničara, u 17 zdravstvenih ustanova čiji je osnivač grad Beograd bio je raspisan 19. aprila ove godine.

NOVO DEČJE IGRALIŠTE NA BEŽANIJSKOJ KOSI

Na inicijativu građana novo dečje igralište podignuto je u bloku 1 na Bežanijskoj kosi. "Ovo igralište je dugi niz godina bilo neuređena površina, nebezbedna za igru. Na inicijativu Mire, Mihaila, Boška i Tanje, ovaj prostor je preuređen u novi park za razonodu naših sugrađana" istakao je pomoćnik gradonačelnika. Dejan Živković koji je sa Aleksandrom Šapićem, predsednikom opštine Novi Beograd obišao završne radove. "Naš zajednički cilj u narednom periodu treba da bude da ovo igralište sačuvamo, kako bi deca imala kvalitetnije i zdravije odrastanje", ukazao je Živković. Aleksandar Šapić je podsetio da je ovo nastavak prakse koja je ustanovljena u prethodnom periodu, a koju sada nastavlja novi pomoćnik gradonačelnika, dok će se on kao predsednik opštine truditi da izađe u susret građanima i njihovim potrebama. Direktor JKP "Zelenilo – Beograd" Radovan Draškić podsetio je da je ova površina bila potpuno zapuštena, kao i da će do kraja godine oko 20 sličnih površina na teritoriji prestonice biti preuređeno u parkove. On je najavio da će tokom 2013. godine biti uređeno od 30 do 40 novih parkova u stambenim naseljima, sa konačnim ciljem da se sve neuređene površine preurede u prostore za odmor, igru i rekreaciju naših sugrađana. Novo dečje igralište, koje zauzima 300 kvadratnih metara, u celosti je pokriveno specijalnom gumenom podlogom za bezbedno kretanje dece. Takođe, u narednom periodu predviđena je sadnja odraslog četinarskog i lišćarskog drveća, kao i izgradnja košarkaških terena u drugoj fazi radova.

OBNOVA JOŠ DVE GRADSKE FASADE

Na još dve fasade, u Svetozara Markovića 52a i Prote Mateje 52, koje su pod zaštitom države, započeti su radovi na revitalizaciji. Oba objekta biće obnovljena do kraja godine, a radovi se finansiraju iz gradskog budžeta. Dvospratna stambena zgrada u Svetozara Markovića 52a nalazi se na uglu sa Birčaninovom ulicom i izgrađena je dvadesetih godina prošlog veka. Objekat je u maniru akademizma i odlikuje se bogatom i izražajnom dekorativnom plastikom, sa dva balkona i dve kapije kvalitetne umetničko-zanatske izrade. Radovima je predviđeno novo malterisanje sa izradom dekorativne plastike i bojenje fasade. Oštećene površine biće od novog veštačkog kamena, a "zdrave" će se očistiti i oprati. Biće zamenjen dotrajali krovni pokrivač, fasadna limarija, balkoni, spoljna krila drvene fasadne stolarije, a postojeća bravarija biće restaurirana. Objekat u Prote Mateje 52 izgrađen je 1912. godine u duhu akademizma, sa elementima secesijske plastike na fasadi. Podeonim vencem glavna fasada objekta podeljena je na zonu prizemlja i sprata. Zgrada je ukrašena raskošnim floralnim motivima, a ulazna kapija izrazite je stilske i zanatske vrednosti. Obe zgrade su u okviru celine "Stari Beograd", koja uživa status prethodne zaštite.

OTVOREN PETI AZIL ZA PSE U BEOGRADU

Prihvatilište za napuštene pse u Zemunu počelo je rad u punom kapacitetu otvaranjem sva četiri objekta za smeštaj pasa. Tako je Beograd dobio peti i najveći azil za pse, čiji kapacitet omogućava prijem 1246 odraslih pasa. U prihvatilištu, koje je smešteno u okviru stare farme PIK Zemun, prvi put je otvoren i poseban deo za smeštaj 40 štenaca. Standardi nalažu da štenci moraju biti izolovani od odraslih pasa radi njihove bezbednosti i posebnog tretmana koji im je neophodan. Najveći azil u Beogradu urađen u skladu sa evropskim standardima, Zakonom o dobrobiti životinja i Pravilniku o prihvatilištima. Grad je u poslednjih nekoliko godina uložio velike napore i sredstva da se osposobi rad Veterine Beograd i da se ona tehnički, tehnološki i stručno pripremi za sve izazove strategije za rešavanje problema napuštenih životinja. Ona podrazumeva da se napušteni psi hvataju, čipuju, sterilišu i vraćaju na mesto odakle su uzeti, tačnije u azilima provode 30 dana, odakle se vraćaju samo oni koje nisu agresivni. Takva strategija daje rezultate, a broj napuštenih pasa i incidenata znatno je smanjen, ovih potonjih za više od 30 odsto. Pored ovog, u Beogradu postoje još i dva azila u Rakovici, azil u Kovilovu i karantin u Ovči, a uskoro se očekuje i otvaranje prihvatilišta na Palilulu, čime će broj mesta za smeštaj pasa u azilima o kojima brine Veterina Beograd biti podignut na tri hiljade.

Dodatak priredila: BILJANA VASIĆ; Fotografije: A. ANĐIĆ, M. MILENKOVIĆ, BEOINFO

piše: Ljubomir Živkov

Novo doba

Otkako sam od brata čuo da je farkaždinska pošta prodata moj se svet neću reći srušio, ali je ostao trajno naheren

Palma je nadmašio Tolstoja. I grof je voleo decu, ali nije za ondašnju Ruščad postao ono što je gradonačelnik Jagodine za naš podmladak (znate od Harmsa i mene koji to sveudilj prepričavam kako je bivalo da grofu sobu napune decom, a Lav Nikolajevič samo trupka nogama i viče "još! još!"), Jagodina daje 1200 evra za svaku novorođenu bebu, darodavac je stvar obznanio lani u maju: sezona nagrada je od 1. juna 2012. do 31. decembra godine, fair enough, ne znam je li tada na snazi bila neka prethodna opštinska odluka o novčanoj pomoći roditeljima, jer ako nije, onda su neke bebe rođene u finansijskom vakuumu i mogu se smatrati prevremeno rođenim, tako male, a već neravnopravne, g. Palma dovodi u neravnopravan položaj i porod izvan Jagodine; svestan toga, proletos je govorio da će nova vlada u koju je očekivao da će i ući i njegova blagosl. koalicija za svako treće dete porodici plaćati dvesto evra mesečno do bebinoga punoletstva (zašto ne do punoletstva prvorođenčeta? prvenac neka se posle srednje škole zaposli, da se skine roditeljima sa grbače, ml. brat i sestra nek studiraju; nema veze, bitno je da premija nije doživotna kao ova koju dajemo zasl. umetnicima i sportistima); neke će se trudnice oko Sv. Nikole, Dana armije i katoličkog Božića možda i usplahiriti, nagrada nadohvat ruke, dani se krune, hoće li beba stići na vreme za konkurs? (valjda će država dodeljivati nagradu i za prvu bebu rođenu u najluđoj noći?). Uglavnom, ko se rodi do 1. januara 2013. imao se rašta i roditi, nakon tog neradnog dana nastupa zatišje, svaka će prinova pasti na teret samih onih koji joj život darovahu.

✧

Prekjuče do pošte na Cv. trgu odguram u kolicima štedilju PŠ kojoj je noga poradi loma dveju kostiju potkolenice u gipsu petnaest nedelja (sa ovlašćenjem da raspolažem imovinom navedene, koje mi kraj njezine bolesničke postelje beše overio lično predstavnik suda, proveo sam se kao kera u bunaru: štediona ne veruje ni Sudu ni meni...), merkam izdaleka one kosine za kolica, sa strane su, sneruke, dometnute na prag bez ljubavi, kad – pošta ne radi. Usled godišnjih odmora, čega li, neće raditi do tad i tad!

Otkako sam od brata čuo da je farkaždinska pošta prodata (kako prodata, pitao sam, tako lepo, kupila je jedna žena iz Kovačice!), moj se svet zaljuljao i ostao trajno poremećen, pošta je jedna od mojih najstarijih fascinacija, kupiš kovertu i marku, napišeš atresu i pustiš pismo u sanduče (koje te malo i poplaši, oni ti jezičci padnu preko prstiju, ali neka), i to pismo dospevo u podnožje Atlasa, Sl. Laziću, koji nam se iz svoje veterin. pečalbe bio javio razglednicom! ili neko umre u Orlovatu, sinovac Kamenko ode u tamošnju poštu, koja ne znam sad više je li u zgradi oduzetoj posle oslobođenja deda Belji, ali tu je u blizini, tamo napiše da desilo se to i to sa deda Stevikom, i nama fino stiže depeša, takva i takva stvar, potpis – Kamenko (to je ono kad sam rekao "baš ima Kamenko lep rukopis", pa su mi rekli da je telegram napisao Dejan Šupičin, naš poštar, a da mu je to telefonom izdiktirao orlovatski poštar koji ne znam kako se zvao), uglavnom, pošta koja je uz železnicu za mene bila stub društva, vesnik razuma, napretka i dobrobiti, zatvorena – radnoga dana, prepodne! Što ja da sam netko nikad ne bih dopustio, pa nije vam ovo ferragosto, braćo, otkačiste nas sebičnom, sitnosopstveničkom ceduljom, zašto niste napisali: "Mi se shodno Zakonu o rad. odnosima kolektivno, premda svako za svoj groš ili svak sa svojom porodicom/vanbračn. partnerom odmaramo do 7. avgusta! Izvinjavamo se svima koji će dotad poljubiti naša vrata i najljubaz. ih upućujemo u naše neugasle filijale: Beogradska ulica, Ul. M. Gorkog, Ul. Knjeg. Zorke!", pa to isto na jezicima manjina, te na jezicima vodećih nacija poput britanske, nemačke, ruske, japanske i španske, onda mala mapa, sa ucrtanim živim poštama da se i došljak i strani turista mogu opasuljiti i naći ih!

Kako u Nemačkoj na pumpi piše da je naredna pumpa udaljena 61 km! To ima da piše i ako naredna stanica pripada istoj kompaniji i ako ju drži mrska konkurenca, ih, pa to je reklama prvopomenute pumpe, ona te plaši i natura ti svoj benzin, ne dopuniš li rezervoar ovde kod nas mogao bi da ostaneš bez benzina te da izazoveš lančani sudar sa nesagled. posledicama, ali ne mislim da je reklama u pitanju, ja i ne znam je li tu tablu istakla posada pumpe ili o tome vodi računa saobr. policija, opština, AMSN! uglavnom si izvešten, a kod nas na pošti samo katanac i cedulja: odbij, moramo i mi trudbenici malo da skoknemo do nekog lepog arhipelaga.

✳

Uh, dugo već ne i kontrolišem koliko sam karaktera napisao, znam stalno gde sam, kao maratonac koji i bez merača znade na kom je kilometru i kakvo mu je prolazno vreme, sad sam premašio pet hiljada, u nekoliko stotina preostalih slovnih i beslovnih mesta neće stati moja studija o busplusovcima, ta paravojska ima u sebi neku jakobinsku, boljševičku prekost: iako nisu biološki potomci negdašnjih ridža, pojedinaca koji su bogobojažljivo ulazili u vozila jav. saobraćaja moleći boga da većina ima karte (prestupnicima bi hrišćanski preporučili da siđu i pređu u naredno vozilo gde sigurno nema kontrole), pripadnici BUS-PLUSA ponašaju se kao stalež koji je dugo bio zlostavljan, ugnjetavan, slabo plaćen i još manje poštivan, e, dočekao je da postane sila i sad svirepstvuet, naplaćuje s kamatom sve što beše propatio u predrevoluc. prošlosti, da, ima nečeg osvetničkog i likujućeg njima, kao i uvek kad nekome padne u tal da ispravlja vekovnu nepravdu i da zavede red, eto, sad sam obelodanio srž studije i neću moći da je krčmim po medijima, prodaću je Institutu društv. nauka ili nekom takvom. ◂

"Neće se više ništa skrivati od građana Srbije. Ključna stvar je da se ljudima govori istina i samo istina. Samo tako se može vratiti nada, jer bez nje nema Kosova."

ALEKSANDAR VULIN, kandidat za direktora Kancelarije za Kosovo i Metohiju ("Večernje novosti")

Goca Tržan,

pevačica, nedavno je u sebi otkrila seksepil, a to su prihvatili i pripadnici jačeg pola. Na pitanje da li je imala udvarače i na letovanju kaže: "Naravno da ih je bilo. U Turskoj sam odlučila da stvorim muški harem. Ma, napraviću veliki kazamat i sve ću da ih zatvorim, onda ću svako veče da biram drugog. Biću poliandrista i još jednom ću se udati. Ne mogu da odolim." ("Press")

Velimir Ilić,

budući ministar za infrastrukturu, o starom sukobu sa kolegom Mrkonjićem: "Dugo smo razgovarali i sve smo rešili. Da nismo postigli zajednički dogovor, ne bih prihvatio da budem ministar. Ja ću pomoći Mrki. Mi smo prijatelji. On će biti ministar za saobraćaj i baviće se Koridorom 10 koji je započeo. Ja ću se baviti Koridorom 11, a zajednički ćemo graditi ulaz u Beograd."

Kako planira saradnju sa Dinkićem, da li će smiriti strasti: "Ja sam profesionalac i nikada ne pravim probleme kada je posao u pitanju. Malo sam preke naravi i temperamentan, ali kada je struka u pitanju ni sa kim neće biti problema. Posebno ako imam podršku ključnih ljudi u vladi, a od Vučića i Dačića sam je dobio. Oni su stali iza programa i mojih ideja." ("Večernje novosti")

Đole Đogani,

muzičar i plesač, bio je meta paparaca na bazenu u Crnoj Gori, i na fotografijama je "primećeno da se Đole ponovo kupa u donjem vešu kao i prethodnih godina". Na pitanje da li je to tačno, kaže: "Da, to je donji veš, prelep je. Imam 100 pari raznih boja i dezena, nije velika razlika od običnih. Ne volim da nosim velike, dugačke gaće, pa kad pocrnim, a ono belo od struka, pa do ispod kolena. Ko voli, to je u redu, ali ja ne."

Prošle godine na isto pitanje: "Ovaj model sa bubamarama koje vode ljubav mi je omiljen, smatram sebe duhovitim čovekom, pa zašto se ne bih i tako našalio. Ove su taman sredina između gaća i kupaćih, ističu mi torzo i sve ostalo, lepo mi stoje. Uostalom, po Italiji bogataši koji letuju na jahtama nose slične gaće, pa šta?" ("Alo")

Jelena Karleuša,

pevačica, majka, supruga, vatreni borac za ljudska prava, a nekada samo žena, savetuje kako da i mi, u životu i na slici, izgledamo poput nje: "Tajna moje vitke figure je trčanje za Atinom i Nikom, igranje na nastupima, stres i seks. Dodala bih i da sam profi kad je reč o slikanju i znam kako da se namestim da izgledam besprekorno."

Da li nam je potrebna estetska hirurgija: "Kada je reč o plastičnim operacijama, po milioniti put moram da ponovim ovim vrapcima koji očigledno nisu naučili lekciju: Osim što sam malo uvećala grudi, ovako mega, giga sajber riba sam isključivo zahvaljujući genima, majci prirodi, dobrom stajlingu i make-upu. Izuzetno vodim računa o nezi kože, kose, noktiju, koristim samo *La Prairie* i *La Mer* kozmetiku, a rezultati su očigledno vidljivi. Povraća mi se od komentara kako sam sva izoperisana. Neka se pomire sa činjenicom da nije tako. Ali, ako je nekome lakše da veruje u bajke, neka. Kome uopšte treba da dokazujem bilo šta!"

Šta je radila prošle godine u bolnici: "Povećala sam ih! Ali moje grudi su izuzetno skladne i u proporciji sa mojim telom. Sve u granicama kulturnog!" ("Story")

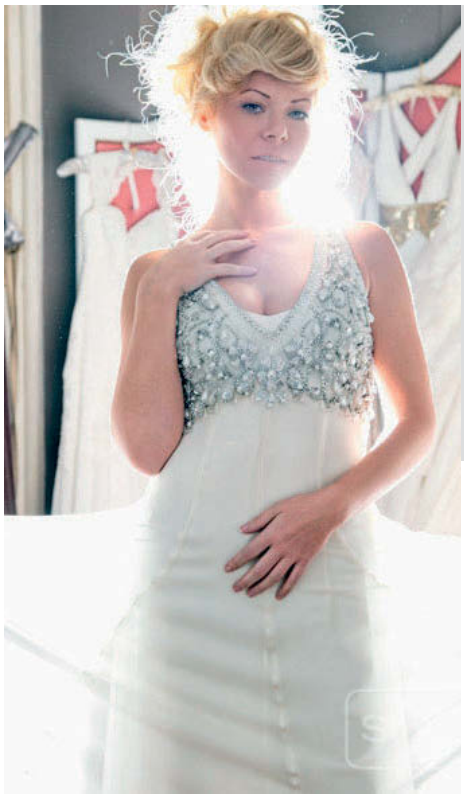
N. N.

sagovornik tiražnog dnevnog lista, otkriva detalje krivičnog dela koje je počinio R. R. u Prvomajskoj ulici u Zemunu, napavši prvo jednu devojku u liftu, a drugu na ulici: "Na ćošku jedne zgrade naišao je na drugu devojku staru 20 godina.
Devojku je pribio uza zid stambene zgrade. Bio je 'zagrejan' već od prve devojke koju je sreo u liftu, tako da je uplašenoj žrtvi na silu strgao brus. Opet je otkopčao pantalone, skinuo gaće i hvalio se polnim organom. Ni drugu oštećenu nije silovao jer ga je ogrebala nekoliko puta po licu. Nije dala na sebe i bila je drčna." ("Alo")

Ana Sević,

pevačica i voditeljka "Zvezda Granda", otkriva kako mladi danas rezonuju: "Što se tiče planova, mene uvek Bog obraduje nečim lepšim i boljim od onoga što sam planirala tako da mi je glupo da trošim snagu kada me život uvek lepo iznenadi." ("Blic puls")

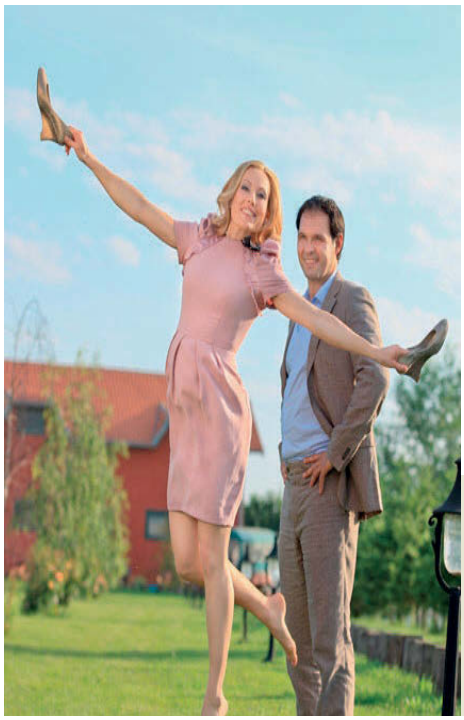
Danijela Martać,

devojačko prezime Karić, mlada i lepa mama, pevačica i, što je još važnije, supruga fudbalera, sa lakoćom odgovara na delikatno pitanje gde voli da kupuje: "Na popustima, jer se pokazalo da to što tada kupim više nosim nego ono što platim preskupo, po redovnoj ceni. S druge strane, i ono što je markirano nije bez razloga toliko skupo, stvarno je kvalitetno. Čovek treba i da bude pametan i da zna šta da kupi i od čega, pre svega kada su u pitanju cipele, tašne, bunde... Imam raznih cipela, ali Kristijan Labutin je moj favorit, sa crvenom petom i štiklom. Tu su i Iv Sen Loran i poznata engleska dizajnerka Šarlot Olimpija, koji imaju interesantnu i prelepu obuću. Kada je garderoba u pitanju, obožavam 'Pinko', to je moj stil, sportski i elegantno, a modeli odgovaraju mojoj figuri."
I, za kraj, šta stoji između nje i Šanela: "Neću po svaku cenu da kupujem, recimo, 'Luj Viton' ili 'Šanel', kad meni to ne stoji!" ("Večernje novosti")

Aleksandra Ivanović,

voditeljka dnevnika Televizije "Pink" bila je na moru, pa je fotografije objavila na svom Fejsbuk profilu što su kasnije prenele novine, uz dosta komentara impresioniranih čitalaca: "Niko mi nije rekao da su mi fotografije loše! Naprotiv, svi imaju samo reči hvale jer su kroz posao navikli da sam ozbiljna i zakopčana do grla. Ove fotografije su sa letovanja i smatram da u trenucima odmora i opuštanja mogu da uživam i da se slikam, što sam i učinila."
Čijem objektivu je Aleksandra otkrila sve svoje adute: "Inače, moja majka se bavi fotografijom, pa sam joj ja inspiracija koju stalno fotografiše. To su naše male igrarije u kojima uživamo. Volim da sam seksi i smatram da u tome nema ničeg lošeg. Važno je da ja svoj posao radim profesionalno i dobro, a s obzirom na to da sam stalno sa kravatom i zakopčana do grla na televiziji, u slobodno vreme želim da pokažem i drugu stranu ličnosti, a to je ženstvenost i seksepil." ("Alo")
Aleksandra je karijeru počela na RTS-u, a na pitanje dali je i na Pinku imala priliku da se profesionalno usavršava, nedavno je izjavila: "Kako da ne. Američki stručnjaci su pre četiri godine došli da unaprede kadar naše televizije, pa smo se usavršavali i modernizovali radi što veće profesionalnosti. Imali smo časove kod profesora za kameru, koji nas je obučavao kako se snima prilog. Tada sam dobila komplimente od stručnjaka koji je bio zadužen da nas usavrši za poziranje pred kamerom dok čitamo vesti. Rekao mi je da sa mnogo energije prezentujem vesti i pitao me je da li sam pohađala časove glume. Dao mi je najlepši kompliment – da se veruje u ono što saopštavam." ("Hallo")

Marija Srećković Savić,

"najpoznatija domaća fitnes instruktorka", pored toga što demantuje glasine da se podvrgla vantelesnoj oplodnji dokazuje i da nikada nije pogrešan trenutak za reklamu: "Moja doktorka Goca Ivanović ne radi isključivo vantelesnu oplodnju. Pretpostavljam da su ljudi skloni da tako veruju jer sam napravila veliku pauzu, ali moram da istaknem da se u našem slučaju nije bavila tim problemom, jer nije bilo potrebno." ("Blic puls")

Evropski film: Palić 2012

Iza brda Emina Alpera

Brda i bregovi

Devetnaesto izdanje Festivala evropskog filma donelo je obilje dobrih, i nekoliko vanserijskih filmova, ponajviše fokusiranih na probleme netrpeljivosti i nasilja

Možda ipak ima nekog vraga u toj priči o klimatskim promenama: prvi put otkad ga pohodim, na palićkom Festivalu evropskog filma nijedared nije pala kiša (letnja, plaha, ko Bog da plače) i rasterala posetioce, osim šačice hrabrih pod kišobranima, kabanicama ili načetvoro raširenim primercima festivalskih novina. No, hajde za mene, ja sam tu tek peti-šesti put (ko će da broji), ali ima i onih koji se muvaju oko festivala od maglovitih pradavnina njegovog prapočetka, devetnaestu godinu već, pa to ne

Idiot Rajnera Sarneta

Samo vetar Bensa Fliegaufa

pamte... E sad, ili je to, ili se Bog smilovao na filmadžije i filmofile kojima gradski oci i majke nikako da sagrade odavno svečano obećani krov nad glavom (no opet, govorimo o gradu u kojem su i pozorište onomad srušili ne bi li izgradili *ljepše i starije*, jednog dana, ako ne i pre!), đavo će ga znati. Kako god, komarci i ostale napasti bili su na broju; voda u jezeru i dalje nije za kupanje; sve ostalo i dalje je manje-više kako se samo poželeti može, jer Palić (i mesto i festival) i jeste zamišljen i napravljen po ljudskoj meri, bez prenemaganja i ostalog *glamura*, za čisto uživanje u Bitnim Stvarima. U ovom slučaju – u filmovima. Mislim, ima i vaskolikih *ivenata*, kome je do toga, ali se s tim ne preteruje...

SAMO VETAR: U glavnom takmičarskom programu (doživotni selektor Nikolaj Kim il Nikitin), prikazivanom na palićkoj letnjoj pozornici usred čarobne park-šume, videli smo nekoliko sjajnih filmova, nadati se i nekoj njihovoj bioskopskoj distribuciji u otužnoj nam filmskoj Zemlji Multipleksiji, ali strepnja nam je i tu dublja od nade. Ili se to ipak zove *iskustvo*? Kako god, za samo je otvaranje festivala odvažno izabran jedan nimalo prigodničarski film, mađarsko ostvarenje *Samo vetar* Benedeka Fliegaufa. U priči inspirisanoj krvavo stvarnim događajima iz savremene Mađarske, pratimo jedan dan – ispostaviće se: poslednji! – u životu romske porodice (majke, te kćeri i sina tinejdžerske dobi) koja živi u romskom naselju izvan sela, usred šume. Žena odlazi na posao, jedan, pa drugi, kći u školu, sin landara okolo, seljani se organizuju u straže jer je noćima već u toku *manhunt*: "nepoznate" i neuhvatljive bande upadaju noću u naselje i iz lovačkog oružja ubijaju čitave porodice "prljavih parazita", a društvo reaguje ili ravnodušnošću ili čak tihom podrškom, kako je maestralno prikazano u sceni u kojoj će klinac sakriven prisustvovati raspravi dvojice policajaca na uviđaju. Film osvaja i parališe izvanredno sugestivnom gradacijom napetosti, atmosferom sveprisutne, a nevidljive opasnosti, sjajnom fotografijom i prvorazrednom glumom naturščika; moćno, zrelo ostvarenje jedne prokleto ozbiljne kinematografije, nastalo usred neveselog perioda mađarskog društva.

IZA BREGOVA: Na neki način, otvaranje baš ovim filmom naznačilo je da će priča o netrpeljivostima raznih vrsta biti lajtmotiv ovogodišnje konkurencije, i to baš onih najboljih filmova u njemu. Fliegaufov film iz meni nedokučivih razloga ostao je bez glavnih nagrada, kao i Munđiuov, ali zato je turski *Iza brda* Emina Alpera proglašen, većinom glasova (predsednica žirija Mira Furlan; iz jednog njenog intervjua dalo se naslutiti da je nadglasana) najboljim filmom. O ovom je filmu *Vreme* pisalo sa sarajevskog filmskog festivala (videti prethodni broj); radi se o upečatljivom ostvarenju jedne kinematografije u usponu, snažnoj priči o nevidljivom Drugom kao izabranom krivcu-za-sve, mada ostaje utisak da smo videli ove godine na Paliću svakako i boljih filmova, počevši od Fliegaufovog pa do, recimo, *Iza bregova* (skoro pa filmovi-imenjaci!) fenomenalnog Rumuna Kristijana Munđiua. Ova celih dva i po duga psihološka drama gotovo se cela odvija u jednom ženskom manastiru u rumunskoj zabiti; tokom prvog sata umornom se i već pomalo zasićenom gledaocu otima pomisao da bi možda vredelo ustati i iskrasti se u noć, prepustivši priproste kaluđerice njihovoj samoizabranoj sudbini, ali pametno je odoleti iskušenju, jer se radi o filmu koji bogme nećete lako zaboraviti! Nekadašnjoj štićenici sirotišta, koja je u međuvremenu "pronašla dom" u veri i u manastiru, u posetu dolazi nekadašnja cimerka, najbolja prijateljica i zapravo njena jedina ljubav (mada je njihovo "lezbejstvo" do kraja nedefinisano, moglo bi se reći znatno više psihološko-emotivno nego praktično seksualno) s namerom da je odvede; umesto toga, posetiteljka se nađe u svojevrsnoj klopci, bezuspešno "lomeći" iskušenicu da pođe s njom, ostajući na kraju zatočena u kandžama popaverskog mračnjaka i grupe savršeno beslovesnih žena ("vrana", kako ih besno naziva), te iz nemoći i frustracije zapada u histeriju koju ovi tumače kao posednutost đavolom, pa reše da istog silom isteraju iz sirote devojke... Naravno da je tragičan kraj neminovan; naravno da *društvo* ne reaguje sve dok nije prekasno; i da, i ovaj je film snimljen po stvarnom događaju, što svakako nije najbitnije, ali i to pokazuje zašto je rumunska kinematografija poslednjih godina tako velika: zato što bespoštedno secira rumunsko društvo sa svake moguće strane, umesto da se udvara prostoti ili pak da beži u estetizantske veštačke rajeve.

RAJ, LJUBAV: Treći iz trilinga najboljih filmova ovogodišnjeg izdanja Palića jeste *something completely different*: austrijska, hm, komedija *Raj: ljubav* Ulriha Zajdla, priča je o već dobrano sredovečnoj (i dobrano, je li, ne-baš-više-privlačnoj) Austrijanki koja, u grupi sličnih sapatnica, odlazi na obale Kenije u svojevrsni seksturizam: malo tropskog raja, malo mišićavih mladih crnih muških tela, šta ćeš više... Eh, ali ona bi ipak i nešto više, nešto-kao-ljubav, a to će ići malo teže... Jer lokalne mladiće, dakako, zanimaju samo pare, to jest bespoštedna "mužnja" naivnih i blesavih sredovečnih belkinja... Osim što je vrlo pronicljiva studija "postkolonijalnog stanja" (a to će reći da se čuva i imperijalne nadmenosti i "politički korektnog" meketanja) Zajdlov film pleni neverovatno poštenim, ogoljenim, bespoštedno iskrenim odnosom ▸

Raj – ljubav Ulriha Seidla

Iza bregova Kristijana Munđijua

prema ljudskoj seksualnosti, a da u tom odnosu – film je sav od, je li, vaskolike golotinje u akciji ili, hm, pre u pokušajima akcije – nema ama baš ničega pornografskog jer, i tome nas uči ovaj vanserijski film, ništa što se uistinu tiče autentične ljudske seksualnosti, kao i potrebe za ljubavlju, toplinom i dodirom, naprosto *ne može biti vulgarno*! Čist užitak, film koji uskoro neće biti pristojno ne poznavati!

I DRUGE STVARI: I šta smo još imali? *Barbara* Kristiana Pecolda vrlo je solidna priča iz, kakobisereklo, *DDR-žanra* (ali ne u "Goodbye Lenin" nego u "Život drugih" smislu...), ali ipak je pomalo razočaravajuće da ne donosi ništa novo, naprosto je i zanatski i tematski odviše "strejt". O *Paradi* Srđana Dragojevića sve već znate, i o njoj odavno imate mišljenje (čak i ako je niste gledali) tako da šta ću vam tu ja?! I *Čelično nebo* Timoa Vuorensole, urnebesnu treš-paradu o nacistima koji su se pritajili na tamnoj strani Meseca te odatle pikiraju na Zemlju, već ste gledali u bioskopu, normalno. Britanski *Moj brat đavo* Salija el-

OTVORENA SCENA: Palić 2012.

Hoseinija u prvih je sedamdesetak minuta još jedna od bezbroj priča o sjebanim imigrantskim predgrađima i (polu)gangsterskoj kulturi koja u njima cveta, film koji od totalne prosečnosti i momentalnog zaborava spašava "gej" začin koji uleti kad ste mu se najmanje nadali, razbijajući mačo-svet "tvrdih momaka" na froncle, što ume da (ih) boli! Francuski *Velika noć* Gistava de Kerverna i Benoa Delepana nije mnogo više od sat i po inteligentne filmske zabave sa blagim "socijalnim" šmekom (u Francuskoj takve produkcije nikada ne manjka, što je naravno jako dobro), ali priča o dva brata omatorela pankera bez posla, para i tzv. smisla ima nekoliko momenata zbog kojih vredi obratiti pažnju na nju. Poslednje večeri prikazan je *Živeti* Vasilija Sigareva, film koji sam očekivao s posebnom pažnjom jer Sigareva znam kao sjajnog dramskog pisca igranog i kod nas (*Plastelin*, *Crno mleko*, *Zmijsko leglo*), no ova mučna i razvučena priča o tome kako je, i da li je uopšte, moguće preživeti i nadživeti smrt voljenih, ipak ne doseže jezgrovitu "ubojitost" njegovih komada. Na koncu, festival je zatvoren izraelskim *Božjim komšijama* Menija Ješa, zanimljivim, mada ne baš originalnim ostvarenjem koje se bavi mladićima iz deprivilegovanih slojeva koji smisao traže u nacionalnom i verskom fanatizmu. Kako dobro znamo, tamo ga neće naći, jer ga tamo garantovano nema ni za lek – što ne garantuje da ga ima negde drugde, recimo u ljubavi, ali svakako vredi pokušati.

PARALELE I SUDARI: Drugi "glavni" program *Paralele i sudari* (selektor Petar Mitrić) posvećen je kinematografijama ekskomunističkog istoka, ove godine pretežno debitantima. Šnjur je odneo ekscentrični, uistinu barokno "razigrani" i osebujni estonski film *Idiot* Rajnera Sarneta, dakako po Dostojevskom, kao i Nestajući talasi, "naučnofantastična romansa" Kristine Buožite, ne toliko što su najbolji koliko što je to ona fela filmova kakve festivalski žiriji, naročito oni "alternativniji", naprosto obožavaju jer kako bi inače bili tako alternativni (i filmovi, a i žiriji), ali kome je do zaista dobrog filma ipak bi mu bilo pametnije da obrati pažnju na izvanrednu češku dramu *Prilično mlada noć*, koju je režirao Slovenac Olmo Omerzu: dva klinca na pragu puberteta, željni seksualnog i svakog drugog saznanja koje je simbol "odraslosti", slučajno upadaju u kovitlac zapetljanih, gotovo "bolesnih" odnosa jedne devojke, njenog tipa i njegovog prijatelja, a tu će se naći i jedan policajac... Na kraju će svi iz jedne pijane novogodišnje noći izaći poprilično posrani, a klinci će pomalo prekasno shvatiti da je bilo ipak bolje da su još malo ostali deca. Izvanredno.

I još? Hajmo telegrafski. Mađarski klasik Ištvan Sabo takav je majstor da od svega može da napravi pitu da prste poližeš, te su i *Vrata* jedna savršena stilska vežba, a to se isto odnosi i na glavnu protagonistkinju Helen Miren, ali na koncu svejedno ostaješ malko zbunjen: *čemu* zapravo ova priča o jednoj osebujnoj služavki sa ratnim traumama, smeštena u paraburžoaski milje Budimpešte iz komunističkih šezdesetih? Crnogorski debitant Nemanja Bečanović snimio je neobičnu, pretencioznu, mada zanatski više nego korektnu parabolu *Poslednje poglavlje*, koja rekao bih dosta duguje što Borhesu, što znamenitom kvazi-hororu *The Wicker Man*. O *Klipu* Maje Miloš već sve znate. *Adalbertov san* Gabriela Ačima korektan je pogled unazad, u poznočaušeskuovske osamdesete, ali u kontekstu eksplozije rumunske kinematografije ovaj je film ipak među blеđima, daleko od vrhunaca.

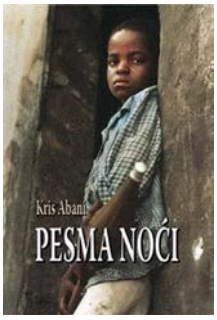
Kako još nisam razvio tehniku samoumnožavanja, to jest istovremenog boravka na više mesta, program Savremeni švedski film mi je potpuno promakao, a od savremenog mađarskog uspeo sam da ulovim *Povratak* čuvene Judit Elek, zanimljivu reminiscenciju na vreme od Holokausta do dekadentne Čaušeskuove vladavine (film se dešava u Transilvaniji, među etničkim Mađarima), te simpatičnu komedijicu *Letnja ulica, krajnja stanica* Janoša Večerneša, koja se sva zbiva tokom jedne vožnje trolejbusom, kojeg jedan zbunjeni tipčić pokušava da otme (štono reći, nešto kao *Bure baruta*, sa manje pretenzija i više humora). Uzgred, u Pešti i dalje ulaze i izlaze na sva vrata, a u vozilima nema ni traga od tzv. validatora. Pih, nikad ti Mađari neće u Evropsku uniju... Da im izvezemo Đilasa i Ožegovića, da ih prosvetle? Ne moraju ni da ih vraćaju nakon upotrebe.

Bajdvej, jedan je dan tokom festivala u Suboticu svratio i mandatar Dačić Ivica; ne da gleda filmove, nego da divani s Ištvanom Pastorom. Tog popodneva muvam se po gradu, kadli ono neko u mikrofon na Korzou uz'o da peva *Ko bi reko čuda da se dese*. Priđem bliže: uf, dobro je, nije Ivica. Srećom, Subotica i Palić umeju da se elegantno odmaknu od užasa i pokora "tipične srpske stvarnosti"; još ako ima i filmova, šta ćeš više? ◂

Teofil Pančić

Roman

Dete u (ratnom) vremenu

Pesma noći Krisa Abanija drugi je po redu prevod neke knjige ovog nigerijskog pisca na našem jezičkom području (prvo je bilo sarajevsko izdanje romana _Postajući Abigail_ iz 2007. godine). Nažalost, nijedna od ove dve knjige ovde nije imala recepciju kakvu su zaslužile

Prošlo je, evo, i punih pet godina otkako je Semezdin Mehmedinović, sarajevski pjesnik nastanjen u Aleksandriji (SAD, savezna država Virdžinija) i autor ponajbolje knjige o opsadi Sarajeva (*Sarajevo Blues*), onako prekookeanski osnovao izdavačku kuću (u Sarajevu) i nadjenuo joj ime *Ajfelov most*. Te 2007. objavljeno je istovremeno pet knjiga, kao prvo (i još uvijek posljednje) kolo te sjajno zamišljene i grafički elegantne edicije. Objavljena je tu poezija Kenta Džonsona, proza Etel Adnan, *Freelander* – novela Miljenka Jergovića, zatim *Tranzit, kometa, pomračenje*, roman autora kojeg ovdje nećemo pomenuti, a ime mu možete pročitati u potpisu ovog teksta, te napokon *Postajući Abigail*, kratki roman Krisa Abanija, prvo njegovo djelo prevedeno na naš jezik.

Četiri godine kasnije, iduće Abanijevo ukazanje na našem jeziku, zbiva se u gradu u kojem, kao arhitektonska i urbanistička činjenica, postoji – Ajfelov most. Krajem prošle, 2011, godine, zrenjaninska Agora objavila je kratki Abanijev roman *Pesma noći* (u originalu *Song For Night*; izvorno objavljeno 2007) koji je sa engleskog preveo Igor Cvijanović. Usput, *Pesma noći* u Abanijevoj bibliografiji dolazi tačno nakon *Postajući Abigail* jer je ova knjiga u originalu objavljena 2006. godine.

Kris Abani je rođen 1966. godine u Nigeriji, no već više od dvadeset godina živi na Zapadu, najprije u Engleskoj (od 1991. do 1999), a zatim, sve do danas, u Americi. Ima biografiju radikalniju od istočnoevropskih disidenata što su bili na vrhuncu u vrijeme njegovog rođenja. Naime, u Nigeriji su njegov prvi roman proglasili planom za provođenje državnog udara te je zbog svog književnog prvenca devetnaestogodišnji pisac završio u zatvoru. Pred kraj svoje tinejdžerske dobi i kroz prvu polovinu dvadesetih, Abani kao prepoznatljiv protivnik nigerijskih vlasti često biva zatočen. Kad postaje emigrant, jedva da mu je dvadeset pet godina.

Roman *Pesma noći* vodi nas u Abanijev zavičaj, u zapadnu Afriku. Narator i glavni protagonist je dječak-ratnik. Stotinjak stranica ovog

Kris Abani

kratkog romana podijeljeno je na trideset šest poglavlja. Poglavlja imaju naslove; nisu, dakle, tek numerisana. Ali ni naslovi nisu tipični naslovi romanesknih poglavlja, više, naime, podsjećaju na stihove. Čujmo neke od njih: "Tišina je mirna ruka, ravan dlan" ili "Smrt su dva prsta što klize preko grkljana" ili "Mašta je kažiprst među očima" ili "Ljubav je milovanje obraza nadlanicom" ili "Dom je stisnuta pesnica na srcu". Milan Kundera u jednom autopoetičkom tekstu kaže da se roman kao žanr svodi na potragu za nekoliko definicija. Abanijev roman kao da nastaje na tragu te ideje, pa naslovi poglavlja njegovog romana funkcionišu kao neka vrsta lirskih fenomenoloških definicija.

U cijeloj romanu zapravo ima nečeg lirskog. Cijela intonacija mu je lirska. Među brojnim prikazima u najrelevantnijim anglosaksonskim medijima izdvaja se onaj koji potpisuje Rebeka Braun, a dvije rečenice iz navedenog prikaza citirane su i na koricama srpskog izdanja knjige: "Još od *Velike sveske* Agate Kristof nije bilo tako uznemirujućeg romana o tome kako izgleda kad se mlada osoba zatekne u ratu. Način na koji Kris Abani uspeva da nađe čovečnost usred takvog razaranja jeste pravo čudo." Poređenje sa Agatom Kristof i sa *Velikom sveskom* pogađa, kako se to kaže, *u sridu*. Slavoj Žižek je nedavno primijetio da samo ime Agata Kristof podsjeća na parodiju Agate Kristi, a da je riječ o književnici što je na jedinstven način tretira neke od ključnim tema i dilema našeg vremena, i to unaprijed. Uostalom, na tragu Agate Kristof nastao je i cijeli niz djela što o ratnom raspadu Jugoslavije govore iz dječije perspektive. Mislim tu na romane Tatjane Gromače, Ivice Đikića i Vladimira Kecmanovića. Ipak, u navedenim djelima, dječija je perspektiva – civilna, uz eventualni izuzetak samog završetka Kecmanovićevog romana, kad dječak zapuca iz *vrelog topa*. Cijeli bi se esej mogao napisati na tragu paralele *Pesma Noći – Top je bio vreo*. Navešću ovdje tek još jedan zanimljiv detalj. Evo kako počinje Abanijev roman, evo kako zvuče prve dvije rečenice: "To što čujete nije moj glas. Nisam progovorio već tri godine: ni reč otkako sam otišao iz logora za obuku." I lajtmotiv Kecmanovićevog romana je šutnja dječaka-naratora. (Također, oba romana završavaju momentom kad se dječaku-naratoru vrati glas, mada u različitim kontekstima i okolnostima, u različitoj intonaciji i epiloškoj atmosferi.)

U nastavku, u trećoj rečenici *Pesme noći* saznajemo da "besmisleni rat" traje već tri godine. Dječaku je petnaest godina, a vojnik je već od svoje dvanaeste. Pripada vodu deminera, a tu je raspoređen jer je sitne građe. U prvom poglavlju dječak će ostati sam, razdvojen od svoje jedinice, pa će nastavak radnje u velikoj mjeri biti jedna od onih nekoliko vječnih priča – priča o traganju. Sve ono na šta dječak naiđe za vrijeme svog traganja, sve ono što vidi, čuje i misli, sve ono čega će se prisjetiti, detalji su pejzaža rata i ratnog vremena, pejzaža *noći*. Na početku jednog poglavlja Abani kaže: *Iz košmara se nekad lep san rađa*. Ta je rečenica valjda i najkraći mogući opis njegovog romana. ◂

Muharem Bazdulj

Otkucaji slomljenih srca

U traganju za čarobnom formulom između lakoće i težine u kreativnom izrazu, Haimeov jezičak na tasu vage je pomaknut nešto bliže lakoći. Njegov brat Gilbert je, pak, zahvatio težinu Andersenovih olovnih vojnika koji se tope na plamenu ljubavi. Zahvatio je težinu sve do tragizma, ali je odlučio da nikad ne napusti spasonosnu vezu s lakoćom sapunske opere. Zbog svih ovih razloga širom otvorite oči – pred vama izranja klasik

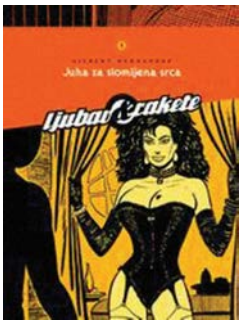
Izdavačka kuća Fibra iz Zagreba do sada je objavila četiri "integrala", što će reći obimne knjige na po dvesto pedeset do tristo stranica, po dve od obojice braće Hernandez. O njegovom bratu Haimeu je lakše pisati, što sam već učinio u prošlom broju na stranicama Vremena. Gilbert je teži za analizirati. Veći je pisac, ali neki njegovi postupci jednostavno ne štrče da bi ih bilo lako uzbrati i opisati. Upravo Gilbert primer je vrhunskog pripovedačkog majstorstva: u filmu je najbolja muzika koja vam gotovo ne dopušta da je čujete, a snažno deluje na vas; prevod je najbolji kada zaboravite da je reč o prevodu; autorska ruka je najjača kada njeno prisustvo nije primetno nego je iščezlo u magiji priče (ovo, verovali ili ne, važi i za postmoderniste). Balerina ne sme da bude isuviše svesna lepote svojih pirueta, inače se može saplesti o vlastite noge.

Daglas Volk u knjizi *Čitanje stripa* (*Reading Comics* s podnaslovom "Kako funkcionišu i šta znače grafički romani") govori o razlikama između Gilberta i Haimea, pritom služeći se terminologijom Skota Meklauda. Za Haimea Volk tvrdi da je "animist u klasicističkom ruhu", što bi značilo da drži do lepote i zanata, ali da pre svega pokušava da učini svoje karaktere i pripovest stvarnima. Taj klasicistički sloj čini da je njegov rad lakše voleti od Gilbertovog, čiji je grafizam "ikonoklastičan", što bi pak trebalo da znači da mu je ideal samoizražajnost i vernost grubljim, čak "crvljivim" aspektima realnosti, da ga groteskno snažno privlači, kao i da ne propušta da naglasi "bore i nedostatke" u svemu što crta. Gilbert je skloniji da rizikuje, ne izbegavajući ružnoću u pripovedanju kada god je potrebna.

HERNANDEZIZAM: Ova razlika bi možda i bila nekakvo jasno bratsko razgraničenje da nije jednog "ali". Volk zatim dodaje (mora da doda) da ono što Haimea najviše interesuje jesu karakteri, unutrašnji životi i interakcije, koje on zatim decenijama prati konzistentnim i osobenim pripovedačkim tonom. Za mene je, međutim, jače ono što braću Hernandez spaja nego bilo šta što bi ih razdvojilo – uvek će ostati veličanstveni duo prepoznatljive topline njihove pripovedačke ruke, i kada pripovedaju o najokrutnijim stvarima naših života. A šta ima okrutnije od izostanka ljubavi i saosećanja? U tom pogledu, oni obojica jesu autori melodrama. Da bih istakao ono zajedničko braći, poslužiću se rečima kojima je Dejv Gibons opisao Haimea: to su priče nade i nevinosti, ljubavi i gubitka, heroizma i obične ljudskosti.

Drugi zajednički element kod braće Hernandez je praćenje ogromnih, razgranatih i na prvi pogled zamršenih linija pripovesti, kao i *flashbackova* i *flashforwarda* u njima. Naravno da je to prisutnije kod Gilberta. On čak poluparodično, polupraktično daje spisak likova (po redosledu pojavljivanja) na početku *Humanog poremećaja*. Trik je, međutim, sličan preobilnosti Markesovih *Sto godina samoće*, kod kojih se bolje prepustiti majstorskoj ruci pripovedača nego u svakoj sekundi prebrojavati karaktere. Markesove i priče braće Hernandez su takve, jednostavne do ogoljenosti života na njegovo pulsiranje. A takve su uostalom i filmske orkestracije mnoštva karaktera kod Roberta Altmana.

Treća zajednička dimenzija su ženski likovi

O LJUBAVI I GUBITKU: Kadrovi iz stripova Gilberta Hernandeza

kakvi se nikada ranije nisu sreli u stripu. Gilbertove i Haimeove žene su najsubverzivniji pomak u, do tada, dominantno muškom mediju. Ovo se u izvesnom smislu može uporediti s doprinosom Linde Beri, ali gle čuda, revolucija percepcije žene dolazi od dva muškarca. U istoriji stripa ovome nema paralele. U filmu, međutim, ima. Toliko je zavirio u žensku dušu jedino Rajner Verner Fasbinder. Kakva slučajnost, i on je rehabilitovao/dekonstruisao melodramu.

IŠČEKIVANJE NEOČEKIVANOG: Gilbert savršeno hvata sanjarenja grupnog odrastanja, trabunjanja, ljupka baljezgarenja... bezbrižnu neposrednost trenutka u kome se nešto izgovara, a da uopšte ne znamo da li je to važno ili potpuno nevažno. Tek godinama kasnije ćemo to od Gilberta saznati. Širina njegovog pripovedačkog luka je neverovatna, a da pri tome ne gubi ništa od preciznosti uhvaćenog trenutka. Gilbert nas s lakoćom uvodi u košnicu seoskih mitova, tajnih zadovoljstava i noćnih mora. Gradić Palomar je mikrosvet u kome se roje univerzumi ljudskih duša. A čulnost je toliko prisutna da je primamo u svoj njenoj prirodnosti, bez suvišnih pitanja, jednostavno bivajući u trenutku kada svakodnevica Palomara varnicom senzualnosti pređe u seksualnost. Ovo varničenje opčinjavajuće je, nalik onom koje nam se dogodi u životu kada ga najmanje očekujemo.

Šta znači ako kažem da je Gilbert za nebeski gram bolji pripovedač od Haimea? To ima demarkacionu vrednost samo u unutrašnjem kontekstu razdvajanja braće Hernandez. Posmatrano "spolja" može se govoriti samo o dvojici rasnih pripovedača. Upravo iz tih razloga im se Gibons obojici divi. Gibons je crtač koji je stvarao po scenarijima Alana Mura, pa je više nego imao prilike da postane osoba izbirljivog i beskompromisnog ukusa u pogledu scenarista. Divi im se upravo zbog vrednosti i revolucionarnog značaja njihovog pripovedaštva u mediju stripa. Ako recepcija, usvajanje opusa braće Hernandez od strane domaće publike teče relativno sporo, to samo govori koliko je iskorak od sedam milja koji su dvojica braće napravila još uvek nešto za šta treba čitalačke zrelosti i prepoznavanja prevratničkog ispod pokrivke sapunske opere. Originalne i personalne vizije Gilberta i Haimea čine veoma otežanim kopiranje njihovih stilova. Proporcionalno tome, broj direktnih i uspešnih nastavljača onoga što su Hernandezi uveli u strip je blizak nuli.

Najveće, pak, grafičko čudo kod Gilberta je da on nema unapred definisanu stilizaciju. Iz labavo naznačenog nukleusa, njegov se izraz može uputiti u raznim pravcima. U tome je čar njegove nepredvidljivosti i improvizacije. Reč je o pomalo sličnoj vrsti nesporazuma na koju nailazimo kod početnog negiranja crtačke vrednosti Huga Prata. Tako je nekako isprva Prat dočekan u ovom podneblju, a sada ga slavi ili makar poštuje dobra većina potpunih diletanata realističke provenijencije. Oni koji se olako podsmehuju Gilbertovoj crtačkoj snazi jesu daltonisti za ovu vrstu stripske poetike. Jedna od tajni crtačkog izraza je da li u grafičkoj naraciji ima iznenađenja ili ne. Mnogi u prvi mah zanatski odlični, preiscrtani stripovi u sebi ne proizvode nikakvu dalju dinamiku i na dugi rok postaju rutina, a zatim dosada. Jedan od tužnijih aspekata inače solidnih crtača jeste potpuni izostanak iznenađenja.

TEŽINA SVETA: U odličnom prevodu Tatjane Jambrišak i Nevena Balenovića, *Ljubav i rakete* čitaoca stavljaju pred dilemu šta je bolje, čitati u prevodu ili u originalu? Sama prevoditeljica nudi fer odgovor: "Treba naučiti engleski, ali je iluzorno očekivati da će ga svi naučiti jednako i savršeno. Ljudi koji su čitali i izvornik i prijevod nekog stripa koji bih prevela, rekli su mi da su izvornik voljeli i shvatili, ali da sad tek vide koliko im je toga ostalo skriveno u engleskom tekstu. Ima smisla i jedno i drugo. I učiti i prevoditi. Jezik, bilo koji, ne voli isključivosti, zašto da ih mi sada uvodimo, kad je tako zabavno igrati se u višejezičnom pješčaniku?"

Mnogi koje poznajem, uključujući i mene (dugo sam verovao da je reč o samo mojoj "omaški" detinje fantazije), na početku čitalačkog iskustva medija stripa nisu razmišljali o tome da li stripove crtaju ljudi. To je, u stvari, jedna od najlepših ideja o stripskom mediju. Stripovi su dolazili tako što su se "stvorili" na papiru revija koje smo čitali (tada nisu postojali albumi i knjižare nego revije, sveske i kiosci za čarobne susrete s gladnim očima). Kada smo čitalačku nevinost izgubili i upoznali tehnološku i tržišnu stranu naših opčinjenosti, adekvatna uteha je trenutak kada osetimo prijateljsku ruku pripovedača Gilberta. On voli i razume svoje likove (mnogo ređi talent no što se veruje), poštuje čitalačku inteligenciju i, još važnije, uvažava naše egzistencijalne moći da poniremo u dubine ljudskih duša čitajući palomarske pripovesti o njima.

Gilbertov i Haimeov glas su dva komplementarna glasa *Ljubavi i raketa*. U traganju za čarobnom formulom između lakoće i težine u kreativnom izrazu, Haimeov jezičak na tasu vage je pomaknut nešto bliže lakoći. Gilbert je, pak, zahvatio težinu Andersenovih olovnih vojnika koji se tope na plamenu ljubavi. Zahvatio je težinu sve do tragizma, ali je odlučio da nikad ne napusti spasonosnu vezu s lakoćom sapunske opere. Zbog svih ovih razloga širom otvorite oči – pred vama izranja klasik. ◂

Zoran Đukanović

Masakr u Koloradu

Krvava premijera

Deset od dvanaest Holmsovih žrtava odrastalo je u "post-Kolumbajnskoj eri" (nakon masakra u srednjoj školi "Kolumbajn 1999. godine u Litltonu, SAD). Ta deca su od malih nogu bila obučavana da u slučaju opasnosti od napadača sa vatrenim oružjem momentalno spuštaju roletne, zaključaju vrata, bace se na pod i ostanu tihi. Niko u toj bioskopskoj sali nije ni slutio da je baš to bio trenutak kada je trebalo primeniti naučeno

Ceo svet je u ponedeljak mogao da vidi Džejmsa Holmsa. Sa drečavo narandžastom kosom, u bordo crvenom zatvorskom odelu, ovaj dvadesetčetvorogodišnjak je odsutno sedeo u sudnici i staklastog pogleda zurio u prazno dok je okružni tužilac Arapaha Kerol Čembers govorila. S vremena na vreme, Holms bi gledao u svoje ruke kojima je 19. jula u Aurori, država Kolorado, u bioskopu na premijeri filma "Uspon mračnog viteza", obučen kao Betmenov neprijatelj Džoker, vatrenim oružjem nasumice pucajući, ubio 12 i ranio 59 osoba. Njegova najmlađa žrtva imala je samo šest godina. Bilo je to prvo javno pojavljivanje "monstruma iz Aurore" koji se u istoriju upisao – planirano.

METCI I KOKICE: U bioskop je došao naoružan jurišnom puškom "smit end veson AR-15", pumparicom "remington 870" i s dva pištolja "glok" kalibra 10 milimetara. Velike količine municije i oružja počeo je legalno da kupuje još pre dva meseca – preko interneta i lokalnih dilera oružja nabavio je 6000 komada municije. U bioskop je ušao s kupljenom kartom, kao i ostali posetioci, obukao je vojnu opremu, a malo zatim, stavio masku i izvršio masakr.

Premijere su, obično, veseli događaji. Naročito kada je na platnu omiljeni junak, uz koga se odrasta. Jurnjava za kartama, organizacija sa prijateljima, okupljanje, zauzimanje sedišta, a onda – mrak i čarolija počinje. Tu i tamo čuje se krckanje kokica, kikotanje onih koji su tamu bioskopske sale odlučili da iskoriste u intimnije svrhe i poneko "psssst". Ali čarolija traje. Betmen nastupa po šesti put (blokbaster najavljivan mesecima, premijeru upravo ima i u Srbiji). Na snimcima sa Jutjuba možemo videti sa kolikim entuzijazmom (pretežno mladi) ljudi čekaju ispred bioskopa i šta od filma očekuju.

Mnogo pre odjavne špice, publika u bioskopu u Aurori tog četvrtka pomislila je da je uz premijeru upriličen i performans iznenađenja kada se niotkuda u mračnoj sali pojavio čovek sa maskom i bacio suzavac. Publika u susednoj sali verovala je da hici koje čuje dopiru sa zvučnika, sve dok meci nisu počeli da probijaju zid.

Džejms Holms se te večeri, "igrao" stripa o Betmenu "Uspon mračnog viteza" iz 1986. u

Betmena

Fotografije: REUTERS

PREMIJERA GODINE: Pre i posle

kojem usamljeni ludak sa crvenom kosom ulazi u bioskop i nasumice ubija troje ljudi, dok ostali beže u panici. Samo, Holms se nije zadržao na tri žrtve. On je pucao i pucao.

Publika na toj ponoćnoj premijeri bila je mlada. Deset od dvanaest Holmsovih žrtava odrastalo je u "post-Kolumbajnskoj eri" (nakon masakra u srednjoj školi "Kolumbajn 1999. godine u Litltonu, SAD). Ta deca su od malih nogu bila obučavana da u slučaju opasnosti od napadača sa vatrenim oružjem, momentalno spuštaju roletne, zaključaju vrata, bace se na pod, i ostanu tihi. Niko u toj bioskopskoj sali nije ni slutio da je baš to bio trenutak kada je trebalo primeniti naučeno.

Džensen Jang nije mogla da poveruje šta se događa, čak ni kada je pod na kome je ležala postao natopljen krvlju. Mislila je da je sve deo dobrog performansa i da je krv, zapravo voda koja se sliva sa balkona. Preživela je zahvaljujući svom dečku Džonu Blanku, vojniku između dva angažmana. Blank je odmah nakon eksplodiranja kanistera sa gasom, gurnuo Džensen na pod i uvukao je pod stolicu, legavši preko nje i šapnuvši joj na uvo da je u bioskopskoj sali "neko s puškom i ubija ljude". Džon Blank nije preživeo Džejmsa Holmsa, baš kao ni Met Mekvin, koji se bacio ispred svoje devojke Samante Jouler i njenog brata Nika i svojim telom ih zaštitio od kiše metaka pomahnitalog ubice.

Ova dva hrabra mladića dve su od dvanaest žrtava masakra u Aurori. Među ostalih deset je Džesika Gavi, mlada sportska novinarka koja je pre samo mesec dana, o ironije, za dlaku preživela sličan događaj u tržnom centru u Torontu, kada je naoružani napadač ubio dvoje i ranio šestoro ljudi.

USAMLJENI ILUZIONISTA: A ko je Džejms Holms?

Usamljenik i navodno natprosečan student, koji je primio stipendiju za doktorske studije za jedan od najkompetitivnijih programa u zemlji – neurologiju. Pre Aurore živeo je u San Dijegu, gde je radio kao savetnik za siromašnu decu. Bio je učenik generacije u srednjoj školi Vestvjuv, ali nije se pojavio na ceremoniji dodele diploma. Njegova porodica i danas živi u dvospratnoj kući u San Dijegu. majka mu je medicinska sestra, otac je menadžer u softverskoj kompaniji, a ima i mlađu sestru.

Diplomirao je neurologiju na Univerzitetu Kalifornija u Riversajdu 2010, da bi se u junu 2011. upisao na postdiplomske studije neurologije Univerziteta Kolorado u Denveru. Pre mesec dana pokrenuo je postupak povlačenja iz škole, ali portparol Univerziteta nije želeo da kaže da li je Holms imao problema na fakultetu, kao ni da li se povukao svojevoljno ili je izbačen.

Inače, nema krivični dosije. Osim jednog prekršaja u saobraćaju, nije imao drugih sukoba sa zakonom. Takođe nema ni dozvolu za oružje (što postavlja pitanja odakle mu dve puške i dva pištolja). Prema informacijama "Denver posta", u svojoj aplikaciji za iznajmljivanje stana u Aurori prošle godine sebe je opisao kao "studenta koji je tih i lak za saradnju".

Ovog proleća upisao se na kurs "Biološke ►

osnove psihijatrijskih i neuroloških poremećaja". Američka medijska kuća "ABC njuz" objavila je ekskluzivni video snimak na kome se vidi Holms kako na naučnom skupu održanom u koledžu Miramar u San Dijegu, priča o "vremenskim iluzijama". Kako je, pomalo nervozno, objasnio okupljenima, to su iluzije "koje vam omogućavaju da promenite prošlost". Holms je još dodao da je nastavio rad svog mentora na subjektivnom iskustvu, koje se odvija u umu, kao suprotnost spoljnom svetu.

Na seminaru je predstavljen kao osoba kojoj su ciljevi da postane istraživač i vrši naučna otkrića, dok u slobodno vreme voli da igra fudbal i strateške igre, a njegov san je da ima svoju mašinu za pravljenje frapea.

Čovek koji je dvadeset četiri godine živeo život uzornog građanina, sebe je na internetu, međutim, predstavljao drugačije – kao belca visokog 1,82 metra, koji trenutno nije u vezi. Takođe je naveo da je atletski građen, ali da ima "mali/prosečno dugačak penis". "Ja sam dobar momak i tražim avanturu za jedno veče ili partnerku za povremeni seks", napisao je Džejms na svom profilu, na kome se takođe nalazi fotografija žene koja zavodljivo liže svoje prste.

Kako su objasnili njegovi nekadašnji školski prijatelji, Holms je u poslednje vreme provodio sve više vremena surfujući internetom, i bio je opsednut sajtovima za pronalaženje partnera. Putem svog naloga na sajtu "AdultFriendFinder.com", pomoću koga korisnici traže zainteresovane za grupni seks, Holms je čak najavio masakr koji će izvršiti.

Uhapšen je odmah posle napada, pored svog automobila parkiranog iza bioskopa, i nije se opirao hapšenju. Zatvoren je u samici u Sentenijelu, u okrugu Arapaho u Koloradu, bez mogućnosti plaćanja kaucije. Jedan od razloga za "poseban tretman" verovatno je i činjenica da ukoliko bi ga umešali među ostale zatvorenike ne bi izdržao ni 24 sata, pošto prema rečima sveže puštenog rezidenta istog zatvora "zatvorenici po čitav dan pričaju o tome kako će ga ubiti. Svi traže priliku za to. Ne misle ni o čemu drugom".

U samici ga stalno nadgledaju stražari, koji se brinu o tome da ne izvrši samoubistvo. On, međutim, prema rečima jednog od stražara, ne pokazuje nikakvo žaljenje. U to smo se uverili i gledajući ga u ponedeljak u sudnici u Litltonu, Kolorado. Ukoliko bude osuđen, Džejms Holms može dobiti i smrtnu kaznu, koja je legalna u toj američkoj državi. Hoće li to išta promeniti? ◂

Jasmina Lazić

Italija

Nova sezona političkog pozorišta

Iza scene onoga što italijanski mediji nazivaju "političkim pozorištem", uveliko se spremaju novi projekti. Verovatno neće proći mnogo vremena pre neko što se ove nove "stvari" obelodane. Tada će biti trenutak da se izmeri kako se zemlja promenila pod udarcima ekonomske i finansijske krize. Septembar će pokazati

Malo je Italijana verovalo da Silvio Berluskoni može da ostane van politike – čak i kada je podneo ostavku na funkciju premijera pre skoro devet meseci, pa i kad je prepustio vođstvo partije svom nasledniku Anđelinu Alfanu. Otud italijanska štampa i javnost nisu bili iznenađeni vešću da Berluskoni namerava da se vrati na političku scenu na narednim izborima koji bi trebalo da se održe u proleće 2013.

Vest je objavio Alfano u televizijskom intervjuu, i to u vreme kada je i Berluskoni dao intervju za nemačke novine "Bild". Berluskoni je tom prilikom rekao da njegove pristalice vrše pritisak i pozivaju ga da ponovo povede koaliciju centra i desnice na narednim izborima. Ako se to dogodi, to će biti šesti put da učestvuje u izbornoj trci, ali, za razliku od sličnih situacija u prošlosti, Berluskoni ovoga puta deluje kao daleko manje privlačna opcija čak i svojim glasačima.

NOV ALIAS I BIVŠI KOMIČAR: U intervjuu za "Bild", Berluskoni je rekao da će još jednom da promeni ime svoje partije. Vratiće joj stari naziv Forza Italia (Napred, Italijo). Ovu mogućnost su brzo odbacili neki od vodećih ljudi partije Popolo della liberta (Narod slobode), koji su odlučili da ostanu sa Berluskonijem istupivši iz neofašističke partije Nacionalna alijansa predvođene Đanfrankom Finijem, aktuelnim predsednikom Doma poslanika u italijanskom parlamentu koji je na kraju raskinuo koaliciju sa tajkunom da bi predvodio svoju novu političku stranku.

Koristeći svoju dugo oprobavanu tehniku, Berluskoni je rekao da ga je Albert Link, nemački novinar koji ga je intervjuisao, pogrešno interpretirao. Link je, međutim, za "Vreme" rekao da je njegova reportaža prilično tačna i precizna. Berluskoni je, očigledno, loše procenio vreme i ton svog saopštenja, dajući tako svojim velikim protivnicima puno vremena da se organizuju. Izbori su još daleko, ožiljci njegove prethodne tri godine u vladi još uvek su sveži, a Italija se još uvek bori da se oporavi od duboke recesije.

Šta ga je to, onda, podstaklo na takav potez? Partija Narod slobode se polako osipa. Neki od njenih osnivača traže nove političke prilike koje bi uskoro, verovatno već na jesen, mogle da iskrsnu iz mora poslovnih ljudi na severoistoku zemlje. Osoba upoznata se dešavanjima koja se odigravaju van očiju javnosti u proteklih nekoliko meseci, rekla je za "Vreme" da će ova nova politička partija verovatno biti liberalne orjentacije, privlačeći liberalnu struju u Berluskonijevoj partiji, koja je svom lideru zamerala sukob interesa, sumnjivo ponašanje u privatnom životu i pre svega loše vođenje ekonomije. Ova partija, kada i ako se formira, mogla bi da izvrši preko potreban pritisak u pravcu duboke reorganizacije italijanske političke scene u kojoj se partije već pozicioniraju za naredne izbore mada je previše rano reći sa kakvom koalicijom bi se izašlo pred glasače.

Lokalni izbori održani pre nekoliko meseci konsolidovali su politički uticaj kontroverzne ličnosti Bepea Grilja. Bivši komičar uspeo je da uzburka narodna osećanja protiv političke "kaste" i u nekoliko malih gradova kandidati njegovog pokreta pet zvezdica osvojili su čak mesta u opštinskim većima i izabrani za gradonačelnike. Na tim izborima njegovi birači su činili 10 do 20 procenata biračkog tela; mnogi analitičari kažu da je Griljov uticaj dovoljno jak na lokalnom nivou, dok je njegov politički program prilično nejasan kada je u pitanju nacionalna politika. Da ne pominjemo internacionalnu politiku koju praktično ne pominje

u svojim govorima i blogovima. Međutim, Griljo je izgleda još jedan italijanski politički fenomen koji privlači međunarodnu pažnju, drugačiju od one koju je privlačio Berluskoni. Milanski tajkun koristio je televiziju da izgradi svoje političko (i lično) bogatstvo, dok se Griljo oslanja na svoj blog (koji je, uzgred, najposećeniji u italijanskoj internet zajednici) i upotrebu društvenih medija i interneta, uz veoma kontrolisanu debatu svojih pristalica. On se upustio u populistički rat protiv establišmenta koji je usmeren protiv Berluskonija u istoj meri u kojoj je usmeren i protiv Demokratske stranke, koja po Griljovom mišljenju nije sposobna da predvodi zemlju kao, i protiv predsednika Đorđa Napolitana.

OSIROMAŠENE KULISE: Stranke, i unutar i van parlamenta, koje se protive Montijevoj politici izgleda stiču prednost, ali ne u meri u kojoj je to slučaj sa levom koalicijom Siriza u Grčkoj. Očigledno, na vidiku nema prave alternative Montijevoj politici čak ni za sledeću vladu ako se ekonomska savršena oluja nastavi.

U svakom slučaju, zemlja koja će ići na izbore sledećeg proleća veoma se razlikuje od one koja je Berluskoniju omogućila poslednju pobedu na opštim izborima 2008. Privreda je u sve lošijem stanju, a vlada koju vodi Mario Monti jako se bori da zauzda javnu potrošnju istovremeno promovišući rast i čitav niz reformi u državnom i privatnom sektoru. Podaci koji svakodnevno pristižu iz Instituta za statistiku prikazuju turobnu sliku nekada lepe zemlje (Bel Paese). Prošle sedmice, Nacionalni institut za statistiku (Istat) objavio je svoj najnoviji izveštaj o siromaštvu: 11 odsto italijanskih porodica može se smatrati relativno siromašnim, tj. više od 8 miliona ljudi, a među njima, mlade porodice, penzioneri, i porodice sa mnogo dece najpre padnu ispod linije siromaštva.

Montijeva ekonomska politika izaziva talas protesta različitih društvenih sektora, od vlasnika apoteka do radnika u državnom sektoru, a radnički sindikati prete generalnim štrajkom u celoj zemlji do septembra. Nastavlja se pad berze (u petak 20. jula bio je oko -4 procenta) a međunarodne rejting agencije snižavaju rejting italijanskih obveznica i banaka.

Pa ipak, čini se da Italijani nisu tako zabrinuti kao Španci ili Grci pa nisu u velikom broju izašli na ulice kao što se desilo u drugim mediteranskim zemljama. Situacija onda nije došla do tačke pucanja, ali je svakim danom sve teža za mnogo ljudi. Vlada pokušava da se nosi sa situacijom koristeći svoj međunarodni ugled, da dobije podršku od Evropske unije i počne reforme koje bi vremenom trebalo da vrate privredu na pravi put. Ono što nedostaje je vreme.

Na primer, administrativna reorganizacija zemlje, ukidanje skoro polovine italijanskih provincija, stupiće na snagu u januaru 2014. dok će mere liberalizacije sektora maloprodaje i ostale ekonomske odredbe početi da se primenjuju od sledeće godine. Monti je i dalje oprezan ali optimističan i ponavlja da će se Italija izboriti sa krizom iako su partije koje podržavaju njegovu vladu sve zabrinutije zbog društvene cene ekonomskih mera potrebnih da se ublaže ekonomske nevolje. Cene koju će glasači uzeti u obzir kada dođu izbori.

KOME JE ODZVONILO: Silvio Berluskoni Fotografije: REUTERS

Iz Berluskonijevog tabora bivši ministri tvrde da je, devet meseci nakon Berluskonijevog izlaska iz vlade, jasno da ekonomske teškoće Italije nisu posledica njegovog upravljanja ni nedostatka međunarodnog ugleda. Pa ipak, mogućnost povratka "gospodina Bunga Bunga" užasnula je veliki broj evropskih vlada počev od nemačke. Portparol kancelarke Angele Merkel, brzo je odbacio Berluskonjevu tvrdnju da ima "vrlo dobre odnose" sa Nemačkom. Što je najgore, mogućnost njegovog pokušaja da se vrati u vladu, odmah je političku debatu vratila na prošlogodišnje neprestane svađe koje su sprečavale zemlju da se ranije suoči sa dužničkom krizom i sa špekulativnim napadima na međunarodna berzanska tržišta. Britanski nedeljnik "Ekonomist", jedan od najpredanijih Berluskonijevih kritičara, piše da je povratak Berluskonija "poslednja stvar koja Italiji treba".

Ukus ovog sukoba u visokoj politici mogao se osetiti pre dve nedelje kada su se partije u parlamentu okupile da se dogovore oko novog izbornog zakona. Sastanak je naglo završen međusobnim optužbama stranačkih lidera; zvanično se slažu da aktuelni izborni zakon mora da se promeni pre narednih izbora ali ne mogu da se dogovore koji zakon umesto tog da se usvoji. Rezultat je paraliza koja je dobar primer koloteČine u kojoj je zaglavljen italijanski politički sistem. Istraživanja javnog mnjenja i ankete pokazuju da je više od petine biračkog tela spremno da uzme u obzir nove političke partije na sledećim izborima. U globalu, postoji vakuum koji treba ispuniti. Berluskoni, izgleda, misli da ovaj vakuum opet može da ispuni svojim bilbordima i TV spotovima. Druge snage, poput Demokratske stranke, plaše se da bi pokret Bepea Grilja mogao da kapitalizuje rekordni nivo nepoverenja koje Italijani pokazuju prema tradicionalnim političkim strankama.

Iza scene onoga što italijanski mediji nazivaju "političkim pozorištem", uveliko se spremaju novi projekti. Verovatno neće proći mnogo vremena pre neko što se ove nove "stvari" obelodane. Tada će biti trenutak da se izmeri kako se zemlja promenila pod udarcima ekonomske i finansijske krize. Septembar će pokazati.

U međuvremenu, Italijani su spremni za najkraće i najsiromašnije leto u prethodnih dvadeset godina. Uostalom, sunčani dani, plaže i gradovi ispunjeni umetnošću još su uvek besplatni. ◂

Enzo Magnini

UŠTEDA 60%

GRATIS .RS ILI .COM DOMEN!

- Profesionalna tehnička podrška 24/7, emailom i telefonom
- Neograničen prostor i protok, više sajtova po ceni jednog
- Cloud okruženje za potpunu dostupnost sajta preko 99.99%
- 1 klik - auto instaler za preko 200 skripti
- Lako postavite WordPress, Dupal ili Joomla CMS
- Detaljna statistika sajta, svakodnevni backup
- Preko 20000 zadovoljnih hosting korisnika

Besplatna i instant aktivacija

cPANEL HOSTING

500 za samo DIN MESEČNO

30 dana garancija za povraćaj novca

EUnet

+381 11 330 56 05

www.eunethosting.com

Zaštićeno i dobro

Lepih šest odsto Srbije

U Srbiji postoji pet nacionalnih parkova. Prvi nacionalni park, formiran 1960. godine, jeste NP "Fruška gora". U narednim godinama još četiri prirodna dobra ponela su ovo zvučno zvanje. To su NP "Đerdap", 1974. godine, NP "Tara" i NP "Kopaonik", 1981, a pet godina kasnije NP "Šar planina".

Prema podacima Zavoda za zaštitu prirode Srbije, površina zaštićenih područja u Srbiji trenutno iznosi 5,91 odsto teritorije Srbije. Ukupan broj zaštićenih prirodnih dobara je 463, a sačinjavaju ih 5 nacionalnih parkova, 16 parkova prirode, 16 predela izuzetnih odlika, 67 rezervata prirode, 42 zaštićena prostora kulturno-istorijskih vrednosti i 317 spomenika prirode.

U zaštićeno prirodno dobro, pored nacionalnih parkova, spadaju i očuvani delovi prirode koji poseduju posebne prirodne vrednosti i odlike. Oni predstavljaju dobra od opšteg interesa, koja su stavljena pod posebnu zaštitu države zbog značajnog ekološkog, naučnog, obrazovnog, turističkog i drugih potencijala kojima raspolažu. Prema Zakonu o zaštiti životne sredine iz 1993. godine, zaštićena prirodna dobra su podeljena u kategorije u skladu sa propisima Međunarodne unije za zaštitu prirode (IUCN). Dakle, nakon što se neko prirodno dobro proglasi za zaštićeno, njemu se dodeljuje određena kategorija. Međutim, ljudski i prirodni faktori vremenom mogu da utiču na dobro i da izazovu promene u njemu. Zbog toga se s vremena na vreme vrše revizija i ponovna valorizacija prirodnog dobra, kako bi se ustanovilo njegovo pravo stanje.

ISTORIJAT: Najstariji nacionalni park na svetu je Jeloustoun park, utemeljen daleke 1872. godine. Oko 96 odsto površine parka nalazi se u državi Vajoming, 3 odsto u državi Montana, a preostalih 1 odsto u saveznoj državi Ajdaho. Park je poznat po gejzirima, toplim izvorima i vulkanu. Reke i jezera pokrivaju oko 5 odsto površine parka, a najveća vodena površina je jezero Jeloustoun, koje je duboko 122 metra, a njegova obala je dugačka oko 177 km.

Prvi nacionalni park u Evropi je ostrvo Angso, jedno od ostrvaca koja čine Stokholmski arhipelag u Švedskoj, a utemeljen je 1909. godine. Drugi nacionalni park osnovan je u Švajcarskoj, a potom je niz evropskih zemalja sledilo ovaj primer. Do Prvog svetskog rata, u Evropi je postojao 31 nacionalni park u 12 zemalja. U periodu od 1950. do 1989. godine osnovano je 160 nacionalnih parkova širom Evrope, a posle pada komunizma u zemljama Centralne i Istočne Evrope dolazi do njihovog naglog porasta. Broj nacionalnih parkova nastalih u periodu od 1990. do 1997. godine bio je jednak broju parkova nastalih u prethodnih dvadeset godina. U Evropi danas ima preko 300 nacionalnih parkova. Prvi nacionalni park na teritoriji bivše Jugoslavije formiran je u dolini Triglavskih jezera, još 1924. godine, dok je Nacionalni park "Fruška gora" prvi u Srbiji.

REZERVATI BIOSFERE: Širom zemljine kugle postoji težnja za međunarodnim povezivanjem zaštićenih prirodnih područja sa statusom "rezervata biosfere", o kojima bi brinule države na čijim teritorijama se ta područja nalaze. Rezervati biosfere su zaštićena područja kopnenih ili obalskih ekosistema u okviru UNESCO-ovog programa "Čovek i biosfera" (Man and Biosphere), koji postoji od 1971. godine. Cilj rezervata biosfere je očuvanje biodiverziteta i kulturnih vrednosti, a osnovna funkcija zaštita ekosistema. Rezervati biosfere su organizovani tako što su podeljeni u tri zone, a svaka zona ima određene funkcije i poseban sistem zaštite. Centralna zona ima najviši stepen zaštite i jedina dozvoljena aktivnost unutar nje je praćenje stanja i istraživanje. Malo niži stepen zaštite je u tampon zoni, gde su dozvoljeni poljoprivreda, rekreacija, turizam i druge aktivnosti. Prelazna zona je zona koja se tek razvija, u skladu sa principima održivosti.

Svetska mreža rezervata biosfere uključuje 553 rezervata u 107 država. U Srbiji je 2001. godine za rezervat biosfere proglašen "Golija-Studenica", a marta 2011. godine istu titulu je poneo međunarodni rezervat "Mura-Drava-Dunav" koji se jednim delom nalazi u Srbiji. U skoroj budućnosti očekuje se ostvarivanje saradnje između Rumunije i Srbije na Dunavu, gde se planira formiranje rezervata pod nazivom "Zlatna vrata Dunava". Od ove godine postoji inicijativa da i Stara planina, koja je od 1997. godine proglašena parkom prirode, postane rezervat biosfere.

ZAKONODAVSTVO: Zakon o zaštiti prirode u Srbiji prvi put je donet 2009. godine. Ovim zakonom je predviđeno da nacionalni parkovi, kao zaštićena područja od posebnog značaja, dobiju posebne zakone tj. svaki park će dobiti zakon koji će se primenjivati samo na taj nacionalni park. Novi zakon predviđa da nacionalni parkovi imaju nov način upravljanja, kao i nove režime zaštite. S obzirom na to da nacionalni park čini više prirodnih ekosistema sa istaknutim vrednostima biodiverziteta, geodiverziteta i kulturnog nasleđa, u novom zakonu će za svaku posebnost postojati pojedinačna odredba. Nacionalnim parkovima upravljaju javna preduzeća, a što se tiče kaznenih odredbi, u svim nacrtima zakona predviđeno je da će preduzeća koja prekrše propise plaćati visoke kazne, od 500.000 do dva miliona dinara, a odgovorna lica u preduzeću plaćaće od 250.000 do 500.000 dinara, dok građani mogu biti kažnjeni od 25.000 do 150.000 dinara ili kaznom zatvora do 30 dana.

Sa ciljem zaštite određenih biljnih i životinjskih vrsta u parku, propisani su precizni režimi. Zbog ugroženosti određenih vrsta, ulazak u park je ograničen kako bi se sprečila moguća šteta. Svrha ovog, takozvanog prvog režima je stopostotna zaštita nacionalnih parkova i stvaranje mogućnosti bavljenja naukom unutar njih. Površine za bavljenje naukom su relativno male u nacionalnim parkovima, ali i u Srbiji uopšte. Neke druge, šire oblasti podrazumevaju drugi režim

Nacionalni park "Đerdap"

Nacionalni park "Đerdap" formiran je 1974. godine i prostire se na oko 63.600 hektara. Obuhvata tok Dunava u dužini od 100 km – od Golupca do Karataša kod Kladova, kao i šumoviti priobalni pojas širine od dva do osam kilometara.

Najpoznatiji deo ovog parka je Đerdapska klisura, najveća klisura u Evropi. Nastala je erozivnim procesima Dunava, a oblikuju je četiri klisure i kanjona – Golubačka klisura, Gospođin vir, Veliki i Mali kazan i Sipska klisura. U klisuri Veliki kazan, gde se Dunav probija između strmih stena koje ponegde dostižu i visinu od nekoliko stotina metara iznad reke, reka dostiže najveću dubinu u svom toku, koja iznosi 90 metara. To je jedna od najvećih rečnih dubina na svetu.

Danas područje ovog Nacionalnog parka naseljava više od 1100 biljnih vrsta, što predstavlja skoro trećinu vrsta koje se mogu naći u Srbiji. "Đerdap" predstavlja pravu botaničku baštu pod vedrim nebom, u kojoj preko godine boravi oko 150 vrsta ptica. Skoro dve trećine parka zauzimaju veliki šumski kompleksi, u kojima se krije bogata fauna sisara, od kojih su najatraktivniji medved, vidra, ris, divlja mačka, divokoza, vuk, šakal...

Ono po čemu se "Đerdap" izdvaja od drugih nacionalnih parkova u našoj zemlji jeste bogato spomeničko nasleđe. Prvenstveno, tu se nalaze arheološko nalazište Lepenski Vir, zatim Trajanova tabla i spomenik kulture srednjovekovna tvrđava Golubac.

Nacionalni park "Šar-planina"

Na tromeđi između Srbije, Makedonije i Albanije, nalazi se Šar-planina. Nacionalni park koji nosi isti naziv, ustanovljen je 1992. godine i obuhvata severne i severozapadne delove planine. Privremene granice parka obuhvataju površinu od 39.000 hektara, dok je predviđeno da će trajne granice iznositi i 97.000 hektara. Pretpostavlja se da je planina dobila ime zbog atraktivnog, dinamičnog i šarenolikog pejzaža. Posebnu zanimljivost za posetioce predstavljaju

Vrste zaštićenih prirodnih dobara

Prva vrsta zaštićenog prirodnog dobra su nacionalni parkovi. To su područja sa većim brojem raznovrsnih prirodnih ekosistema, namenjena očuvanju postojećih prirodnih vrednosti i resursa, kao i zadovoljenju naučnih, obrazovnih, duhovnih, estetskih, kulturnih, turističkih, zdravstveno-rekreativnih potreba i ostalih aktivnosti, a u skladu sa načelima zaštite prirode i održivog razvoja.

Drugu vrstu čine strogi rezervati prirode, područja neizmenjenih prirodnih odlika sa reprezentativnim prirodnim ekosistemima, namenjena isključivo za očuvanje izvorne prirode, genetskog fonda, ekološke ravnoteže, za praćenje prirodnih pojava i procesa. Mogu biti u svrsi naučnih istraživanja kojima se ne narušavaju prirodna obeležja, vrednosti, pojave i procesi.

U treću vrstu spadaju specijalni rezervati prirode, područja sa neizmenjenom ili neznatno izmenjenom prirodom, od naročitog značaja zbog jedinstvenosti, retkosti ili reprezentativnosti, a koja obuhvataju stanište ugrožene divlje vrste biljaka, životinja i gljiva.

Četvrta grupa su područja nazvana spomenici prirode, neizmenjene ili delimično izmenjene prirodne prostorne celine, fizički jasno izražene, prepoznatljive i jedinstvene, reprezentativnih geomorfoloških, geoloških, hidrografskih, botaničkih i drugih obeležja.

Zaštićena staništa su peta grupa zaštićenih područja i obuhvataju jedan ili više tipova prirodnih staništa značajnih za očuvanje jedne ili više populacija divljih vrsta i njihovih zajednica.

Šesta grupa su predeli izuzetnih odlika. To su područja prepoznatljivog izgleda sa značajnim prirodnim, biološko-ekološkim, estetskim i kulturno-istorijskim vrednostima, koja su se tokom vremena razvijala kao rezultat interakcije prirode, prirodnih potencijala područja i tradicionalnog načina života lokalnog stanovništva.

Poslednju grupu čine parkovi prirode, područja dobro očuvanih prirodnih vrednosti sa pretežno očuvanim prirodnim ekosistemima i živopisnim pejzažima, namenjena očuvanju ukupne geološke, biološke i predeone raznovrsnosti, kao i zadovoljenju naučnih, obrazovnih, duhovnih, estetskih, kulturnih, turističkih, zdravstveno-rekreativnih potreba i ostalih delatnosti usklađenih sa tradicionalnim načinom života i načelima održivog razvoja.

zaštite, u okviru koga su moguće i ekonomske aktivnosti, poput turizma, poljoprivrede, proizvodnje hrane, ali one ne smeju dovesti do zagađenja i narušavanja ravnoteže u prirodi koja ih okružuje.

"Na prostoru zaštićenih područja u Srbiji postoji mnogo naseljenih mesta, čiji se stanovnici bave poljoprivredom, šumarstvom i slično", objašnjava u razgovoru za "Vreme" pomoćnica ministra za zaštitu životne sredine Danica Baćanović. "Naš cilj jeste zaštita prirode, ali i da dozvolimo neki stepen ekonomskog razvoja, ne samo u okviru turizma."

Pomenutim novim zakonom o zaštiti prirode dostignut je značajan napredak u zaštiti ovih područja u odnosu na prethodnu praksu. U novom zakonu postoje obavezne katastarske podloge, tako da se zna koju teritoriju obuhvata prvi, drugi, a koju treći režim zaštite. "Vrlo često je reč i o katastarskim parcelama koje su u privatnom vlasništvu i tad se mora na veoma obazriv način komunicirati sa lokalnim stanovništvom. Zbog toga smo krenuli u vrlo široku proceduru javnih rasprava sa ciljem da donesemo najprimenjivije zakone o nacionalnim parkovima. Da ne bismo napravili nešto što će u praksi biti problem, želeli smo da na najbolji mogući način zaštitimo prirodu", dodaje Baćanović.

NATURA 2000: Nacionalni parkovi, kao i druge prirodne zaštićene površine, imaju veliki nacionalni i međunarodni značaj. To će se tek moći u potpunosti sagledati po završetku projekta ekološke mreže Natura 2000 za Srbiju, koji je pokrenula Evropska unija. Ovaj projekat obuhvata područja važna za očuvanje ugroženih vrsta, a mreža je kreirana sa ciljem očuvanja više od hiljadu retkih, ugroženih i endemičnih vrsta divljih životinja i biljaka, kao i zaštite oko 230 prirodnih i poluprirodnih staništa. U ekološku mrežu Natura 2000 dosad je uključeno oko 30.000 područja, koja obuhvataju skoro 20 odsto površine Evropske unije. "Ovaj projekat je obaveza Srbije prema EU", naglašava Danica Baćanović. "Do sada su urađene prve podloge za uspostavljanje budućeg sistema na kojima su radili eksperti iz Srbije i evropskih zemlja. Svaka zemlja članica EU doprinosi stvaranju ekološke mreže Natura 2000 određivanjem područja na svojoj državnoj teritoriji. Prilikom izbora područja, osim naučnih, uzimaju se u obzir i gazdinski, društveni i kulturni zahtevi, kao i regionalne i lokalne karakteristike."

Ova mreža ne predstavlja sistem strogih rezervata u kojima su ljudske aktivnosti zabranjene. Jedan deo područja jeste pod strogim režimom zaštite, ali dobar deo ove mreže je u privatnom vlasništvu, gde je bitno da se obezbedi upravljanje koje je održivo kako u ekološkom, tako i u ekonomskom smislu.

"Na nacionalnim parkovima se stalno mora raditi, zato što čuvajući prirodu čuvamo i sami sebe. Naša obaveza je i prema budućim generacijama da očuvamo biodiverzitet, ako želimo da sačuvamo našu zemlju", kaže Danica Baćanović i podseća da je turistički značaj nacionalnih parkova veoma veliki za Srbiju. "Cilj je da se zaštićena prirodna dobra, posebno nacionalni parkovi u onim režimima gde to neće ugroziti zaštićene vrste, što više otvore prema posetiocima. Evropske parkove, na primer, u Austriji godišnje poseti impozantan broj od preko milion posetilaca. Voleli bismo da i mi povećamo broj posetilaca, da to zaista bude veliki broj ljudi koji će doći i imati šta da vidi, ali i da shvati značaj zaštite prirode. Uspeli smo da realizujemo svoj prvi cilj – u ovom trenutku zaštićena područja pokrivaju oko šest odsto teritorije Republike Srbije. Pojedinačni zakoni o nacionalnim parkovima su gotovi i nadamo se da će uskoro biti usvojeni i uspešno implementirani", zaključila je Danica Baćanović.

Đurđica Bogosavljević
Sanja Zrnić

glacijalna jezera, poznata kao "gorske oči", kojih ima oko 70. Zbog te činjenice, ali i zbog mnogih rečica poput Prizrenske Bistrice i Plavske reke, ona se ubraja u vodom najbogatije planine na Balkanskom poluostrvu. Upravo je to razlog što je baš na Šar-planini utvrđen hidrografski čvor Balkanskog poluostrva, odakle vode otiču u tri sliva: Jadranski, Crnomorski i Egejski.

Planina Šara obiluje i spomeničkim nasleđem u koje spadaju brojne srednjovekovne crkve i manastiri, poput crkve Svete Bogorodice iz 13. veka, crkve Svete Petke iz 14. veka i drugih.

Nacionalni park "Tara"

Planina Tara prostire se na krajnjem zapadu Srbije. Veliki deo ove planine obuhvaćen je granicama Nacionalnog parka osnovanog 1981. godine, čija površina zauzima 19.175 hektara. Reljef karakterišu rečne doline, klisure i kanjoni, pećine, ponori i jame. Površina Tare predstavlja tipično šumsko područje sastavljeno od šuma bukve, jele i smrče, koje zauzimaju 85 odsto ukupne šumske površine. Zahvaljujući očuvanosti šumskih ekosistema, NP "Tara" spada u najbogatija i najznačajnija šumska područja Evrope. Prašumska vegetacija zauzima više od 60 odsto ukupne teritorije nacionalnog parka i predstavlja njegovu glavnu vrednost.

Od ukupno 1100 biljnih vrsta koje uspevaju na Tari, 32 su retke i 13 vrsta je endemično, a mnoge od njih imaju status međunarodno značajnih.

Šume na Tari imaju i veliki naučni značaj, s obzirom da ih čine brojne reliktne vrste poput tise, zelenike, javora, crnog graba i drugih. Najveći značaj ima posebna endemična vrsta, Pančićeva omorika, koja danas egzistira na malom području oko srednjeg i donjeg toka Drine.

Nacionalni park "Fruška gora"

Nacionalni park "Fruška gora" je prvi nacionalni park u Srbiji, proglašen 1960. godine. Prostire se na 25.525 hektara i obuhvata površinu jedine vojvođanske planine. Njen najviši vrh

je Crveni čot, koji se nalazi na 532 metra nadmorske visine. Iako spada u niske planine, bogatstvom biljnih vrsta, kojih ima preko 1500, parira mnogo većim i višim planinama u Srbiji.

Fruška gora pripada kulturnoj baštini Srbije zbog pravoslavnih srednjovekovnih manastira izgrađenih u periodu od 15. do 18. veka. Nekad je na ovom prostoru bilo 35 manastira, ali do danas je sačuvano njih 16. Zbog svoje kulturne i istorijske vrednosti, nalaze se pod zaštitom UNESCO-a.

Nacionalni park "Kopaonik"

foto: Jovan Popović

Kopaonik je najpoznatije skijalište u Srbiji i planina sa 200 sunčanih dana u godini. Nacionalni park "Kopaonik" proglašen je 1981. godine, kako bi se zaštitile lepote ove planine. Zauzima površinu od 11.809 hektara. Prostire se po najvišim i najočuvanijim delovima planine, koja se nalazi u središnjem delu južne Srbije. Park obuhvata centralni šumoviti deo kopaoničkog masiva gde dominira Pančićev vrh sa 2017 metara nadmorske visine, koji je ujedno i najviši vrh ove planine.

Kopaonik odlikuje visoki stepen biološkog i predeonog diverziteta. Na ovom masivu pronađeno je preko 1600 vrsta biljaka, a pogodni uslovi omogućili su bogatstvo životinjskog sveta. Bogata fauna sačinjena je od većeg broja vodozemaca i gmizavaca, a prisutno je čak 170 vrsta ptica i 39 vrsta sisara.

Konkurs Uradi nešto!

Inovativan pristup filantropiji

Krajem aprila Telekom Srbija je pokrenuo novi konkurs "Uradi nešto!" koji se na više nivoa razlikuje od standardnih procedura javnih konkursa. Akcija je, pre svega, pokrenuta kako bi se aktivirali pojedinci, organizacije i ustanove koji imaju ideju kako da promene i poboljšaju život u svojoj sredini.

Potrebno je bilo samo da se registruju na sajtu uradinesto.rs, popune onlajn aplikaciju i predstave svoju ideju putem video klipa ili prezentacije. Uslovima konkursa predviđeno je da za jedan projekat može biti izdvojeno najviše 500.000 dinara. Telekom Srbija je kreirao veb platformu kako bi svim učesnicima omogućio jednostavno prijavljivanje i učestvovanje na konkursu. Prijavljeno je čak 105 ideja iz cele Srbije, odnosno iz 45 gradova i opština. Nakon zatvaranja konkursa, predlozi su bili dostupni i lako pretraživi na veb platformi, tako da su posetioci sajta mogli da ih pregledaju i glasaju za one koji im se najviše dopadnu.

Posetioci sajta su tokom dve nedelje mogli da glasaju i odluče koji će projekti biti realizovani. Pored prijavljivanja projekata, predlagači su imali i dodatni zadatak da obezbede podršku svoje zajednice za ideju koja će doprineti promenama na bolje za celu zajednicu. Građani su, tako, u najvećoj meri ocenjivali projekte prema tome koliko doprinose poboljšanju života u jednoj zajednici. Za prihvaćenih 105 projekata pristiglo je preko 600.000 glasova, što ukazuje na veliko interesovanje građana za ovakvu ideju.

URADI NEŠTO!

Inovativnost konkursa leži u načinu predstavljanja projekata, čiji su ključni elementi video materijal ili prezentacija pa je, samim tim, akcenat stavljen na vizuelni medij. Isto tako, novinu predstavljaju i sam način apliciranja i odabir projekata, jer se ceo proces odvija na internetu, na transparentan način i uz mogućnost da se popularnost predloga prati u realnom vremenu. Celokupno prijavljivanje projekata, kao i njihov odabir, odvijaju se putem interneta, kroz stalnu interakciju između učesnika, glasača i "Uradi nešto!" tima.

Pobednici prvog konkursa "Uradi nešto!" proglašeni su 16. jula u "onlajn" prostoru, odnosno na Fejsbuk stranici Uradi nešto!, i njima će biti dodeljeno ukupno četiri miliona dinara za realizaciju predloženih ideja. Ideja koja je stekla najviše pobornika i više od 40.000 glasova predviđa primenu sterilizacije pasa lutalica u Zaječaru. Kao prioritetan projekat građani su prepoznali i pokretanje galerije Okean kreativnosti, namenjene promociji mladih umetnika, a zatim sledi inicijativa za otvaranje edukativnog centra u Zrenjaninu. Potom ih, po broju glasova, prate projekti Geodetske tehničke škole u Beogradu za postavljanje klupa u dvorište škole, ZReanimacija – platforma za podršku mladih neafirmisanih bendova, interaktivne table za OŠ "Miroslav Antić" iz Futoga, košarkaški teren za OŠ Branislav Nušić iz Smedereva, inicijativa za čistije selo Jarak i projekat Kancelarije za mlade opštine Bački Petrovac za obezbeđivanje dodatne opreme za realizaciju omladinskih emisija.

Konkurs "Uradi nešto!" ima tendenciju da predstavlja dugoročan vid podrške građanskom aktivizmu, sa namerom da se održavaju dva konkursna ciklusa godišnje.

Skockan da smanji vaš račun!

Telefon već od 1 DIN

Telekom Box sa mesečnom pretplatom na sve usluge dostupan je **već od 2886 dinara.** Koristite televiziju, internet, fiksni i mobilni u jednom paketu i uštedite novac.

Od sada uz svaki Box, očekuje Vas i mobilni telefon iz naše ponude po ceni već od 1 dinar!

- 300 besplatnih impulsa
- \+
- postpaid tarifa sa 500 minuta, 500 poruka i 1GB za prenos podataka u nacionalnom saobraćaju
- \+
- neograničen protok brzine do 6 Mb/s
- \+
- digitalni TV signal sa preko 100 kanala i multimedijalnim sadržajima

box

Telekom Srbija

www.telekom.rs • call centar 9818 • poslovnice Telekoma Srbija

uvezisavama telekom_srbija

WORLD PRESS PHOTO

12

21. jula – 02. avgusta 2012.

Beograd, Dom omladine

EXIT

NATIONALE POSTCODE LOTERIJ

Canon

Težimo odgovornom i profesionalnom novinarstvu, sa misijom da štitimo građane Srbije od zloupotrebe u štampanim medijima i ujedno podignemo kvalitet novinarstva u Srbiji.

Delovaćemo po Kodeksu novinara Srbije i sopstvenoj savesti, poštujući zakone i pod parolom:

Brzo, besplatno, pravično.

SAVET ZA ŠTAMPU

Brzo, besplatno, pravično.

www.savetzastampu.rs
Ljube Jovanovića 9c
Tel. 011 30 67 320

Olimpijske igre

Haos na

Nedostatak od oko 3400 civilnih radnika obezbeđenja pokrila je armija povlačenjem, za početak, 2000 vojnika iz Avganistana, da bi im se posle nekoliko dana priključilo još više od hiljadu vojnika. Taman su se stišale strasti, kad se sredinom prošle nedelje pojavila fotografija britanskih vojnika kako posle osamnaestočasovne smene spavaju sklupčani na stolicama. Autor fotografije objavljene na Tviteru koji se predstavlja kao CombatCamerman prokomentarisao je da je situacija gora nego u Avganistanu. "Tamo smo bar imali krevete"

London, specijalno za "Vreme"

Na prvi pogled, ceo London trese predolimpijska groznica. Gotovo na svaku banderu okačeni su transparenti dobrodošlice na svim svetskim jezicima, zastave Ujedinjenog Kraljevstva vijore se na svakom koraku, olimpijski krugovi postali su ukras svih mostova u gradu, od čuvenog Tauer bridža do manjih po predgrađima, izlozi prodavnica odeće puni su robe sa olimpijskim znamenjima. Otkad je olimpijski plamen stigao u glavni grad Britanije, procvetao je posao u pabovima i restoranima smeštenim duž puta kojim će istaknuti sportisti i članovi zajednice nositi olimpijsku baklju. Mediji su puni priloga o bivšim i budućim olimpijskim herojima, a podgrevanju predolimpijske atmosfere doprinosi i još uvek nerešena misterija ko će imati čast da zapali vatru na ceremoniji otvaranja i ko će sve nastupiti na ceremoniji zatvaranja 30. Letnjih olimpijskih igara. Ipak, utisak je da i u najstrožem centru grada, o predgrađima da ne govorimo, nedostaje onaj "vajb" koji bi nagovestio da za tri dana počinje svetski događaj godine u Londonu.

Izgleda da je Stratford, deo grada u kome je smeštena većina borilišta i olimpijsko selo, jedini kvart Londona u kome se oseća predolimpijska groznica. Već po izlasku sa železničke stanice (podzemne i nadzemne) na prostoru između novoizgrađenog "Vestfild Stradford" šoping centra i puta ka olimpijskom kompleksu nailazite na gomilu turista, sportista i novinara. Vremenske prilike u nedelju uoči početka 30. Olimpijskih igara bile su idealne – sunčano, nešto iznad 20 stepeni uz lagani vetar. Posetioci mesta koje će od 27. jula do 12. avgusta biti centar sveta fotografisali su se ispred stadiona, sačekivali sportiste ispred olimpijskog sela, barovi i restorani u pomenutom šoping centru bili su puni, a u skladu sa engleskim običajima, mnogi su predahnuli ležeći na travi ili opušteno sedeći na betonu.

U jednom trenutku turističku idilu pokvario je prolazak dvojice policajaca u punoj ratnoj opremi – pancir, dva pištolja i automatska puška sa prstom na obaraču. Njihova pojava izazvala je momentalni muk u krugu od pet metara. Japanki, koja je prilikom vožnje pokretnim stepenicama stala pored jednog policajca, u jednom trenutku se cev automatske puške našla na desetak centimetara od nosa. Ugledavši cev, panično je odskočila dva stepenika

britanski način

SLIKE: Teška policija i kraljica na prijemu za Međunarodni olimpijski komitet fotografije: Reuters

niže nagazivši krupnijeg crnca. Posle nekoliko sekundi čuo se zvuk vojnog helikoptera u niskom letu nad Stratfordom, zvuk koji se ponavljao na svakih tri do pet minuta.

MOMCI IZ AVGANISTANA: Iako ideje olimpizma ne idu sa naoružanim ljudima i vojnim helikopterima, pojačane bezbednosne mere su obavezne još od Minhena 1972. A London 2012. je idealna prilika za teroriste svih boja da zarade svojih 15 minuta "slave". Zato su mere koje podrazumevaju postavljanje protivvazdušnih topova na krovove zagrada u Stratfordu i svakodnevno nadletanje tog kvarta, što avionima, što helikopterima, ostavile žitelje glavnog grada Velike Britanije uglavnom ravnodušnim. Osim onih nekoliko hiljada stanovnika Stratforda koji svakodnevno protestuju zbog opsade svoga kraja.

Ričard, dvadesetpetogodišnji konobar iz Stratforda, kaže da je među stanovnicima ovog dela grada vrlo brzo splasnuo predolimpijski optimizam. Priče da će ceo kraj imati koristi od Olimpijskih igara pale su u vodu još pre nekoliko godina kad su naglo skočile cene nekretnina. Brojni stanovnici Stratforda, koji je važio kao siromašniji deo britanske prestonice, bili su prinuđeni da napuste ovaj kvart, a izgradnja novog, ekskluzivnog tržnog centra gotovo je potpuno uništila lokalni mali biznis. Ričard pokazuje na novu, luksuzno opremljenu železničku/metro stanicu i kaže da je pruga granica dva Stratforda.

"Tamo je glamur, novi stadion i najmoderniji tržni centar. Naspram 'Vestfild Stratforda', s ove strane pruge, imamo naš stari tržni centar u kome su neki lokali zatvoreni. Prvih nekoliko ulica prema pruzi su sređene, sve to izgleda kao u bogatijim delovima Londona, ali dovoljno je da malo dublje zađeš iza Haj strita i naići ćeš ne samo na oronule kuće već na straćare koje se bukvalno urušavaju", kaže Ričard. Iako je i stari tržni centar zaposednut sportistima, turistima i "olimpijskim radnicima", on dodaje da će se boljitak osetiti samo nekoliko dana pre i posle, kao i za vreme Olimpijskih igara.

"Posebno me nerviraju priče o bezbednosti. Svi ti topovi na krovovima, i svi naoružani vojnici i policajci nisu tu zbog moje bezbednosti. Da li si primetio da ih nešto nema s ove strane pruge? Sve je to još jedna naduvana priča koja nam skreće pažnju sa životnih problema", zaključuje Ričard.

Bezbednost je, inače, u poslednje dve nedelje glavna tema u britanskim medijima. Pre ►

Nevolje sa Springstinom

FAJRONT: Baba Pol i deda Brus u Hajd parku

Kao prateći program Olimpijskih igara organizovan je kulturni "London 2012 festival". Širom grada od 21. juna do 2. septembra održavaju se brojne kulturne manifestacije u rasponu od uličnih karnevala, izložbi neafirmisanih umetnika do koncerata najvećih rok zvezda u Hajd parku. Na dan zatvaranja Igara, 12. avgusta, u Hajd parku će nastupiti legendarni ska bend *The Specials*, zvezde ovogodišnjeg Exita *New Order*, a kao zvezde večeri najavljeni su *Blur* kojima će, prema najavama pevača Dejmona Albarna, to biti poslednji zajednički nastup. Kad je reč o najvećim svetskim rok zvezdama, za sada je misterija da li će i kada nastupiti *Rolling Stones* koji ove godine slave 50. godišnjicu rada.

Do sada su iz "prve lige" u Hajd parku nastupili Madona (17. jula) i Brus Springstin (14. jula). I dok je nastup kraljice popa prošao bez većih zamerki, sem što joj je spočitano da nije baš najduhovitija tačka u kojoj je vitlala pištoljem pred publikom, nastup Bosa izazvao je dosta polemika u javnosti. Naime, Springstinov koncert nasilno je prekinut usred izvođenja poslednje pesme. Vlasti opštine Vestminster, u kojoj se nalazi Hajd park okružen ekskluzivnim hotelima, u skladu sa pravilima prekinuli su nastup tačno u 22.30. Sam Springstin izjavio je da je šokiran, da mu je to bio jedan od najboljih i najemotivnijih koncerata u životu i da ga je posebno pogodilo to što su ga organizatori ponizili pred Polom Makartnijem.

svega zahvaljujući aferi G4S (Guard for Security) koja je 10. jula osvanula na naslovnim stranicama svih novina Ujedinjenog Kraljevstva. Najveća svetska privatna firma za obezbeđenje kojoj su povereni poslovi obezbeđivanja borilišta objavila je da nije u stanju da angažuje dovoljan broj radnika. A i one koje je angažovala bolje da nije, jer je ubrzo procurila informacije o načinu na koji su regrutovani. Nekoliko mladića koji su dobili posao na skeneru napisali su na Tviteru da pojma nemaju kako se to čudo tehnike koristi. Bilo je i onih koji su na društvenim mrežama objavili da su dobili posao iako nisu položili test za koji kažu da je više ličio na test opšte kulture nego na test za radnike obezbeđenja.

Nedostatak od oko 3400 civilnih radnika obezbeđenja pokrila je armija povlačenjem, za početak, 2000 vojnika iz Avganistana, da bi im se posle nekoliko dana priključilo još više od hiljadu vojnika. Taman su se stišale strasti, kad se sredinom prošle nedelje pojavila fotografija britanskih vojnika kako posle osamnaestočasovne smene spavaju sklupčani na stolicama. Autor fotografije objavljene na Tviteru koji se predstavlja kao CombatCamerman prokomentarisao je da je situacija gora nego u Avganistanu. "Tamo smo bar imali krevete", napisao je. Istog dana, 19. jula, "Ivning standard" je uz priču o vojnicima koji spavaju na stolicama u skladištima objavio crticu o dva luksuzna kruzera sa sve bazenima i poslugom koji će služiti kao konačište za civilne "olimpijske radnike".

Tačku na priču o propustima u obezbeđivanju igara stavio je u ponedeljak uveče predsednik Međunarodnog olimpijskog komiteta Žak Rog, koji je u intervjuu BBC-ju izjavio da je došlo vreme da se zaborave te priče i da je krajnje vreme da se energija utroši na organizaciju samih sportskih takmičenja.

BEKSTVO IZ GRADA: Veći problem organizatorima predstavlja situacija u saobraćaju. Ko se ovih, predolimpijskih dana zatekao u centralnoj gradskoj ulici Oksford stritu u špicu, morao se, hteo ne hteo, prisetiti čekanja i pokušaja ulaska u pedesetšesticu na Zelenom vencu 1993. Danas u Oksford stritu, isto kao i na Zelenom vencu pre dvadesetak godina, gotovo je nemoguće ući u željeni autobus u špicu, a i sam ulazak u vozilo ne garantuje da ćete u dogledno vreme stići gde ste naumili. Olimpijska obnova i izgradnja očigledno nije završena o roku, tako da se vožnja autobusom od centra ka predgrađima na zapadu Londona zna izroditi u višesatnu avanturu.

Povrh svega, u samom Oksford stritu gradi se nova železnička stanica Totnam kort roud i ne zna se kad će se završiti, a taj neimarski poduhvat dodatno povećava postojeći saobraćajni košmar. Rasterećenju saobraćaja delimično će pomoći otvaranje nove, olimpijske trake namenjene isključivo prevozu učesnika tokom Igara. Međutim, zaprećena kazna od 130 funti za zaustavljanje u olimpijskoj traci već je izazvala štrajk upozorenja taksista koji prete obustavom rada tokom igara.

I sistem podzemne železnice u Londonu odavno je preopterećen pa već danima mediji objavljuju spisak metro stanica koje bi trebalo izbegavati tokom Igara. Na svakoj železničkoj stanici, u pretincu gde se uzimaju info-flajeri, odnedavno se nalazi i brošura koja objašnjava korisnicima prevoza da je zdravije hodati a da se tako često i brže stigne. I korisnici nadzemne železnice, najčešće ljudi koji žive van Londona, već mesecima se suočavaju sa preopterećenošću metroa i to na stanicama na kojima presedaju iz nadzemnih u podzemne vozove. Što je najgore, upravo su najopterećenije stanice one odakle polazi prevoz ka borilištima – London bridž i Viktorija.

Paniku među korisnicima usluga, što podzemne, što nadzemne železnice, izazvala je i najava štrajka sindikata mašinovođa zakazanog od 6. do 8. avgusta (tih dana na programu je trka u kojoj učestvuje Usein Bolt i nastup britanskog pretendenta na zlato u troskoku Filipa Ajdoa).

Zbog svega toga, nije mali broj prodavnica i manjih firmi koje će iskoristiti kolektivne godišnje odmore za vreme trajanja Igara. Čak su i neke državne firme savetovale zaposlene da

Nezainteresovani Velšani

Prva takmičarska utakmica na Olimpijskim igrama odigrana je u sredu, dva dana uoči ceremonije otvaranja, u glavnom gradu Velsa u Kardifu. Iako vlada veliko interesovanje za sve utakmice britanske fudbalske reprezentacije, i muške i ženske, utisak je da su Velšani potpuno nezainteresovani za Igre. Dve nedelje uoči prve utakmice ženske fudbalske reprezentacije Velike Britanije, BBC je uradio reportažu o stanovnicima ulice u kojoj se nalazi stadion gde će se održati prvo olimpijsko takmičenje. Svi anketirani su odgovorili da ih Igre ne interesuju i da će od njih jedino profitirati stanovnici Londona. BBC je tada objavio podatke da je čak 58 odsto anketiranih nezainteresovano za Olimpijadu. Posle sedam dana, istraživanja su pokazala da tek svakog devetog Britanca ne interesuju dešavanja na Olimpijadi.

POSTMODERNO: Plamen na vrhu točka; maskota za fotografisanje

posao obavljaju od kuće jer se tokom Igara očekuje da će biti po milion turista na ulicama. Veliki broj žitelja Londona iskoristiće "olimpijsku groznicu" za odmor u inostranstvu, a nije mali broj onih koji tvrde da ne nameravaju da napuste svoj kvart tokom igara.

DEL TROTER IZ OKSFORD STRITA: Sezona rasprodaja još uvek traje samo se ne zna da li će se taj trend nastaviti i tokom Igara ili će se u izlozima prodavnica umesto natpisa "rasprodaja" pojaviti "nova kolekcija" koja podrazumeva i nove cene. Utisak je da je kupovna moć građana Ujedinjenog Kraljevstva znatno opala u poslednje tri krizne godine, zato trgovci pribegavaju novim marketinškim metodama osvajanja potencijalnih mušterija. Tako je i legendarni junak "Mućki" Del Troter dobio svog "dvojnika". U otvorenom izlogu parfimerije u Oksford stritu, "Delboj Troter" dobacivao je mušterijama besplatne uzorke iz radnje i zasmejavao ih pričom u fazonu najpopularnijeg preduzetnika iz Pekama. Dok je on izvodio performans, radnice za pultom su se raspadale od posla.

Osim trgovaca, povećanju prihoda od Igara nadaju se i ugostitelji. Čak i u delovima grada prilično udaljenim od olimpijskih borilišta na ulazima u pabove i restorane mogu se naći oglasi kojima se traži radna snaga. Ugostiteljstvo je jedna od oblasti posebno pogođenih recesijom (reč kriza se izbegava u javnom govoru u Britaniji) i poslednje dve do tri godine ne može se utvrditi tačan broj zatvorenih ugostiteljskih objekata ili onih koji posluju na ivici održivosti. Međutim, tri dana uoči otvaranja Olimpijskih igara, gotovo da nema paba kojeg ne krasi natpis: "Rezervacija mesta za praćenje ceremonije otvaranja na telefon..." Konkretnu korist osetiće i mnogi stanovnici Londona koji su turistima iznajmili stanove tokom trajanja Igara. Za relativno pristojan smeštaj u relativno pristojnom delu Londona, sedmično je potrebno izdvojiti najmanje 300 funti. Za turiste koji budu rentirali stanove tokom Igara važiće dupla tarifa.

U svakom slučaju, statistika je pokazala da je London već profitirao od organizacije Igara. Stopa nezaposlenosti pala je za 1,2 odsto od maja ove godine, odnosno broj nezaposlenih smanjen je za 65.000. Uz to, u utorak, dan uoči prvog takmičenja i tri dana uoči otvaranja igara, objavljena je vest da je upražnjeno još nešto više od 1100 "olimpijskih" radnih mesta. U Velikoj Britaniji ima oko 2,6 miliona nezaposlenih. Ekonomisti smatraju da će se promene u Londonu odraziti na ekonomiju cele države. ◂

Vladimir Sudar

Čekajući medalje

Srpski olimpijski tim otputovao je u London uz pritajene nade da će se sa Igara vratiti sa ponekom medaljom oko vrata

Na prijemu organizovanom u čast srpskih olimpijaca u zgradi predsedništva Srbije jedan od najpoznatijih srpskih sportista, Vanja Udovičić, kapiten vaterpolo tima, malo se zbunio kada je pokušao da metaforom objasni šta će biti u Londonu ovoga leta.

Sportisti Srbije, obučeni u trenerke, stajali su iza Udovičića dok je on, zahvaljujući predsedniku Srbije Tomislavu Nikoliću, koji je organizovao ovaj prijem, rekao da se nada da će uz pomoć "pančevačke omorike" lov na medalje biti plodan.

Pre njegovog govora svima su podeljene amajlije u vidu priveska u obliku Pančićeve omorike, valjda simbola srbijanske posebnosti što bi u toj ravni trebalo dodatno da poveže i ujedini srpske sportiste na Igrama u Londonu.

Nekoliko dana pre toga, jedan bivši osvajač zlatne medalje na Igrama u Los Anđelesu 1984. godine u dresu jugoslovenske reprezentacije, Veselin Vuković, sada trener srpskog rukometnog tima, objašnjavao je svojim igračima da je olimpijada period između Igara – tim ne ide na Olimpijadu nego na Olimpijske igre, bio je precizan učitelj Vuković.

Između ovih simboličkih radnji postavljenih ipak u nacionalni kontekst jer se na Igrama brani čast države i jezičkih nedoumica oko toga šta se i kako naziva, nalaze se srpski sportisti, njih 115, koji će "slavu Srbije pronositi" naredne tri nedelje.

Od najstarijih Jasne Šekarić i Dragutina Topića, pa do najmlađih tekvondista i plivača, svi oni zajedno biće tačka na koju će se fokusirati milioni u Srbiji i koji će gledajući celodnevne prenose takmičenja pokušavati da u svoj život ubace malo dobrih osećanja i malo priča o uspehu i o tome kako je moguće čak i u ovako ruiniranoj sredini napraviti rezultat koji je svetski relevantan.

Srpski sportisti odlaze na Igre koje neće biti najveće i najskuplje, jer su takve bile u Pekingu pre četiri godine, i koje će biti održane u atmosferi opšte svetske krize u kojoj se preispituje i svrsishodnost organizovanja ovako mamutskog događaja. O tome gde će se održavati takmičenja i kako je sve napravljeno bilo je bezbroj priča: čini se da je najzanimljivije to da će mnoga borilišta posle igara biti demontirana i da će nešto od ovoga što je napravljeno za London biti prosleđeno organizatorima narednih Igara u Brazilu. U Londonu neće biti zadivljenosti pred arhitektonskim čudima pripremljenim samo za Igre pa će ipak glavni događaj biti ono što će raditi sportisti na brojnim borilištima.

Vlade Divac, predsednik Olimpijskog komiteta Srbije, u jednom intervjuu dve nedelje pred početak takmičenja kaže da bismo mogli da očekujemo desetak medalja, što bi bila neverovatna žetva:

"Ovaj zaključak baziram na činjenici da imamo bar deset sportista i timova koji imaju rezultate koji su u četiri najbolja na svetu", objasnio je Divac.

S druge strane, neki svetski specijalizovani časopisi procenjuju šanse srpskog olimpijskog tima malo skromnije: od dve do pet medalja. Kada pogledamo ko je učesnik to izgleda realno: vaterpolisti su kandidati za zlato, kao i Novak Đoković; strelci tradicionalno "donose medalje", a može da se dogodi da i odbojkaši i odbojkašice, kao i rukometaši, pokušaju da dođu u situaciju da se bore za medalje; možda neko od veslača i kajakaša takođe, možda teniski dubl, možda Milorad Čavić...

Iako se u domaćim medijima sporadično pojave naslovi tipa "Idem na zlato" izgleda da još uvek nema nekog velikog pritiska i to je dobro jer će olakšati život sportistima. Predstavljaju nas oni koji su u prethodne četiri godine dobacili do olimpijske norme i s obzirom na veličinu države, način na koji je sport ovde organizovan i koliko se novca ulaže u ove što su otišli na Igre, to je broj za poštovanje i svi treba da budu ponosni na njih, ako je sport uopšte nešto na šta treba biti ponosan. Za razliku od drugih takmičenja, Olimpijske igre jesu najznačajnije u životu jednog takmičara, osim ako nije fudbaler, pa je svaka olimpijska medalja nešto najveće u karijeri. I danas se priča o medalji Frana Mihalića koju je ovaj atletičar osvojio pre 60 godina kao o fantastičnom uspehu ili onoj u bacanju kladiva, kojom je u Londonu 1948. osvojio Ivan Gubijan.

Kada pominjemo atletiku, poslednji rezultati na Evropskom prvenstvu, medalje koje su osvojili Emir Bekić i Asmir Kolašinac podigli su malo prag očekivanja javnosti koja će sada gledati atletiku sa malo više strasti jer se može dogoditi da imamo više takmičara u finalnim rundama. Ipak, treba biti realan: teško je verovati da će se neki od srpskih atletičara umešati u borbu za medalju, ali će biti dovoljno ako budu u nivou svojih najboljih rezultata.

Isti je slučaj sa odbojkašima i odbojkašicama koji dolaze sa titulama evropskih prvaka, ali to nije garancija niti bi trebalo očekivati da će se ti timovi boriti u samoj završnici na igrama u Londonu. Ako budu imali sreće i ako budu igrali na apsolutno najvišem nivou mogli bi da preskoče četvrtfinale. Isti je slučaj sa rukometnom reprezentacijom koju predvodi sa klupe pomenuti Vuković koji će svojim igračima znati sve da objasni o atmosferi i značaju Igara ali je pitanje da li tim može da ponovi neke od najboljih igara sa zimskog prvenstva Evrope u Beogradu kada su dobacili do srebra.

Opet, vaterpolistima je ovo ogromna prilika

REDAK ZVER:
Stogodišnje srpsko "plivanje" u olimpijskom pokretu; Milorad Čavić i ekspedicija 2012 (desno)

foto: Reuters

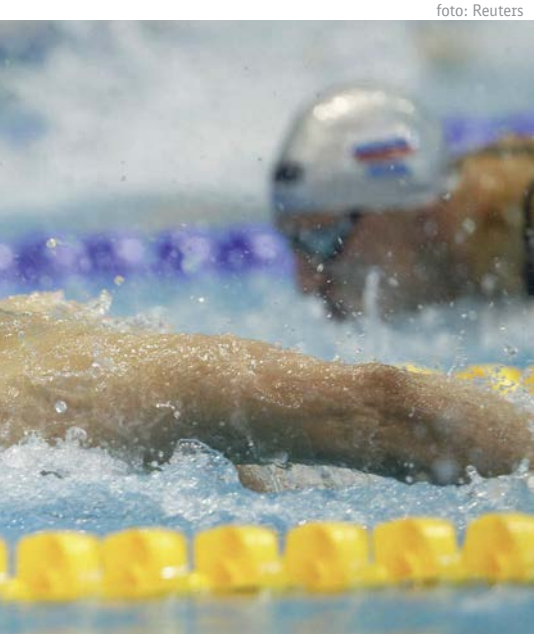

foto: Tanjug

da zaokruže ciklus jer je samo olimpijsko zlato nedostajuće u "nisci bisera". Oni su favoriti na turniru i ako ne bude neke sudijske ujdurme koju gledalac i ne može da primeti ili ako ne bude svađe u timu kao na prošlim Igrama kada je sadašnji predsednik opštine Novi Beograd Aleksandar Šapić dobio batine od tadašnjeg golmana Denisa Šefika, imaju velike šanse da konačno osvoje zlatnu medalju.

Onaj koji nije bio na prijemu kod predsednika Nikolića, Novak Đoković, nosiće srpsku zastavu na otvaranju Igara i cela će nacija rezervisati termine pored TV-a u trenucima kada on bude igrao svoj drugi Vimbldon ove godine. Na pravom turniru ga je pobedio Rodžer Federer koji nakon odustajanja Rafaela Nadala važi za prvog favorita, ali to je drugačiji kontekst i moguća su različita iznenađenja. Novak ima šansu da se pobedom vrati na tron i ojača svoje mesto među velikanima sporta ako bude mogao da igra na način sa početka ove sezone.

Ma koliko to želele, Jelena Janković i Ana Ivanović nemaju neke šanse da se nađu u završnici turnira, ali ako se to ipak dogodi imaće iza sebe ogromnu podršku čitave nacije.

Od Milorada Čavića će svi očekivati da ovoga puta sa većom razlikom pobedi Majkla Felpsa pa da njegova pobeda ne bude dovedena u pitanje, ali nije izvesno da će do tog okršaja uopšte doći. Ipak, on je takođe bio miljenik nacije u jednom trenutku i mnogo sveta će sedeti uz ekran tih pedesetak sekundi dok se on bude takmičio. Za ostale plivače je neizvesno: pokazalo se da u Srbiji, zemlji bez mora i bazena, ima dosta značajnih talenata, ali to ne znači da od njih možemo da očekujemo medalje na OI.

U finalu će se sigurno naći i članovi streljačke selekcije, a od Zorane Arunović svi nekako priželjkuju medalju. Dvostruka svetska i četvorostruka evropska prvakinja, ova takmičarka SK "Crvena zvezda" jeste neko od kod se očekuje da nasledi tradiciju Jasne Šekarić. Ona je svesna toga, pa je i na svom tviter nalogu napisala da očekuje da bude i olimpijska šampionka.

Ako osvoje 2 ili 22 medalje naši najbolji sportisti neće promeniti stanje u srpskom sportu, koje je refleks opšteg stanja u Srbiji, a koje se najkraće može opisati kao nepostojanje sistema: ni sistema "uzgoja" sportista, ni sistema organizacije takmičenja. Mnogi će se pozivati na nedostatak novca, ali to nije ključni problem: naši najbolji takmičari se ne pojavljuju kao posledica nekog planskog rada, bilo u pojedinačnim bilo u kolektivnim sportovima, oni su i dalje čist incident. Čini se da samo odbojka i vaterpolo demantuju ovakav stav jer tamo postoji neka vrsta kontinuiteta pa oni koji nastupaju za reprezentaciju znaju šta je to i kako se tu radi. U drugim sportovima vidimo atletičare kojima se obećavaju tartan staze posle svake osvojene medalje a trče po bogazama, slušamo plivače koji su zahvalni što su imali bar mali bazen sa odgovarajućom vodom i u pristojnom terminu za trening, i tako dalje.

Olimpijski komitet, ministarstvo sporta i fantomski Sportski savez ništa temeljno nisu uradili u poslednjih dvanaest godina da bi srpski sport, tamo gde je moguće, bio sistemski uređen. Naprotiv, izgleda da su samo dodatno doprineli "privatizaciji" sporta pa sada nemamo klubove nego imamo skupe kampove, a školske sale se iznajmljuju za mali fudbal umesto da u njima treniraju školski klubovi. O kriminalu, huliganima i političarima u sportu bilo je i previše reči.

Neka Igre počnu. ◂

Slobodan Georgijev

piše: Miloš Vasić

Fitnes, velnes i to

Uvek se setim kako je Zuko Džumhur pitao tog nekog džogera u Herceg Novom kud se on tako žuri ako nam je već dobri Bog odmah na rođenju unapred izbrojao korake

Još jedna industrija za šišanje muških ovaca (ne ovnova, znamo razliku; ovaca). I ženskih, kad razmislimo. Kao i prethodni fenomen "metroseksualca" (a zašto nema "metroseksualki"?), i ovo je podvala za eksploataciju samoljublja i sujete. "Fitnes" je kad je neko snažan i u fizičkoj kondiciji; "velnes" je kad se neko dobro oseća u svom telu – ako sam dobro shvatio; lepo mu (joj) je.

To sve, naravno, nije ništa novo. Podseća na onog Molijerovog građanina-plemića, g. Žurdana, kome su objasnili da sve vreme govori u prozi, a da to nije ni znao. Novo je to što se neko setio da ljudima objasni – i naplati – očigledno: to da je lepo biti u formi i dobro se osećati; štaviše, da je to društveno poželjno, da obećava napredovanje u službi i večnu sreću, ukratko "microwave oven and chicks for free" (Dire Straits).

Nekada smo to znali sami od sebe, vekovima. Sada to treba da nam se objasni, naplati i da nas se utera u stado vitkih, snažnih, zdravih i blistavih ovaca – za razliku od ostatka velikog stada. Sećam se fotografija viđenih i situiranih austrougarskih i drugih građana i građanki s početka prošlog veka, viktorijanskih uzora lepote i poželjnosti: to sve punačko, muški brkati, gospođe bujne i utegnute, ali svi bucmasti i uhranjeni. "Od čega deb'o, od toga i zdrav", govorilo se po Vojvodini (Nenad Čanak to kaže i dan-danas). Mršava je i jektičava bila sirotinja; bogati i zdravi bili su puni, rumeni i uhranjeni.

Danas je obrnuto.

Ne kažem da je to bilo bolje. Kažem samo da neki napori i troškovi nisu vredni truda. Svi znamo, hvala lepo, da je bolje biti vitak i zdrav, nego debeo i bolestan; žene tek to znaju. Obe te pojave, "fitnes" i "velnes" postale su u međuvremenu imperativ uspeha, kao i to da se ne puši (osim skupih cigara; to se ne računa, to liči na g. Taranu iz stripa čuvenog Džoa Mekmanasa; Večernje novosti iz pedesetih). Ko misli da uspe u životu, ima da se preznojava, depilira, pilatizira, friga stomak-leđa u solarijumu, depilira i pokazuje posledice tih mučenja javno. Teretane i solarijum su "in"; normalna hrana i narodske kafane su "out"; kljuca se zrnevlje i "nouvelle cuisine", piju se "eviani" i to – uz povremeni skup šampanjac. O kokainu nećemo, kao ni o spidovima (ko nema za koku). Travu puše još samo nostalgični marginalci, jer od trave raste apetit, pa šta ćemo onda. Alkohol, za razliku od kokaina, goji; a tek škembići! Tako se mladi momci i cure pašte po teretanama i solarijumima, masiraju se, jedu dijete iz raznih sumnjivih novina, sve merkajući se da ko je vitkiji i više preplanuo, ko ima manje dlaka gde inače rastu. Jedini cilj je udovoljiti normi koju postavljaju profesionalni manekeni na slikama u glanc časopisima za te stvari. Ravan stomak, čvrsta guza, uspravni sisići, vitke noge, tanak struk, keramički osmeh (i plave oči – ako može). Svi bismo to voleli, naravno, ali dobri Boga nas je stvorio različitima i tu žalba nije dozvoljena.

Šta hoću da kažem? Kao prvo, da se i "fitnes" i "velnes" mogu postići veoma lako i mnogo jevtinije nego što to tvrdi istoimena industrija. Ima tu dva načina. Prvi je besplatan: ako ste – kao ja – takve konstitucije i genetike, pa ste vitki i snažni sami po sebi, dovoljno je samo zdravo se hraniti i taman dovoljno se kretati. Ako niste, malo pažnje u ishrani i malo više kretanja opet je dovoljno. Nekakvo staro američko dijetetičarsko istraživanje iz 1948. pokazalo je (poređenjem Krićana sa ostatkom sveta; Liland Olbou) da mediteranska ishrana eliminiše srčane probleme i dramatično produžava život (tada su Krićanke ubedljivo najduže živele od svih). Dakle: maslinovo ulje, riba, povrće, beli luk, paradajz, kozji sir i mleko i već to; dovoljno, hvala. Dakle, jesti laku i mediteransku klopu; kretati se dovoljno; biti umeren.

Kad se kaže "kretanje", ne misli se na manijačko trčanje, onaj "džoging pa te strefi šloging" (Balašević). Uvek se setim kako je Zuko Džumhur pitao tog nekog džogera u Herceg Novom kud se on tako žuri ako nam je već dobri Bog odmah na rođenju unapred izbrojao korake. U Los Anđelesu je osamdesetih bio običaj da se mahnitim džogerima poklanja plastična kartica na vrpci za oko vrata na kojoj je pisalo "Mene niko nije ubio, ja sam džoger koji je umro od infarkta". Znao sam ih koji su džogirali do smrti. Znao sam ih takođe koji su jednostavno voleli da trče, od puste čamotinje; to razumem. Bicikl je odličan, ako otvarate oči i uši u saobraćaju, znam, godinama nisam silazio. Obično hodanje peške je najbolje, polako i odmereno. Kao klinac sam plivao (uspešno, dok mi nije dosadio bazen), planinario i bio izviđač, kasnije lovac. Hvala na pitanju, dan-danas mi je dovoljno tek nekoliko dana fizičkih napora da se vratim u dobru kondiciju.

Kad smo kod toga: ljudi sa najboljom fizičkom kondicijom među svim mogućim specijalnim snagama su pripadnici britanskog SAS-a (Special Air Service). Kad ih vidite, nikada ne biste rekli, posle svih tih Rambo filmova: srednjeg rasta, šlank, žilavi, neupadljivi (što je najvažnije). Nema tu telesne mase, steroida i bodi-bildinga; ima pameti i zrelosti. Steroidni bilderi od sto pedeset kila spadaju u tranzicijske zemlje poput Srbije, Hrvatske, Rusije i to.

A o stvarnoj fizičkoj kondiciji idući put. ◂

VREME nauke
SPECIJAL NEDELJNIKA VREME ZA NAUKU I TEHNOLOGIJU, JUL 2012.

Četrdeset

U mnogim kulturama i danas četrdeset godina predstavlja prag zrelosti, onu starost koja je neophodna da bi se obavljali poslovi koji zahtevaju iskustvo i, između ostalog, inteligenciju koja se ne može osvojiti sa manje godina. Tako, sa istom idejom, četrdeset godina prepoznaju jednako i Kuran i američki Ustav. U biblijskoj tradiciji, četrdeset godina se često sreće kao životni vek ili pak period vladavine više judejskih kraljeva. Međutim, četrdeset godina se u ovom kontekstu nikad nije odnosilo na tačan vremenski period, već je zapravo označavalo jednu generaciju. tako Jevreji kroz pustinju putuju četrdeset godina do Obećane zemlje, što zapravo označava vreme potrebno da među izbeglicama iz Egipta stasa jedna nova generacija. U međuvremenu, njihov vođa Mojsije u tri navrata provodi na planini Sinaj periode od po četrdeset dana, tokom kojih razgovara sa Bogom. Biblijski pripovedač, odnosno pripovedači, u toj tradiciji sa tih četrdeset dana misle na period potreban da se neko prilagodi. Na isti način, u islamskoj tradiciji, prorok Muhamed četrdeset dana provodi u pećini, kao što u novozavetnoj priči Isus Hrist četrdeset dana boravi u pustinji. Sa druge strane, po istoj brojevnoj šifri, nakon vaskrsenja, Hrist boravi na zemlji četrdeset dana pre uznesenja, što je u hrišćanskoj praksi otvorilo brojne tradicije, od dužine uskršnjeg posta, do verovanja u četrdeset dana koliko mrtvi borave na zemlji pre odlaska na drugi svet. Igrom slučaja, trudnoća kod ljudske vrste traje četrdeset nedelja, a sa druge strane, danas u većini zemalja, radna sedmica broji upravo četrdeset sati. U jednoj od najstarijih priča koja se javlja u gotovo svakoj antičkoj kulturi, uoči velikog potopa kiša neprekidno pada četrdeset dana. A to zapravo znači mnogo, ali ne previše, onoliko koliko je dovoljno da bude zrelo. Ili pak, onoliko koliko je neophodno za razumevanje. Jer, kao što se kaže u arapskoj poslovici, da bi ljude razumeo, moraš provesti sa njima četrdeset dana.

S. B.

Majmuni koji vode

PIŠE: SLOBODAN BUBNJEVIĆ

PRE 3,5 MILIONA G.

Nakon miliona godina promena, u Africi dolazi do iznenadnog "skoka" u evoluciji primata. Kod pojedinih kominina, niskih četvoronožnih majmuna koji žive u društvenim zajednicama, sve češće se javlja naizgled bezazlena mutacija na genu SRGAP2. No, ona dovodi do ogromne promene u strukturi mozga novih majmunolikih primata. Tako nastaje vrsta *australopithecus afaranesis* čije jedinke imaju veći mozak, oči na većoj visini, brže pokrete i sposobne su da čine nešto što na takav način ne može nijedna druga životinja – da hodaju na dve noge.

PRE 2,5 MILIONA G.

Duplirani gen SRGAP2 se ponovo udvostručava i nastaje još jedna mutacija. Zahvaljujući njoj, mozgovi australopitekusa postaju veći i sa mnogo dužim sinapsama – praktično sposobni da zaista misle. Nastaju prve vrste roda *homo*. Prvi među njima, *homo habilis*, ima dovoljno razuma da počinje da pravi i koristi alatke od kamena. Upotreba alata razvija inteligenciju, onako kako mozak od početnih 600 kubnih centimetara zapremine kod *habilisa* postaje sve veći i raste do 1500 kod neandertalca.

PRE 1,5 MILIONA G.

Pokazuje se da se vrste sa sve većim mozgom mnogo bolje prilagođavaju okruženju i rod *homo* polako evoluira u brojne sve inteligentnije vrste. Dalje genetičke promene dovode do nastanka vrste *homo erectus*, koja nastanjuje Aziju. Uporedo sa njom se razvija vrlo slična, ako ne i ista, kao afrički *homo ergaster*. Pripadnici ovih vrsta poseduju mozak dovoljno razvijen i dovoljno veliki da savladaju razne nove veštine. Jedna od njih je nesumnjivo – vatra. Uporedo sa osvajanjem ove bazične tehnologije, erektusi znatno bolje komuniciraju jedni sa drugima i žive u lovačkim zajednicama. Do toga dolazi upravo zahvaljujući veličini mozga – zbog prevelike lobanje, mladunci su kod ovih vrsta dugo nesposobni da se kreću i brinu o sebi. Zato prva plemena dugo ostaju na istom mestu i dok se ženke staraju o nejakim mladuncima, mužjaci odlaze u potragu za hranom.

Nisu potrebni toliki psihološki eksperimenti da bi se ukazalo na razne nesavršenosti ljudskog rasuđivanja. Dovoljno je pogledati oko sebe i videti kako ljudi, vrlo često, donose iracionalne odluke. No, evo i jednog eksperimentalnog primera. Kada se grupi ispitanika ponudi da izaberu hoće li u zaraženom selu sa 600 stanovnika od epidemije sa sigurnošću spasiti 200 ljudi umesto da pokušaju da igraju na neizvesno i spasu sve ili nikog, većina bira sigurniji ishod. No, kada im se ponudi isti ishod, ali tako da im se kaže kako će sigurno umreti 400 ljudi, većina se opredeljuje da ide na rizičniju odluku sve ili ništa. Ovaj eksperiment su pre 30 godina sproveli psiholozi Amos Tverski i Danijel Kaneman sa Univerziteta Prinston, no, sve donedavno, nije bilo nijednog potpunog objašnjenja zašto ljudi isti izbor različito sagledavaju kad im se on predstavi na različite načine. No, prošle godine su švajcarski istraživač Igo Mersije sa Univerziteta Nojšatel i Dan Sperbe sa Univerziteta u Budimpešti objavili rad u kome razvoj ljudske inteligencije vide kao razvoj sposobnosti ubeđivanja. Zahvaljujući tome, Mersije i Sperbe uspevaju da protumače razne očigledne nelogičnosti u svakodnevnom rasuđivanju, kao što je spremnost ljudi da kupe inače skup proizvod samo

diskusiju

▸ PRE 200.000 G.

Dalji rast mozga i lobanje postaje sve veći problem – ženke teže rađaju mladunce sa ogromnom glavom, a odrasle jedinke se teško kreću. Selekcioni pritisak zato zaustavlja dalji rast mozga, ali se bolje razvija njegova unutrašnja struktura. No, nove, sitnije jedinke, čiji je mozak oko 1200 kubnih centimetara, nasleđuju društvene zajednice i sposobnost korišćenja vatre i alatki, koja postaje sve prefinjenija. Sa tim znanjima i nastaje *homo sapiens*. U dolini Kibiš u istočnoj Africi razvijaju se prvi moderni ljudi, prilagođeniji, inteligentniji i veštiji od svih vrsta koje su ikada živele na Zemlji.

▸ PRE 30.000 G.

Nakon razdvajanja na tri grupe, jedna skupina prvih ljudi počinje da se širi svetom pre oko 80.000 godina, da bi u narednih pedesetak hiljada godina, nastanila celu planetu. Migracije donose nove izazove, ali čovek sa njima postaje sve veštiji, sve više sposoban da se prilagodi i pokaže – sve veću inteligenciju. Fosilni i arheološki nalazi pokazuju da pre 30.000 godina dolazi do "velikog skoka napred" u inteligentnom ponašanju. Pećinski crteži, figurine i alatke ukazuju na to da ljudi sve više otkrivaju obrede sahranjivanja, umetnost, muziku i trgovinu.

▸ PRE 12.000 G.

Ima više modela kako dolazi do daljeg razvoja inteligencije – većina se, poput hipoteze britanskog antropologa Ričarda Dunbara, oslanja na ideju o čoveku kao socijalnom biću, koje mora da razvije nove veštine kako bi preživeo unutar primitivne grupe lovaca. S druge strane, model Džefrija Milera razvoj inteligencije objašnjava seksualnom selekcijom, zbog koje jedinke pokušavaju da ovladaju novim veštinama, da se bolje ulepšaju i predstave kako bi se uspešnije reprodukovale. Drugi modeli vide razvoj inteligencije i kao rezultat borbe sa prirodom – u pokušaju da prežive u prirodnom okruženju, prvi ljudi razvijaju socijalne veštine unutar plemena kako bi se uspešnije organizovali, lovili i sklonili od nepogoda.

ako im se on ponudi zajedno sa drugim skupljim od njega. Prema njihovoj hipotezi, ljudi odluke ne donose na osnovu logičkog promišljanja, već u skladu sa željom da ubede druge da su u pravu. Sperbe i Mersije tako objašnjavaju zašto ljudi koji veruju u leteće tanjire ili, na primer, astrologiju, prihvataju samo onaj deo argumentacije koji njima ide u prilog. Prema njihovoj tezi, ta sposobnost je u primitivnim zajednicama omogućavala jedinkama da drugima nametnu svoje stavove. Umesto da skuplja podatke i iz velikog broja informacija zaključuje, primitivni čovek je radije polazio od unapred postavljenih stavova, a onda skupljao podatke koji im idu u prilog i kojima će ubediti druge. Očigledno, ista ta veština ni danas nimalo nije izgubila na snazi. U eksperimentu Tverskog i Kanemana sa zaraženim selom, u zavisnosti od toga kako im se predoči, ispitanici biraju onaj ishod koji lakše mogu da brane u daljoj diskusiji, a ne onaj koji je logičan. Sagledavajući ljude u zajednici na ovaj način – kao majmune koji ubedljivo diskutuju – ova teorija pokazuje da to što ljudski mozak ne radi uvek logično, ne znači da ne radi u sopstvenu korist. I da je inteligencija, ta pojava koja izmiče jednoj jedinstvenoj definiciji, pre svega veština preživljavanja.

Kućne mašine koje misle

PIŠE: **ŽELJKO ĐURIĆ**

Veliki napredak ostvaren na polju veštačke inteligencije usmeren je ka istom cilju: lakšem, jednostavnijem, sigurnijem, dugovečnijem i boljem ljudskom životu. Međutim, većina dosadašnjih uspeha sa veštačkom inteligencijom svodi se na imitaciju obavljanja određenih poslova onako kako bi ih radilo ljudsko biće. No, kako se metode usavršavaju i dolazi se do novih saznanja, ne bi nas iznenadilo skoro stvaranje potpuno novih "vrsta" koje ne bi samo oponašale čoveka već bi isti rezultat postizale na drugi način, nama nesvojstven. Sa stalnim porastom snage računara i sve boljim razumevanjem funkcionisanja ljudskog mozga, samo je pitanje vremena kada će se oni ujediniti. Rezultat je veštačka inteligencija (AI – *artificial intelligence*), ponekad veoma slična onom što smo viđali u naučnofantastičnim filmovima. Na primeru brodskog računara HAL u filmu Odiseja u svemiru 2001 vidimo da su čak i uz veliku predostrožnost greške moguće i često skupo koštaju. Stoga ni ne čudi vrlo postepen razvitak projekata iz ove oblasti, ali ohrabruje činjenica što je uspešnih eksperimenata sve više i što šira javnost sa povećanim interesovanjem prati novitete na polju veštačke inteligencije. Pravac razvoja se ugrubo može podeliti na dva dela, od kojih bi prvi oponašao ljudsko razmišljanje i reakcije, a drugi bi se zasnovao na samostalnom razmišljanju i donošenju "pametnih" odluka u skladu sa nastalom situacijom i prethodnim iskustvom. Očekivano je da će biti eksperimenata koji za cilj imaju prebacivanje ljudske svesti u neki drugi oblik. Ali, to verovatno nije baš bliska budućnost. Za sada će neke mogućnosti koje popravljaju kvalitet života kao što je prevazilaženje invaliditeta, usporenje starenja i kvalitetnije životno okruženje biti sasvim dovoljni da se razvoj veštačkih inteligencija nastavi.

AUTOMOBILI SA MOZGOM

Koliko smo daleko od inteligentnih automobila? Zamislite vozilo kome zadate da vas odveze u Beč na kafu, tako da ono samo prevali višečasovni put, a potom i da vas vrati nazad. Zavalite se u sedište, sa kolima se dogovorite koji je kafić najpoželjniji, a potom se bacite na redovan dnevni posao ili još bolje udarničku dremku. Izgleda da je takva ideja primamljiva i proizvođačima kola, a prvi ozbiljan proboj na tu temu je napravio Mercedes benz daleke 1980. godine, sa svojim robotizovanim kombi vozilom. Oslanjajući se na kamere ugrađene u prednjem delu, ovo vozilo je postiglo brzinu kretanja od 100 km/h, bez ljudskog uticaja, doduše na putu na kome nije bilo drugih vozila. Mercedes je nastavio dalje sa razvojem svojih sistema, pa su 1995. sa specijalno opremljenim modelom S klase prevalili put od Minhena do Kopenhagena, tokom kog je računar imao kontrolu 95 odsto vremena. Maksimalna postignuta brzina je 175 km/h a najduža prevezena deonica bez ljudske intervencije iznosila je 158 km. I ostali veliki proizvođači i grupacije su se poslednjih godina uključili u razvoj ovih vozila, pa je prošle godine Alan Taub, potpredsednik Dženeral motorsa izjavio da će do 2015. godine u ponudi imati vozila koja mogu da se samostalno kreću uz ljudski nadzor, a da će do 2020. ponuditi vozila potpuno

nezavisna od ljudskog uticaja. Da bi ovi projekti zaživeli, nije dovoljno razviti samo veštačku inteligenciju u vozilima, već joj omogućiti pristup odgovarajućim informacijama. Sem vizuelnih i podataka dobijenih od GPS (Global Position System) ova vozila će međusobno razmenjivati informacije o stanju na putevima, zastojima i sudarima kao i vremenskim prilikama. Mnoga unapređenja se mogu ostvariti implementacijom ovih tehnologija, pa nije daleko situacija u kojoj na raskrsnici nemamo semafor pošto kola bežično komuniciraju sa kontrolorom. U slučaju transportnih vozila imaćemo bržu dostavu pošto ovim vozilima nisu potrebni odmor, spavanje i druge "sitnice" tako važne pripadnicima ljudskog roda. Očekuje se da se drastično smanji i broj udesa, broj povređenih lica i materijalni troškovi. Da delimična upotreba betmobila i ta kafica u Beču više nisu tako daleko, pokazuje i najnoviji uspeh inženjera Gugla koji su sa projektom Google Driverless Car osvojili brojne nagrade i u maju ove godine registrovali modifikovanu tojotu prius, kao prvo vozilo bez ljudskog vozača primereno za upotrebu u javnom prevozu. U svojoj floti automobila, uz dodatne priuse, Gugl je uvrstio i audi tt, kao i jedan leksus model, a svi su testirani u realnim i vrlo zahtevnim uslovima grada San Franciska i okolnih mesta. Sva vozila su uspela da bez ljudske intervencije pređu zacrtanih 1609 km (1000 milja) a sva zajedno su do sada prešla 225.000 kilometara. Sistemi ugrađeni u ova vozila se oslanjanju na veštačku inteligenciju i informacije koje dobijaju od Google Street View usluge, kao i vizuelno, od kamera montiranih na vozila. Tu nije kraj, dodatne informacije se dobijaju od radara za nadzor stanja ispred vozila, zatim GPS uređaja i senzora za vremenske prilike na krovu. Cena ovakvog sistema nije zvanično saopštena, ali se očekuje da bude oko 3000 dolara, te se prve ugradnje očekuju na luksuznim modelima automobila. I da, ako se pitate, jedno od vozila, tačnije jedan od priusa je učestvovao u saobraćajnoj nezgodi i to je jedino Gugl vozilo koje se našlo u takvoj situaciji. Oh da – u trenutku nezgode njime je upravljao čovek.

ROBOTI HIRURZI

Za većinu našeg roda već pomisao na hiruršku intervenciju je dovoljno strašna, a ideja da operaciju izvede robot, bez prisustva čoveka, previše je zastrašujuća. No kako stvari stoje, moraćemo hitno da menjamo naš način razmišljanja, pošto su robotizovani hirurzi budućnost. Stvari su rapidno krenule da se razvijaju krajem devedesetih, kada je Da Vinči hirurški izveo prvi bajpas na srcu. Sistem se sastoji od operativnog robotizovanog stola i konzole kojom upravlja hirurg, a u tom trenutku je osnovna ideja bila da se minimalizuju povrede tkiva i smanji postoperativni period oporavka. To je moguće pošto je robotska operativa preciznija i tačnija nego što ljudska može biti, bez uticaja spoljnih činilaca kao što je umor, emocionalno stanje i drugo. Uspešan nastavak sledi sa Zeus robotskim sistemom uz čiju pomoć su dvojica hirurga iz Njujorka izveli operaciju nad pacijentom koji je bio na operativnom odeljenju u Strazburu, dakle na potpuno drugom kontinentu. To je bio pionirski poduhvat koji je omogućio da se hirurg i pacijent tokom operacije nalaze na različitim lokacijama, pa je transport pacijenta koji je često komplikovan ili nemoguć izbegnut. Prava veštačka inteligencija je na scenu stupila pet godina kasnije, kada je robot samostalno, bez uticaja hirurga izveo operaciju na srcu da bi pacijenta lišio

srčane aritmije. Veštačka inteligencija koja je upravljala ovim robotom je informacije potrebne za izvođenje operacije crpela iz baze u kojoj je pohranjeno 10.000 operacija istog tipa, a provera trenutnog stanja pacijenta je vršena analizom snimka kamera. Po mišljenju lekarskog konzilijuma koji je pratio tok operacije i postoperativno stanje, kvalitet izvedenog zahvata je bio bolji nego što bi se očekivalo od natprosečnog hirurga. U nama bliskoj Ljubljani, pod nadzorom lekarskog tima na čijem je čelu bio doktor Borut Geršak, u septembru 2010. organizovana je operacija femoralne arterije. I dok je operacija koje su izveli roboti već bilo, ova ne samo da je bila samostalna već po prvi put robot nije imitirao pokrete ljudskih ruku (hirurga). To je otvorilo prostora za upotrebu manjih alata, na taj način minimalizujući povrede i smanjujući mogućnost da nešto krene kako ne treba. Nastavak razvoja robotizovanih hirurga kontrolisanih veštačkom inteligencijom je u toku, i po nekim procenama. do 2020. godine će njihova uloga u nekim tipovima operacija biti dominantna.

ŽITELJI BUDUĆNOSTI

Verovatno ste već čuli za robotizovane kućne usisivače, možda ste među retkima koji već koriste neki? Uz drastično pojeftinjenje, još jedan razlog zbog kog se očekuje prodajni bum krije se u činjenici da veštačka inteligencija koja upravlja ovim mehaničkim pomoćnicima postaje sve pametnija i pametnija. Oni sada mogu da savladaju stepenice, pa čak i da izađu na kraj sa kućnim ljubimcima. Dalji razvoj se grana, pa tako imamo sve kvalitetnije uređaje za selekciju otpada na kolektorima otpadnih voda u velikim gradskim centrima. Veštačka inteligencija u raznim oblicima koristi se na mnogim drugim poljima – na primer, u istraživanju svemira. Već su poslate ekspedicije na druge planete koje za istraživanje terena i uzimanja uzoraka koriste vozila koja su pod kontrolom veštačke inteligencije, pa umesto dvosmerne radijske veze sa zemljom samostalno odlučuju o pronalaženju najboljeg puta ili uzimanju konkretnog uzorka. Dok se istraživanja obavljaju unutar Sunčevog sistema, boljitak se svodi na eliminisanje vremena potrebnog da radio-signal pređe put do Zemlje – radi se o periodima od nekoliko desetina minuta. Za dalje izlete veštačka inteligencija će biti još značajnija – eliminiše potrebu za ljudskom posadom koja bi trebalo da provede decenije na putu do konačnog odredišta, a i smanjuje značaj direktne veze sa Zemljom pošto bi za upit i odgovor bile potrebne decenije.

Autor je urednik u magazinu "Digital!"
www.digitalonline.rs

Masa koja

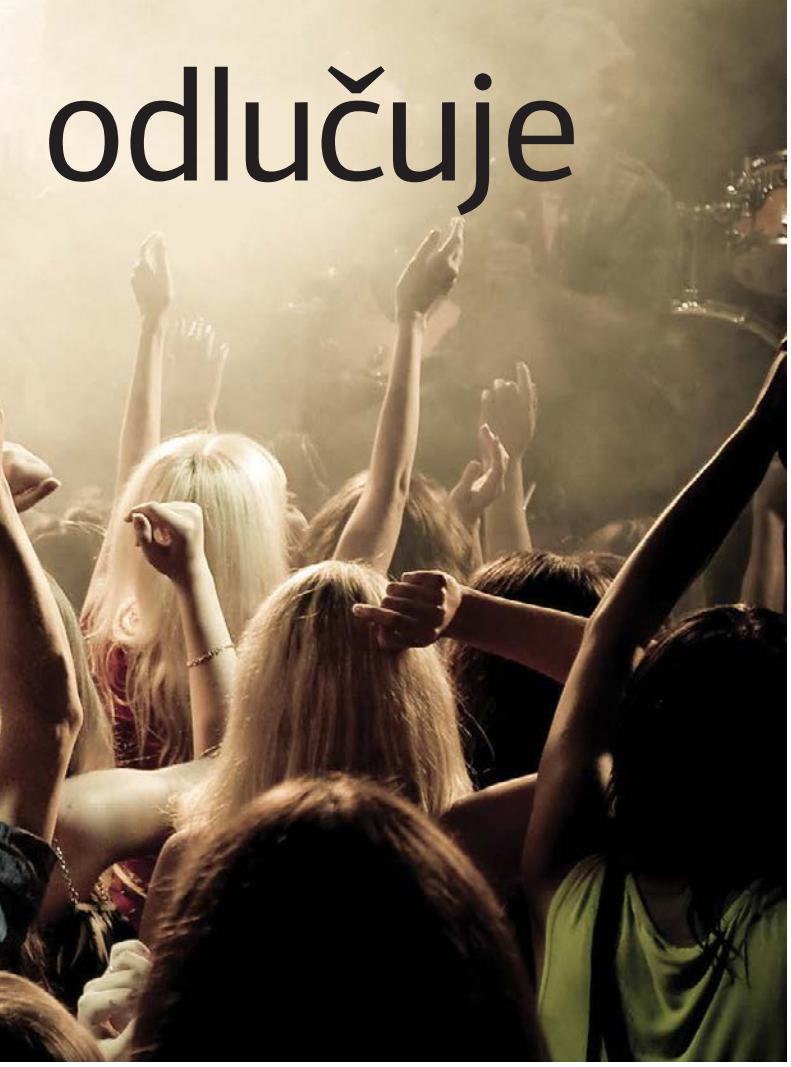
PIŠE: **IVAN UMELJIĆ**

Premda je istina da grupe često donose loše odluke, postoje i suprotni primeri. Stvari, po ovom pitanju, nešto drugačije stoje sa socijalnim insektima. Tako, recimo, 200.000 mrava vojnika (*eciton burchelli*) u stanju je da organizuje prepad u prečniku od 15 metara i da se za samo jedan dan raširi na oblast površine i do 1.500 m^2. Drugi, još spektakularniji, primer su brežuljci prečnika 30 metara i visine 6 metara koje grade afrički termiti (*macrotermes bellicosus*). Ovi biološki neboderi rezultat su kolektivnog truda nekoliko miliona sićušnih (1-2 milimetara dugih) i potpuno slepih individua. Od veličine ovih brežuljaka još je spektakularnija njihova unutrašnja struktura, a jedna od najsloženijih ikada izgrađenih u životinjskom carstvu delo je vrste *apicotermes lamani*. Duž spoljašnosti njihovog gnezda, postoji čitav splet mikrostruktura koje omogućavaju ventilaciju i razmenu gasova sa spoljašnjim okruženjem. Unutar gnezda, najčešće visokog 20-40 centimetara, nalazi se čitav niz odaja međusobno povezanih spiralnim rampama koje nastaju usled uvijanja i stapanja uzastopnih spratova. Na svakom spratu postoji po nekoliko stepenica, a neke se pružaju kroz čitavo gnezdo. Čak su i najudaljenije odaje povezane ovim prečicama.

DUH KOŠNICE: Ponašanje socijalnih insekata večiti je predmet fascinacije prirodnjaka i svakako jedna od najvećih naučnih zagonetki. Vekovima se smatralo, a tako mnogi misle i danas, da zajednicom socijalnih insekata upravlja nekakav virtuelni misteriozni entitet, sposoban da koordinira aktivnostima ostalih jedinki. Čak i neki savremeni pisci naučne fantastike, kao što je Majkl Krajten, iznova oživljavaju više od jednog veka staru ideju misterioznog "duha košnice", koja se prvi put spominje u knjizi *Život pčela* (1901), slavnog belgijskog književnika i nobelovca Morisa Meterlinka. Krajten u svojoj noveli *Žrtva* (2002) piše o roju veštačkih nanorobota, nalik roju insekata, predvođenih nekom vrstom "kolektivnog uma" koji im omogućava da donose složene odluke, pa čak i da anticipiraju buduće događaje.

Dugo se smatralo se da je matica, pre svih, taj supervizor koji sakuplja informacije, nadgleda događaje u zajednici i upravlja poslovima radilica, izdajući im odgovarajuća "naređenja". Međutim, danas znamo da nema nikakvog "duha košnice" i da realnost ipak nije toliko trivijalna, ali ni ništa manje interesantna. Nedavna otkrića pokazala su da je ovakvo stanovište, da se nekom zajednicom upravlja hijerarhijski i centralizovano, zapravo potpuno pogrešno. Naime, nijedan socijalni insekt nije sam po sebi ni približno sposoban da ima globalni uvid, niti da centralizuje informacije o stanju čitave zajednice, a kamoli da kontroliše kako radilice obavljaju poslove. Nema ničega nalik nadzorniku ili upravljaču, već zajednica pre podseća na decentralizovani sistem sačinjen od autonomnih jedinica, čije se ponašanje može opisati samo na osnovu jednostavne relacije stimulus-nadražaj.

Generalno, svaki pojedinačni socijalni insekt opremljen je relativno siromašnim repertoarom ponašanja. Kada su, recimo, mravi u pitanju, svaka jedinka može u proseku da ispolji oko 20 različitih elementarnih oblika ponašanja (prema Edvardu Vilsonu), a organizovanost koja emergira (pojavljuje se, izranja) na nivou zajednice počiva na interakcijama među jedinkama koje ispoljavaju sasvim jednostavne oblike ponašanja. Štaviše, videćemo da nekom pojedinačnom socijalnom insektu nije ni neophodna bilo kakva individualna predstava, niti bilo kakva kognitivna mapa, uputstvo ili eksplicitno znanje o globalnom stanju stvari u zajednici, a da su ključni pojmovi koji opisuju

odlučuje

foto Veroljub Umeljić

Autor je urednik "Pčelarskog žurnala"
www.pcelarskizurnal.com

Mudrost gomile

Savremene demokratske kulture gaje neobično veliko poverenje u eksperte i skeptične su prema masama. Za mnoge sociologe, psihologe, filozofe i ekonomiste, mase su sinonim za iracionalnost i ludilo. Poznato je, recimo, da je Niče govorio da je "ludilo izuzetak kada su u pitanju pojedinci, ali da po pravilu karakteriše grupe". Istoričar Karlajl tvrdio je kako "ne veruje u kolektivnu mudrost sastavljenu od gluposti pojedinaca", a francuski sociolog Gustav le Bon, autor nekih od najpoznatijih sociooloških rasprava o masama, smatrao je da se one nikada ne ponašaju racionalno i da je "u njima akumulirana glupost a ne mudrost". Za parlamente je govorio " da donose odluke od opšteg interesa koje nisu ništa bolje nego da ih je donela bilo koja nasumice sakupljena grupa imbecila". Henri Dejvid Toro je takođe gajio sumnju u "mudrost gomile" tvrdeći da "mase nikada neće dostići standard svojih najboljih pripadnika, već da će pre degradirati sebe do nivoa onih najgorih". Sličan stav izneo je pre skoro dva i po milenijuma i Platon u svom čuvenom dijalogu *Država*, kada je na listi oblika vladavine demokratiju rangirao na pretposlednje mesto, iza aristokratije, timokratije i oligarhije. Po njegovom mišljenju, od demokratije je jedino gora tiranija.

ponašanje zajednica socijalnih insekata decentralizacija, stigmergija i samoorganizacija.

DECENTRALIZACIJA: Jedan od najzanimljivijih primera kolektivne inteligencije predstavlja grupno odlučivanje pčelinjeg roja o novom staništu. Tom prilikom, oko 5 odsto pčela radilica odlazi u izviđanje, vraćajući se sa obiljem informacija o potencijalnim kandidatima za novi dom. Nakon višečasovnog, a ponekad i višednevnog "preglasavanja" praćenog plesovima pčela, roj donosi odluku da se uputi ka novom domu. Proces odlučivanja u pčelinjim rojevima široko je raspršen na ansambl relativno malih jedinica za procesuiranje informacija, od kojih svaka poseduje minijaturan deo ukupne količine informacija upotrebljenih prilikom donošenja konačne odluke. Srž ovog "demokratskog" procesa predstavlja nadmetanje raznih koalicija izvidnica okupljenih oko različitih lokacija koje se trude da privuku neopredeljene izvidnice za svoju lokaciju. Članice svake koalicije obaveštavaju novopridošle članove izvodeći njihajuće plesove različitog intenziteta, shodno kvalitetu lokacije. Što je lokacija bolja jači je njihajući ples i veća bujica pridošlica. Ono što je ovde veoma važno jeste da kada se neopredeljena izvidnica odluči za novu lokaciju, ona ne podražava slepo pčelu čije plesanje je sledila. Umesto toga, lično ispituje oglašenu lokaciju, i tek ako se lično uveri da je to vredna lokacija, ona izvodi ples njoj u prilog i time pridobija još više pčela. Putem ovakvog nezavisnog odlučivanja izvidnice izbegavaju širenje grešaka u procenjivanju lokacija. Samo za sasvim dobru lokaciju plesačice će privući još više pčela, tako da će se snažno uvećati podrška toj opciji. Posledica ove umreženosti jeste da izvidnice izbegavaju masovnu pomamu za najlošije opcije. Konačno, kada se bude formirao *kvorum* oko jedne lokacije, čitav roj će se uputiti ka novom staništu.

STIGMERGIJA: Prvo ozbiljnije teorijsko objašnjenje aktivnosti socijalnih insekata pružio je pre pola veka francuski biolog Pjer-Pol Grase, koji je uveo termin *stigmergija* kako bi objasnio fascinantne graditeljske sposobnosti termita, odnosno odgovorio na pitanje, kako milioni potpuno slepih sićušnih radilica termita uspevaju da izgrade gnezdo impresivnih dimenzija – svojevrsni biološki neboder prečnika 30 metara i visine 6 metara. Grase je pokazao da koordinacija i regulacija aktivnosti tokom izgradnje ne zavisi toliko od saznajnih sposobnosti samih radilica, već da je prevashodno povezana sa strukturom njihovog gnezda koje se nalazi u procesu izgradnje. Drugim rečima, nadražaji iz neposrednog okruženja jednog termita određuju njegove individualne aktivnosti. Tako, recimo, kada radilica obavi određenu radnju, menja se i konfiguracija građevine koja je pokrenula njenu aktivnost. Nova izmenjena konfiguracija građevine determinisaće dalje postupanje te iste ili bilo koje druge radilice iz zajednice i tako dalje. Ovaj proces vodiće gotovo perfektnoj koordinaciji kolektivnog rada, a na nas će ostaviti snažan utisak da zajednica prati precizno definisan plan.

SAMOORGANIZACIJA: Poznato je da mravi međusobno komuniciraju pomoću hemijskih supstanci koje se nazivaju feromoni i, kada neki mrav pronađe lokaciju bogatu hranom, brzo se vraća u gnezdo ostavljajući za sobom feromonski trag, odnosno putokaz ostalim radilicama iz gnezda prema izvoru hrane. Sledeći mrav koji je ispratio trag svog prethodnika ostaviće, takođe, duž puta koji je prešao, svoj sopstveni feromonski trag čime će pojačano označiti putanju prema hrani. Formiranje traga rezultat je sledeće povratne sprege: što više mrava koristi trag, on postaje još privlačniji ostalim mravima. Naravno, feromonski trag može da nestane nakon izvesnog vremena, ako ne bude više mrava koji će ostavljati feromone, zbog toga što je izvor hrane iscrpljen do kraja. Udaljenost gnezda od izvora hrane veoma je bitna u ovom kontekstu. Kada je zajednica mrava suočena sa kraćom i dužom putanjom do izvora hrane, a suočena je zapravo sa bezbroj mogućih putanja, posle izvesnog vremena, a uz pomoć tragova koje su ostavili prethodnici, odlučiće se za najkraću putanju. U početku, mravi će da bi došli do hrane koristiti obe putanje. Prva dva mrava krenuće, jedan dužim, a drugi kraćim putem. Onaj koji je krenuo kraćim putem, prvi će se vratiti u gnezdo, a njegovim putem, prateći feromonski trag, odlazi drugi mrav. Nešto kasnije, prvi mrav koji se kretao dužom putanjom vratiće se u gnezdo, a njegovim putem krenuće sledeći mrav i tako dalje. Zbog toga što je kraći i što je potrebno manje vremena za njegov prelazak, kraći put će ubrzo postati mnogo privlačniji mravima jer je tuda prošao veći broj mrava koji je ostavio veću količinu feromona, što će samo još više privući ostale mrave da se upute za njihovim feromonskim tragom.

ROJEVI I MOZGOVI: Najbolji deo cele priče je što neki savremeni neurobiolozi, kao što je Tomas Sili smatraju da je ponašanje pčelinjih rojeva izuzetno podseća na ono što se odigrava u mozgovima primata. U svojoj nedavno objavljenoj knjizi *Pčelinja demokratija* (*Honeybee Democracy*, Princeton University Press, 2010) Sili ističe da bi nekome ovakvo poređenje možda moglo da deluje bizarno pošto su rojevi i mozgovi krajnje različiti biološki sistemi čije se podjedinice – pčele i neuroni – dijametralno razlikuju. "Međutim, ako roj pčela posmatramo kao 1,5 kilogram pčela koje odlučuju, a mozak kao masu neurona, takođe, tešku 1,5 kilogram koja, takođe, odlučuje, onda ispada da su ovi prirodni sistemi zapravo izuzetno slični pošto su i jedan i drugi oblikovani kroz proces prirodne selekcije kao saznajne jedinice sposobne da prihvate i procesuiraju informacije sa ciljem donošenja odluke." Štaviše, prema Siliju, i rojevi i mozgovi su demokratski sistemi odlučivanja lišeni centralne figure (lidera) u odlučivanju koja poseduje sinoptičko znanje i izuzetnu inteligenciju i koja usmerava sve ostale u najboljem pravcu delovanja. Umesto toga, i u mozgovima i u rojevima, proces odlučivanja je široko raspršen na ansambl relativno malih jedinica za procesuiranje informacija, od kojih svaka poseduje minijaturan deo ukupne količine informacija upotrebljenih prilikom donošenja konačne odluke. "Teško je oteti se utisku", zaključuje autor *Pčelinje demokratije*, "da je prirodna selekcija organizovala pčelinje rojeve i mozgove primata na intrigantno slične načine kako bi izgradila prvoklasne grupe za donošenje odluka sačinjene od skupa slabo informisanih i saznajno ograničenih jedinica."

Inteligencija roja

Bezbrojni primeri kolektivnog donošenja odluka doveli su do nastanka jedne nove naučne oblasti nazvane *inteligencija roja*, moderne poddiscipline veštačke inteligencije inspirisane biološkim sistemima koja se bavi dizajnom sistema sa velikim brojem činilaca i njihovom primenom u optimizaciji i robotici. Umesto na sofisticiranom kontroloru ili nadzorniku koji upravlja globalnim ponašanjem čitavog sistema, princip inteligencije roja bazira se na kooperaciji jednostavnih, nesofisticiranih entiteta sa ciljem rešavanja nekih veoma složenih zadataka. Iza ove "organizacije bez organizatora" stoji nekoliko skrivenih mehanizama koji, kao i kod socijalnih insekata, omogućavaju da se ovi nesofisticirani činioci, koji imaju posla samo sa parcijalnim informacijama o svom okruženju, izbore sa neizvesnim situacijama i da pronađu rešenja kompleksnih problema. Termin *inteligencija roja* skovali su 1989. godine Đerardo Beni i Jing Vang kako bi opisali metode za optimizaciju i kontrolu robota u kontekstu robotičkih sistema kod kojih se jednostavni roboti rojevi organizuju kroz interakcije sa najbližim susedima. U međuvremenu, ovaj pojam počeo je da se koristi za označavanje znatno šireg polja istraživanja, a literatura o ovoj temi se značajno namnožila. U biologiji, ovim pojmom se opisuje karakteristično ponašanje životinja kada dve ili više jedinki nezavisno, ili barem delimično nezavisno, primaju ograničene pakete informacija koje kroz socijalnu interakciju kombinuju i procesuiraju kako bi se obezbedilo rešenje nekog kognitivnog problema na način na koji to ne bi mogla da ostvari neka izolovana jedinka. Drugim rečima, inteligencija roja je mehanizam koji individue mogu da upotrebe kako bi nadmašile svoja kognitivna ograničenja. Imajući u vidu da živi svet odlikuju sasvim različite saznajne sposobnosti, neke životinje mogu da reše izvesni kognitivni problem samo kroz priključivanje nekoj grupi i uz pomoć inteligencije roja. Pojedinačna pčela iz roja koji odlučuje o budućem staništu, termit koji vredno učestvuje u izgradnji gnezda ili mrav koji se uputio ka izvoru hrane, svi oni imaju izuzetno ograničene saznajne sposobnosti. Tek u međusobnoj interakciji članova zajednice, da li putem feromona kod mrava ili putem plesova kod pčela, ili kroz aktivan stigmergijski odnos sa neposrednim životnim okruženjem, i bez bilo kakvog globalnog uvida u stanje u zajednici, izranja ono što se naziva inteligencijom roja.

Vreme nauke je specijalni podlistak nedeljnika Vreme za nauku i tehnologiju koji izlazi poslednjeg četvrtka u mesecu.

Broj 40 objavljen je 26. jula 2012.

Uređuju: **Slobodan Bubnjević** i **Marija Vidić** (Centar za promociju nauke, cpn.rs)
e-mail: *vremenauke@vreme.com*
Izdavač: **NP Vreme**, Beograd, Trg Republike 5
Suorganizator projekta: **Institut za fiziku u Beogradu**

Vreme nauke je jedan od 88 projekata promocije nauke koje je u 2012. na Javnom pozivu podržao

ЦЕНТАР ЗА ПРОМОЦИЈУ НАУКЕ

Tekst za primer

Horgoš u Beogradu VREME 1124

Kakva je razlika među novinarima? Velika. Jedini pravi tekst o uvođenju terora tzv. Bus pa još i plus sistema napisao je gospodin Pančić. On je samo pomalo novinar, više kolumnista i malo je ili nikako zastupljen u dnevnoj štampi, koja se, naravno, više čita od nedeljnog lista. A zašto je po meni to jedini pravi tekst? Pa zato što se gospodin Pančić svakodnevno, sa svim presedanjima vozi,odnosno, koristi javni gradski prevoz sa, naravno, uredno plaćenom mesečnom kartom za to. On je uživo video i doživeo kolaps koji je nastao u gradskom prevozu zbog onih koji su doneli one propise o načinu korišćenja istog. Naravno, ti isti koji su te propise doneli niti su, niti će koristiti gradski prevoz. Još jednom pohvala gospodinu Pančiću uz želju da njegov tekst pročitaju novinari i TV izveštači pa da počnu da pišu i izveštavaju sa pravih mesta, a ne iz raznih kabineta ili konferencija za štampu.

Života Živković

Za sve su krivi drugi

Pravda umesto plate VREME 1124

Sve više iz Ivice Dačića izbija uzor njegovog života, Slobodan Milošević i želja da se lagodno živi u zemlji pod sankcijama kada je za sve kriv spoljni neprijatelj. A dolazi mu i Marko.

Vladimir Nikolić

Nezakonitost ne važi doveka

Žestoko ćemo braniti prava Vojvodine VREME 1124

Kako manjinska prava stečena na neustavan način mogu da budu zaštićena svim međunarodnim konvencijama? To znači da sve što se ostvari silom i na nezakonit način mora da važi doveka! To može samo kod Pajtića i Čanka.

Đoka Kovačev

Idealisti i politika

Uloga odmerenosti u opštoj kakofoniji VREME 1122

Smatram da nije vreme za formiranje novog GSS. Bio sam član starog GSS-a od proleća 1994. godine do aprilske skupštine 2007. godine. GSS su "prodali" njeni članovi koji su 2004. godine prešli u DS. Rukovodstvo tadašnjeg GSS-a nije želelo da napravi veliku stranku, jer je želelo da ima malu stranku, a da se njih 5-6 iz vrha udomi negde, najpre kod DS-a. Ja sam ogorčen na tadašnje čelne ljude GSS-a, te je prelazak u LDP bio nužan potez, a ponajmanje je pogrešan. Nekadašnji GSS i LDP su dve stranke sa istim političkim ciljevima i programima, te je formirati novu građansku partiju pored LDP je besperspektivno sada u Srbiji. Mnogo sam učinio na širenju mreže opštinskih organizacija GSS-a. Živim južno od Beograda, a bio sam funkcioner GSS-a i državni funkcioner preko GSS-a. Razlika između inicijatora i nas koji smo u LDP-u jeste u tome što smo mi liberalno opredeljeni, a oni socijaldemokratski. Ne osuđujem inicijativu za formiranje udruženja građana GSS, ali mu ne prilazim, jer sam sebe našao u LDP-u.LDP radi sve ono što nije činio GSS. Osim toga, dosta konfuzan mi je apel bivših članova GSS-a. Najpre napadaju političke stranke, a potom žale što ne mogu odmah da budu politička partija. Ako se pogleda program Preokreta za ove izbore, videće se da članovi Preokreta žele isto što i bivši članovi GSS-a. Još ću reći da je Preokret pokraden na prošlim izborima, ali o tome drugi put. Preokretu je ukradeno najmanje 70. 000 glasova i to preko biračkih spiskova. Pozdrav inicijatorima, jer sve ih poznajem i o njima imam lepo mišljenje, ali mislim da su idealisti, a u politici idealisti nemaju šta da traže.

Mića Jovanović

Ima li ko da popravi kompas

Pripravnik za populistu VREME 1123

Dobro je zapažanje o prvom, trećem i šestom posle izbora. Treba ih ostaviti do kraja oktobra, pa videti šta su uradili za nekih 100 dana, mada strahujem da ni kancelarije neće da okreče, a tek da promene švalerke, kola i vozače, prosto neće da stignu. Mene više brinu ovi ostali, koji, ako ne poprave kompas, neće ni znati šta im je da čine, a Srbiji je uvek falila opaka opozicija. Zamislite sad kad bi bila neka kontrola rada vlade i institucija sistema. Ali od toga nema ništa. Moraćemo da verujemo prvom, trećem i šestom, a kako nam je znaćemo tek kad im prestane mandat. Što bi njihove reklame bile manje uspešne?

Slobodan Milovanović

>> prodaja&pretplata

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd [kurirom]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	3500 din	3300 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	7000 din	6600 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

6 meseci	bez PDF-a	sa PDF-om
Srbija	750 din	1200 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog.

VREME ELEKTRONSKA ARHIVA

	Srbija	svet
VREME DVD komplet 1997–2012 (br. 334–1103)	900 din	USD 29
dopuna kompleta za dosadašnje kupce	500 din	USD 15

Elektronska arhiva nedeljnika VREME u PDF formatu sa sačuvanim stranicama kao u štampanom izdanju i sa mogućnošću pretraživanja, obuhvata period od marta 1997. do februara 2012. Diskovi se dostavljaju poštom u roku od 20 dana od kad dobijemo dokaz o uplati. Raniji brojevi Vremena ne postoje u ovom elektronskom obliku.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene je uračunata poštarina. Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu VREME, Trg Republike 5, Beograd, ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje, knjiga ili VREME-DVD). Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME isključivo na račun 205-13281-15. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi http://www.vreme.com/pretplata pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na www.vreme.com/pretplata. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga, a korisniku su na raspolaganju svi brojevi objavljeni na internetu od kraja 1998. godine.

▸ dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom ▸ telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ▸ e-mailom na *prodaja@vreme.com*

Škola

U učionici divna pažnja, tišina, diše se sa tekstom i tumačenjem. Pričam o autoru, "korenima", "suncu koje je bilo daleko", partizanskom strogom moralu, drugarstvu, pomerenim granicama izdržljivosti... Iz prve klupe stiže, doduše šapatom: "Bio on kod nas po kiseli kupus, u subotu". Pravim se da nisam čula. Ponovi rečenicu koja se razli učionicom. "Ama, Jugoslave, kakav kiseli kupus sad kad pričamo o Dobrici Ćosiću i njegovom delu?" Jugoslav Pajčin sad ustaje i saopštava razredu da je čika Dobrica bio kod njih u subotu, da je dolazio po kiseli kupus i da će doći i sledeće subote na svinjokolj, na zabijačku. Tu se nit časa prekida. Društvo se sjatilo oko Juge i izručilo na njega sijaset pitanja. Sa smeškom napuštam učionicu i nosim vedru priču u zbornicu. Kolektiv komentariše i pita se kako to da ne znamo da Dobrica Ćosić dolazi u naš Bački Jarak, šale vrcaju na račun poznatog nam proizvoda, kiselog kupusa, i školski dan, davnih dana, prolazi drugačije. Sledećeg časa molim učenika, kod koga će u subotu čika Dobrica, da ga pozdravi.

Sa početkom školovanja u Sremskim Karlovcima počelo je i susretanje sa slavnim piscima naše zemlje. U svečanoj sali Gimnazije i Učiteljske škole, šezdeset i neke, Branko Ćopić priča nama, učenicima, o pesničkom stvaralačkom impulsu i veli: "Danas pesnici mnogo lažu. Čuj, krv lije po klozetskoj šolji! Ima junoša sedamnaest godina i pravi pjesmu u kojoj 'krv lije'! Ama, djeco, ne lažite. Pišite o ljubavi, odmećite se u hajduke, podsmjevajte se onima kojih se strašite, samo nemojte lagati, bogom vas kumim." Još me razneže "bašte sljezove boje", još...

Četvrt veka kasnije moji učenici strpljivo stoje u redu i čekaju da im se u knjige potpiše autorka Desanka Maksimović. Pesnikinja je u poodmaklim godinama i čini to polako i sa pauzama. Gleda u decu pa mi saopštava: "Nigde toliko lepih plavih očiju nisam videla, kao da su sva ova deca u rodu sa Brankom Ćopićem!" Onda ispriča da zna da su to potomci kolonista iz Brankove Bosne i da joj je jako lepo među nama. Zatim je zatražila da joj izmrvimo jednu tabletu, pomešamo sa sokom. Popila je taj sok i sišla u fiskulturnu salu punu učenika. Bilo je stihova, pesme, kazivanja, fotografisanja, radosti, smeha... Odlazeći, pesnikinja je, u prepunoj zbornici, govorila: "Danas sam bila na izvoru iskrenog drugovanja sa poezijom. Ono što sam čula od profesora u ovoj školi postidelo bi mnoge moje kritičare i na tome vam hvala. Imam mnogo godina, ali znam da ću ovaj dan pamtiti, da ću pamtiti spontanost, iskrenost i predanost poslu vaspitanja i obrazovanja mladih. Jer, ponestane li toga..."

"Je li danas bilo nadmudrivanja?", pitaju oni koji su, iz opravdanih razloga, odsustvovali sa časa. Tako smo zvali dijaloške delove časa na svetskoj književnosti kod profesora Sretena Marića na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Znao je briljantno da nas isprovocira, da baci "udicu", pa da nas nasanka, da se, potom, smeje sa takvim zadovoljstvom, da se smeje očima, svetloplavim, celim telom i onim svilenim šalom oko vrata koji je tako bećarski nosio. Znanje mu nemerljivo, iskustva profesorska-svetska, pristup temi neobičan, upečatljiv, provokativan. Moć zapažanja kao retko čija. Bio je svestan koliko mu se divimo. Pamte se njegove opaske tipa: "Šta, za boga miloga, pričate, nemojte mi se praviti fini, zavela oca, prešla onda na jednog, pa drugog sina, šta je dotična nego kurva, jadni Karamazovi!", "u 'Gilgamešu', pa zar ste tako slepi da ne vidite, tragovi su postojanja prve prostitutke u književnosti". Čekao je, kao lovac na oprezu, da neko progovori. Ono što bi usledilo, zapisivalo se, da se ne bi otupela oštrica, da se ne bi zaboravilo.

Na ispitu sam kod njega. To mi je poslednji pred diplomski. Odgovaram bez treme, čitanje je moja strast. Kad će on: "Je li, kad si Bosanka poreklom, što ne kažeš mlijeko nego mleko?" "Ne kažem mleko niti mlijeko, nego varenika ako je tek skuvano, vruće", čujem sebe kako odgovaram. Kao da se ništa nije dogodilo, profesor Marić šeta me, svojim pitanjima, kroz svetsku književnost, sve neka bočna pitanja, sve kao da je usput. "Slobodna si, plavooka. Varenika, kažeš! Ko mi je kriv što svašta pitam", kaže mi sa smeškom.

Tokom svesti stigne se do dragih trenutaka, pa se, sve pretičući se, guraju u moj svet, Brana Petrović, "Šumatovac" i miris svežih krastavaca u snegom zaogrnutom Beogradu, Mika Antić, opijen radošću rođenog sina, kako se grli sa svojim sugrađanima i časti ih stihovima, taj isti Mika, sa mojim nastavnikom srpskog, u sećanjima na jedno njihovo studentsko veče, u kojem se pevanje ruskih romansi kobno završilo po mog nastavnika, Mikinog druga još od rodnog Mokrina, i mnogi drugi.

Napisao Miroslav Antić i ovo: "Narod koji ne prestaje da peva nesrećan je, siromašan i gladan." Ne znam zašto mi ovo, pored svih antićevskih čarolija, zaokuplja misao i pažnju.

Kosa Pakuševskij

АБС Електро

ОД ИДЕЈЕ ДО ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ

Чланице АБС Електро групе више од 50 година развијају, производе и испоручују најсложенију електротехничку опрему, уводе системе аутоматизације и предлажу комплексна индустријска решења за електроенергетику, бродоградњу, као и за нафтну, гасну, металуршку и рударску индустрију.

www.abselectro.com

Leto na sniženju %

Velike letnje
rasprodaje su počele!
Dođite da uživate u sjajnim
cenama vaših
omiljenih brendova.

www.deltacity.rs

DeltaCity

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec